

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Departament Społeczeństwa Informacyjnego

Europejska Agenda Cyfrowa

w pracach i planach polskich instytucji rządowych

Wydanie I

WYDAWCA:

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

DEPARTAMENT SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

www.mswia.gov.pl/strategia/

Spis treści

1. Wstęp	5
2. Stanowisko Rządu RP do Komunikatu Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Europejska agenda cyfrowa – COM(2010)245.....	7
3. Załącznik nr 1 do Stanowiska Rządu RP – Tabela właściwości tematycznych.....	24
4. Załącznik nr 2 do Stanowiska Rządu RP – Opracowanie: Odwzorowanie działań Europejskiej Agendy Cyfrowej w pracach oraz planach polskich instytucji rządowych.....	43

Wstęp

Oddajemy w Państwa ręce publikację *Europejska Agenda Cyfrowa w pracach i planach polskich instytucji rządowych*, która bazuje na dokumencie *Stanowiska Rządu RP do Komunikatu Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Europejska agenda cyfrowa – COM(2010) 245*, przyjętym przez Komitet do Spraw Europejskich. Dokument Stanowiska składa się z trzech części – syntetycznego Stanowiska Rządu RP oraz dwóch załączników stanowiących jego podstawę – *Tabeli właściwości tematycznych* oraz dokumentu *Odwzorowanie Europejskiej Agendy Cyfrowej w pracach i planach polskich instytucji rządowych*. Prace nad załącznikami prowadzone były na forum Komitetu Rady Ministrów do Spraw Informatyzacji i Łączności w szczególności w ramach Zespołu Zadaniowego ds. Społeczeństwa Informacyjnego (obecnie Zespołu Zadaniowego ds. Europejskiej Agendy Cyfrowej).

Należy zaznaczyć, iż Europejska Agenda Cyfrowa stanowi program, wskazujący na szereg konkretnych zadań zarówno dla Komisji Europejskiej jak i Państw Członkowskich. W związku z dużą dynamiką wskazanych zadań zakłada się, że zarówno *Odwzorowanie Europejskiej Agendy Cyfrowej w pracach i planach polskich instytucji rządowych*, jak również *Tabela właściwości tematycznej* będą na bieżąco - w miarę postępu w realizacji zadań Europejskiej Agendy Cyfrowej aktualizowane.

Liczymy, że niniejsza publikacja, stanowiąca swoiste studium rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce z perspektywy Europejskiej Agendy Cyfrowej okaże się dla Państwa interesującą lekturą. Wszystkim osobom zaangażowanym w przygotowanie dokumentu pragniemy złożyć serdeczne podziękowania za poświęcony czas, chęć współpracy oraz istotny wkład merytoryczny bez którego nie byłoby możliwe powstanie publikowanego obecnie materiału.

*Departament Społeczeństwa
Informacyjnego
MSWiA*

STANOWISKO RZĄDU

I. METRYKA DOKUMENTU

Tytuł
Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Europejska agenda cyfrowa

Data przekazania dokumentu przez Sekretariat Generalny Rady UE	Data przyjęcia stanowiska przez Komitet do Spraw Europejskich
20 maja 2010 r.	12 kwietnia 2011 r.

Sygnatury			
Komisja Europejska	COM(2010) 245	Rada UE	9981/10

Instytucja wiodąca
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Instytucje współpracujące
Ministerstwo Edukacji Narodowej Ministerstwo Finansów Ministerstwo Gospodarki Ministerstwo Infrastruktury Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Ministerstwo Spraw Zagranicznych Ministerstwo Środowiska Ministerstwo Zdrowia Urząd Komunikacji Elektronicznej Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych

II. CEL DOKUMENTU

Komunikat Komisji Europejskiej **Europejska Agenda Cyfrowa** (EAC, ang. *Digital Agenda for Europe*) jest jednym z siedmiu flagowych programów w ramach strategii reform gospodarczych **Europa 2020**. Celem *Agendy* jest wyznaczenie kierunków rozwoju i wskazanie działań w obszarze społeczeństwa informacyjnego, pozwalających na maksymalne wykorzystanie potencjału nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, w szczególności Internetu. *Agenda* wskazuje na ponad 100 działań, które prowadzić będą zarówno Komisja Europejska jak i państwa członkowskie.

Według Komisji Europejskiej zrealizowanie zapisów *Agendy* przyczyni się do zwiększenia innowacyjności przedsiębiorstw, wzrostu gospodarczego oraz poprawy życia codziennego obywateli. Jest to istotne, ponieważ w sektorze teleinformatycznym powstaje obecnie 5% PKB państw Unii Europejskiej, a jego produkty – komputery, oprogramowanie, usługi itp. – przyczyniają się do wzrostu efektywności wszystkich sektorów.

Komisja wskazuje, że budowa jednolitego rynku w jego części związanej z Internetem pozostaje ciągle niezakończona. W Europie istnieje de facto wiele małych rynków, oddzielonych różnymi barierami prawnymi i gospodarczymi, na których dominujące podmioty mogą wykorzystywać swoją siłę do działań zaburzających rynek, a w rezultacie narzucać konsumentom wysokie ceny. Dodatkowym skutkiem takich działań może być także brak dostępności pewnych usług w niektórych państwach Unii, przez co obywatele nie mogą czerpać pełnych korzyści z istnienia prawa europejskiego i samej Unii Europejskiej.

Odpowiadając na powyższe wyzwanie, Komisja Europejska wskazała **siedem obszarów strategicznych**, w których podejmie działania:

1. Jednolity rynek cyfrowy, w tym:
 - Dostęp do treści cyfrowych,
 - Transakcje internetowe i transgraniczne,
 - Zaufanie do środowiska cyfrowego,
 - Jednolity rynek usług telekomunikacyjnych,
2. Interoperacyjność i normy,
3. Zaufanie i bezpieczeństwo,
4. Szybki i bardzo szybki dostęp do Internetu,
5. Badania i innowacje,
6. Umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych i włączenie społeczne,
7. Korzyści z technologii teleinformatycznych dla obywateli UE, w tym:
 - Technologie informacyjne i komunikacyjne na rzecz środowiska naturalnego,
 - Technologie informacyjne i komunikacyjne w ochronie zdrowia (e-Zdrowie),
 - Różnorodność kulturowa i treści,
 - Administracja elektroniczna (e-Administracja),
 - Inteligentne systemy transportowe.

Dodatkowo we wszystkich obszarach pojawią się aspekty związane ze stosunkami z krajami trzecimi.

EAC zawiera listę konkretnych propozycji działań Komisji Europejskiej oraz zaleceń dla krajów członkowskich, metody zarządzania procesem politycznym (*policy-making*) w kierunku realizacji celów zawartych w *Agendzie* oraz raportowania stanu jej realizacji.

W Polsce dokumentem programowym w obszarze społeczeństwa informacyjnego jest **Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013**, przyjęta uchwałą Rady Ministrów 23 grudnia 2008 r. Wskazuje on wizję społeczeństwa informacyjnego w Polsce i wyznacza strategiczne cele działań władz publicznych w tym obszarze. *Strategia* nie jest planem działań, ale dokumentem o charakterze ogólnym - wyznaczającym kierunki, prezentującym propozycje i zalecenia dotyczące działań podejmowanych przez podmioty publiczne i prywatne. Za wdrażanie konkretnych działań odpowiedzialne są władze publiczne, zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym, natomiast cele *Strategii* są realizowane również przez obywateli, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa i instytucje naukowe.

III. DOKUMENTY POWIĄZANE

- Komunikat Komisji *Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, COM(2010)2020.
- Komunikat Komisji *Mobilna młodzież*, COM(2010)477.
- Komunikat Komisji *Unia innowacji*, COM(2010)546.
- Komunikat Komisji *Sprawozdanie w sprawie konkurencyjności Europy w dziedzinie technologii cyfrowych*, COM (2009)390, oraz związany z nim *European Digital Competitiveness Report*, SEC(2010)627.
- *Deklaracja ministerialna w sprawie administracji elektronicznej* przyjęta podczas konferencji ministerialnej w Malmö w listopadzie 2009 r.
- *Granada Ministerial Declaration on the European Digital Agenda* przyjęta podczas nieoficjalnego spotkania ministrów w Granadzie w kwietniu 2010 r.
- Komunikat Komisji, *Biała księga: Modernizacja normalizacji technologii informacyjno-komunikacyjnych w UE. Droga naprzód*, COM(2009)324.
- Komunikat Komisji *Transgraniczny elektroniczny handel konsumencki w UE*, COM(2009)557.
- Komunikat Komisji *Ochrona Europy przed zakrojonymi na szeroką skalę atakami i zakłóceniami cybernetycznymi: zwiększenie gotowości, bezpieczeństwa i odporności*, COM (2009)149.
- Komunikat Komisji *Strategia na rzecz badań i rozwoju oraz innowacji w sektorze technologii informacyjno-komunikacyjnych w Europie: Podnoszenie poprzeczki*, COM(2009)116.
- Komunikat Komisji *E-umiejętności na XXI wiek: wspieranie konkurencyjności, wzrostu i zatrudnienia*, COM(2007)496.
- Komunikat Komisji *Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych do ułatwienia przejścia na energooszczędną i niskoemisyjną gospodarkę*, COM(2009)111.
- Komunikat Komisji *Propozycja Decyzji ustanawiającej program polityki w dziedzinie widma radiowego*, COM(2010)471.
- Komunikat Komisji *Internet szerokopasmowy w Europie inwestycje na rzecz rozwoju opartego na technologiach szerokopasmowych*, COM(2010)472.
- Komunikat Komisji *Polityka regionalna jako czynnik przyczyniający się do inteligentnego rozwoju w ramach strategii Europa 2020*, COM(2010)553.
- Komunikat Komisji, *Zielona księga w sprawie szerszego stosowania e-zamówień w UE*, COM(2009)571.
- Komunikat Komisji *Całościowe podejście do kwestii ochrony danych osobowych w Unii Europejskiej*, COM(2010)609.
- Komunikat Komisji *Reaping benefits of electronic invoicing for Europe*, COM(2010)712.
- Komunikat Komisji *The European eGovernment Action Plan 2011-2015*, COM(2010)743.
- Komunikat Komisji *W kierunku interoperacyjności europejskich usług użyteczności publicznej*, COM(2010)744.
- Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie projektu planu działania na rzecz ustanowienia wspólnego mechanizmu wymiany informacji do celów nadzoru obszarów morskich UE (*Communication from the Commission to the Council and*

the European Parliament on a Draft Roadmap towards establishing the Common Information Sharing Environment CISE for the surveillance of the EU maritime domain) – COM (2010) 584.

- *Komunikat Komisji Plan działania na rzecz wdrażania inteligentnych systemów transportowych w Europie, COM(2008) 886.*
- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/40/UE z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie ram wdrażania inteligentnych systemów transportowych w obszarze transportu drogowego oraz interfejsów z innymi rodzajami transportu.*

IV. STANOWISKO RZĄDU

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej z zadowoleniem przyjmuje kierunek działań zaproponowanych przez Komisję Europejską w Komunikacie *Europejska Agenda Cyfrowa*.

Rząd RP podziela pogląd, że dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Unii Europejskiej konieczne jest pobudzanie aktywności przedsiębiorstw i obywateli, zmniejszanie barier prawnych i administracyjnych, zwiększanie zaufania i poczucia bezpieczeństwa użytkowników, tworzenie nowoczesnej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniego otoczenia dla technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK), w tym interoperacyjności, otwartych standardów i systemu zarządzania prawami autorskimi. W dłuższym okresie realizacja działań i inicjatyw wskazanych w *EAC* przyczyni się do poprawy konkurencyjności gospodarek europejskich i poprawy jakości życia jej obywateli.

W odniesieniu do poszczególnych obszarów zaprezentowanych w *EAC*, Rząd RP przedstawia następujące stanowisko:

a) Dostęp do treści cyfrowych

Rząd RP popiera przedstawione propozycje stworzenia efektywniejszych niż obecnie metod budowania legalnej oferty treści, kształtowania sprzyjającego otoczenia dla działalności twórców i innych posiadaczy praw oraz zapewnienia równych szans w tworzeniu nowych modeli biznesowych oraz innowacyjnych rozwiązań dystrybucji twórczości w środowisku cyfrowym. Należy jednak podkreślić, że regulacje licencji ponadgranicznych nie powinny ograniczać ani swobody kontraktowej właścicieli praw, ani swobód użytkowników wyznaczonych przez zasadę dozwolonego użytku osobistego. Nowe rozwiązania powinny zmierzać do upraszczania procedur nabywania licencji, uwzględniającego specyfikę rozpowszechniania utworów w sieci (np. poprzez instytucję *one-stop-shop*). Proponowane rozwiązania nie mogą umacniać monopolu największych podmiotów, które są w stanie zapewnić rozpowszechnianie swoich treści na całym rynku UE, przy jednoczesnej marginalizacji mniejszych organizacji i twórców mniej popularnych w Europie. Powinny również wydatnie ułatwiać użytkownikom dostęp do pełnego repertuaru europejskiego, który obecnie zapewniają krajowe organizacje zbiorowego zarządu.

b) Transakcje internetowe i transgraniczne

Rząd RP popiera wprowadzanie daty końcowej migracji na standardy SEPA na poziomie europejskim, dostrzegając potrzebę zapewnienia harmonizacji w zakresie ogólnie unijnych schematów polecenia przelewu i polecenia zapłaty.

W ocenie Rządu RP dla dostawców usług płatniczych z państw spoza strefy euro powinien zostać przyznany 4-letni okres dostosowawczy od daty wejścia w życie rozporządzenia określającego wymogi techniczne dla ogólnie unijnych poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro.

Natomiast określenie wspólnej daty- 1 listopada 2014- od której dostawcy usług płatniczych, z państw nienależących do strefy euro muszą osiągnąć tzw. zdolność odbiorczą (reachability) dla nominowanych w euro transakcji polecenia przelewu lub polecenia zapłaty zarówno dla transakcji krajowych jak i transakcji transgranicznych jest postrzegane przez Rząd RP jako zobowiązanie do posiadania takiej zdolności tylko przez instytucje finansowe, które miałyby w swojej ofercie prowadzenie rachunków w euro i realizację poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro.

Oprócz tego należy również wyłączyć płatności niszowe z obowiązku przejścia na standardy SEPA. Jeśli jednak nie byłoby możliwe utrzymanie dotychczasowych standardów dla płatności niszowych, to przejście na standardy SEPA powinno nastąpić z zachowaniem odpowiedniego okresu dostosowawczego. Rząd RP wskazuje również, iż zachowanie odpowiedniego poziomu interpretacyjności jest kluczowym wymaganiem przy integracji elektronicznych Punktów Kontaktowych w Unii Europejskiej

c) Zaufanie do środowiska cyfrowego

Rząd RP popiera prowadzony przez Komisję Europejską przegląd ram prawnych dotyczących ochrony danych w UE. Należy go wykorzystać do poprawienia stanu prawnego m.in. poprzez dostosowanie aparatu pojęciowego do aktualnych wyzwań, wyjaśnienie sposobu stosowania niektórych spośród najważniejszych zasad ochrony danych (np. zgody i przejrzystości), włączenie najważniejszych zasad ochrony danych w jedne kompleksowe ramy prawne, odnoszące się także do współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych.

Rząd RP z zadowoleniem przyjmuje plany kontynuowania przez Komisję Europejską prac nad mechanizmem dochodzenia zbiorowych roszczeń, obejmującego swoim zakresem również roszczenia powstałe w związku z elektronicznymi transakcjami handlowymi. Na poparcie zasługują wszelkie inicjatywy mające na celu podnoszenie świadomości konsumentów na temat przysługujących im praw, a także pojawiających się zagrożeń. Służyć temu może stworzenie platformy internetowych unijnych znaków zaufania.

d) Jednolity rynek usług telekomunikacyjnych

Rząd RP z nadzieją odnosi się do planów harmonizacji widma radiowego. Przewidziany w EAC *Program Polityki Widma Radiowego* powinien uwzględniać (m.in.) następujące kwestie: interes wszystkich sektorów gospodarki, zasadę neutralności technologicznej, eliminację szerokopasmowych „białych plam” na obszarach wiejskich, efektywne wykorzystanie widma przez sektor publiczny i komercyjny, w tym zagwarantowanie warunków dla realizacji zadań przez media publiczne. Rząd RP zwraca uwagę w szczególności na potrzebę podjęcia wspólnych działań przez Unię Europejską oraz Rosję, Ukrainę i Białoruś w zakresie pasma 800 MHz. W związku z tym Rząd RP zaznacza, iż wypełnienie potencjalnych zobowiązań wynikających z harmonizacji pasma 800 MHz w ramach *Programu* będzie możliwe po uprzednim jego skoordynowaniu ze wschodnimi sąsiadami Polski.

Rząd RP podejmuje wysiłki w celu jak najszybszego uwolnienia tego zakresu dla usług łączności elektronicznej na terenie RP oraz przeprowadzenia koordynacji międzynarodowej

Rząd RP popiera dążenia do dalszej integracji rynku telekomunikacyjnego, a szczególnie do dalszej harmonizacji usług roamingowych i transgranicznych, a także w zakresie harmonizacji zasobów numeracyjnych w świadczeniu usług na rzecz przedsiębiorców w Europie.

e) Interoperacyjność i normy

Rząd RP uznaje za zasadne inicjatywy Komisji Europejskiej dotyczące ukierunkowanych działań mających na celu zapewnienie interoperacyjności systemów teleinformatycznych, a także rejestrów publicznych, na szczeblu europejskim. Przegląd unijnej polityki normalizacyjnej w celu zreformowania przepisów dotyczących stosowania norm jest pożądanym, zaś inne działania KE przyczynią się z pewnością do obniżania barier między krajami w dziedzinie funkcjonowania systemów teleinformatycznych. W czasach globalnych sieci konieczne jest przyjmowanie rozwiązań ponadnarodowych, toteż Rząd RP zamierza stosować wytyczne zamieszczone w Europejskich Ramach Interoperacyjności – o czym świadczą prowadzone obecnie prace nad ich wdrożeniem.

f) Zaufanie i bezpieczeństwo

Rząd RP uznaje za zasadne inicjatywy Komisji Europejskiej dotyczące ukierunkowanych działań zmierzających do prowadzenia na wysokim szczeblu polityki bezpieczeństwa sieci i informacji. Należy zintensyfikować działania wykonawcze na poziomach unijnym oraz krajowym. Zasadne są inicjatywy Komisji Europejskiej dotyczące zwalczania ataków cybernetycznych na systemy informatyczne. Natomiast temat jurysdykcji w cyberprzestrzeni na poziomie europejskim i międzynarodowym musi zostać szczegółowo przedyskutowany w ramach specjalnie powołanej do tego celu grupy roboczej.

Rząd RP proponuje ujednoczenie prawodawstwa unijnego i państw członkowskich UE w zakresie ochrony prywatności i danych osobowych obywateli. Konieczne jest wsparcie dla punktów powiadamiania o nielegalnych treściach w Internecie (*gorących linii*) oraz prowadzenie krajowych kampanii uświadamiających, dotyczących bezpieczeństwa dzieci w sieci oraz wzmocnienie współpracy paneuropejskiej i wymiany najlepszych praktyk w tym obszarze. Wytyczne dotyczące wdrożenia nowych ram prawnych dotyczących telekomunikacji w odniesieniu do ochrony prywatności i danych osobowych obywateli powinny zostać opublikowane przez Komisję Europejską jak najszybciej.

g) Szybki i bardzo szybki dostęp do Internetu

Rząd RP pozytywnie odnosi się do zamieszczonych w EAC propozycji działań podmiotów publicznych ukierunkowanych na rozwoju Internetu szerokopasmowego. Podkreśla równocześnie, że aktywność władz jest pożądana tylko w takich sytuacjach, gdzie zawodzą mechanizmy rynkowe. W tym celu opracowywany jest narodowy plan szerokopasmowy oraz dokonane zostaną odpowiednie regulacje rynku telekomunikacyjnego. Jednakże zaproponowany w przez Komisję Europejską w EAC harmonogram wdrożenia szybkiego i ultraszybkiego Internetu, zakładający objęcie dostępem szerokopasmowym wszystkich mieszkańców Unii Europejskiej do roku 2013, jest dla Polski celem zbyt ambitnym i może

okazać się niemożliwy do zrealizowania w pełni w ramach czasowych zaproponowanych przez Komisję. Zalecenie w sprawie dostępu nowej generacji (NGA) przyczyni się do zwiększenia inwestycji operatorów w sieci nowej generacji i Rząd RP wykorzystuje je w bieżących pracach nad rozwojem NGA. Rząd RP podejmuje intensywne działania zmierzające do pełnego wykorzystania funduszy strukturalnych przeznaczonych na inwestycje w infrastrukturę i usługi szerokopasmowe.

h) Badania i innowacje w obszarze TIK

Rząd RP wyraża poparcie dla normalizacji i kodyfikowania zasad przeprowadzania zamówień na rzecz innowacji w TIK oraz wsparcia partnerstw publiczno-prywatnych. *Podjęcia oparte o ocenę rezultatów* jako sposób oceny i rozliczania projektów w programach ramowych jest interesującą inicjatywą, należy jednak zwrócić uwagę, że nie powinna to być zmiana o charakterze jedynie formalnym, czy prawnym, ale istotna zmiana fundamentalnych zasad programów ramowych. Rząd RP ostrożnie podchodzi natomiast do pomysłu natychmiastowego przejścia z *modelu finansowego opartego na kosztach* na *model oparty na wynikach*, ze względu na problem jednoznacznego zdefiniowania rezultatu badawczego. Rząd RP opowiada się za zwiększeniem udziału kwot ryczałtowych w obecnym systemie zorientowanym na koszty, szczególnie, jeśli chodzi o koszty pośrednie i koszty personelu. Budzą one najwięcej wątpliwości u beneficjentów, a ich wyliczanie jest bardzo skomplikowane.

Rząd RP popiera działania proponowane przez Komisję Europejską w EAC w sferze rozwoju e-Infrastruktur (sieć GEANT, systemy gridowe) zarówno na poziomie europejskim, jak i w poszczególnych państwach członkowskich. W perspektywie dostępu do publikacji naukowych w postaci cyfrowej oraz naukowych baz danych bardzo ważne jest dążenie na szczeblu europejskim do wypracowania wspólnej polityki odnośnie do zasad otwartego dostępu do publikacji i naukowych danych cyfrowych, które powstały w wyniku prac badawczych finansowanych ze środków publicznych.

Ambitny cel, jaki stawia sobie KE, dotyczący dwukrotnego zwiększenia nakładów na badania i rozwój TIK, może być trudny do zrealizowania, zwłaszcza w krajach, które w fazie rozwoju koncentrują się na potrzebach bardziej podstawowych dla rozwoju gospodarki i nie są w stanie przeznaczać zbyt dużej części swojego PKB na badania i rozwój tego sektora. Z pewnością cel pobudzenia wydatków prywatnych w tym obszarze jest godny poparcia.

i) Zwiększenie umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych i włączenia społecznego

Rząd RP popiera działania Komisji Europejskiej w dziedzinie umiejętności cyfrowych, wskazujące na ten rodzaj kompetencji jako priorytetowy dla rozwoju gospodarczego Europy. Środowisko cyfrowe dostarcza wielu narzędzi, które wspomagają również wyższą aktywność zawodową kobiet i ułatwiają kobietom powracającym na rynek pracy w znalezieniu jej, a także mogą wspierać aktywność zawodową osób starszych i niepełnosprawnych. Zarówno narzędzia pozwalające rozpoznać kompetencje cyfrowe, jak i europejskie wskaźniki w tej dziedzinie z pewnością ułatwią prowadzenie polityki również na poziomie krajowym.

Rząd RP bardzo pozytywnie odnosi się do działań Komisji zmierzających do e-integracji grup zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Zgodnie z zasadą „*disability mainstreaming*” perspektywa osób niepełnosprawnych uwzględniona winna być we wszelkich dokumentach programowych oraz działaniach władz publicznych. Niezbędne jest także zdefiniowanie standardów dostępu do usług osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Technologie teleinformatyczne mogą być dobrym narzędziem ułatwiającym integrację społeczną i poprawiającym jakość życia. Mogą jednak również pogłębiać różnice między grupami społecznymi. W tym kontekście konieczne jest wzmacnianie kompetencji w zakresie wykorzystywania technologii cyfrowych i edukacji medialnej.

j) Technologie informacyjne i komunikacyjne na rzecz środowiska naturalnego

Rząd RP popiera działania przewidywane w EAC, w szczególności związane z działalnością analityczną. *Zielona Księga na temat oświetlenia półprzewodnikowego* oraz ocena potencjalnego udziału inteligentnych sieci w obniżeniu emisyjności dostaw energii zainicjują dalsze działania zwiększające efektywność energetyczną. Wobec obecnej struktury produkcji energii i wynikającego z niej obciążenia środowiska dla Polski zadaniem bardzo trudnym będzie osiągnięcie do 2020 r. wszystkich trzech głównych celów ekologicznych Komisji Europejskiej – m.in. z uwagi na niewielkie możliwości dywersyfikacji do tego czasu źródeł zaopatrzenia w surowce energetyczne. Analizując wpływ sektora TIK na środowisko trzeba stwierdzić, iż poziom szczegółowości inwentaryzacji prowadzonej corocznie przez KASHUE-KOBIZE¹ nie pozwala na przydzielenie konkretnych wielkości dwutlenku węgla do sektora technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Rząd RP zwraca uwagę, iż efektywne działania na rzecz zwiększenia efektywności ekologicznej gospodarki są uwarunkowane technologiami, usługami i produktami związanymi również z *Zielonymi ICT*. Z tego powodu Rząd RP popiera działania wspierające lokalizację przemysłu produkującego zaawansowane rozwiązania proekologiczne na terenie Unii Europejskiej.

k) Technologie informacyjne i komunikacyjne w ochronie zdrowia

Rząd RP popiera kierunki działań wytyczane przez Komisję Europejską w dziedzinie e-zdrowia, w szczególności zwiększanie interoperacyjności systemów. W tej dziedzinie należy rozważyć wdrożenie istniejących norm, jak i podjęcie dialogu z instytucjami odpowiedzialnymi za standaryzację, certyfikację i normalizację w kierunku nieodpłatnej dostępności norm. Wysokie koszty stanowią bowiem poważną barierę we wprowadzaniu ogólnie obowiązujących, jednolitych norm na rynku europejskim. Konieczne wydaje się także wprowadzenie wspólnej terminologii, bez której nie będzie możliwe prawidłowe określanie zdarzeń medycznych, zarówno w sferze diagnostyki, jak i procedur medycznych. Warto rozważyć opracowanie dyrektywy UE dotyczącej kontrolowania bezpieczeństwa produktów informatycznych w ochronie zdrowia w sposób analogiczny, jak dla bezpieczeństwa urządzeń medycznych.

¹ Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji/Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami

l) Różnorodność kulturowa i kreatywne treści

Długofalowe działania Komisji Europejskiej w zakresie finansowania biblioteki publicznej *Europeana* oraz cyfryzacji treści, zarówno na poziomie UE, jak i na poziomie państw członkowskich należy uznać za właściwe. Jednocześnie, w opinii Rządu RP, taki zapis zawęży możliwe działania w zakresie digitalizacji dziedzictwa. Mając na uwadze, iż Agenda w punkcie 2.7.3 mówi o digitalizacji dóbr kultury, działanie kluczowe 15 powinno umożliwiać tworzenie także innych tego typu inicjatyw.

W szczególności Rząd RP popiera zapis mówiący o konieczności wdrożenia przepisów dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych dotyczących różnorodności kulturowej. W tym kontekście ważne jest wzmocnienie struktur produkcyjnych firm sektora MŚP, w tym stworzenie dla sektora audiowizualnego funduszu gwarancyjnego produkcji audiowizualnej w ramach programu *Media*, co umożliwi małym i średnim firmom formułowanie lepszych planów operacyjnych dla własnych produkcji i ułatwi prywatne inwestycje w sektorze audiowizualnym. Szczególnie ważne jest uwzględnienie w *EAC* problematyki digitalizacji i udostępniania za pomocą Internetu dziedzictwa narodowego poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej, stanowiących wspólne dziedzictwa kulturowe Europy i zdefiniowanie podstawowych barier, które utrudniają działalność digitalizacyjną oraz upowszechnianie jej rezultatów. Dotyczy to również rozwiązania problemu „dzieł osieroconych”.

m) Administracja elektroniczna

Rząd RP z zadowoleniem przyjmuje i docenia działania KE zmierzające do stworzenia nowej generacji bardziej otwartych i elastycznych usług administracji elektronicznej na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Współpraca w dziedzinie e-administracji na poziomie UE z pewnością może przyczynić się do przezwyciężenia kryzysu gospodarczego i pozwoli na bardziej efektywne wykorzystanie środków publicznych. Kluczowymi kwestiami dla rozwoju transgranicznych usług elektronicznej administracji jest zapewnienie interoperacyjności i elektronicznej identyfikacji/autentykacji. Konieczne są tutaj działania prawne w zakresie standaryzacji i harmonizacji rozwiązań.

W zakresie Internetu, działaniom zaproponowanym przez Komisję dotyczącym przejścia z protokołu IPv4 na IPv6 powinno towarzyszyć przygotowanie odpowiednich rozwiązań oraz mechanizmów przejściowych, które umożliwią współistnienie i funkcjonowanie przez pewien czas obu protokołów równolegle.

n) Inteligentne systemy transportowe

Rząd RP będzie aktywnie wdrażać przepisy *dyrektywy 2010/40/UE* dotyczącej Inteligentnych Systemów Transportowych i uczestniczyć w europejskim procesie wdrażania interoperacyjnych rozwiązań w transporcie drogowym.

W dziedzinie ruchu lotniczego i *programu SESAR* należy wskazać na potrzebę racjonalnego podejście podczas wdrażania poszczególnych komponentów systemu, z uwagi na różne potrzeby

wynikające z natężenia ruchu lotniczego oraz różne możliwości implementacyjne poszczególnych państw oraz instytucji.

Rząd RP popiera cele inicjatywy *e-Maritime*, podkreślając, iż należy dążyć do uproszczenia i automatyzacji wymiany informacji pomiędzy poszczególnymi administracjami UE oraz pomiędzy administracjami, a uczestnikami obrotu portowo-morskiego. Celowym byłoby uzupełnienie tematyki o informacje dotyczące systemów GALILEO i GMES, wykorzystywanych w działalności morskiej.

Rząd RP pozytywnie odnosi się do zapisów Masterplanu dla wdrażania *Europejskiego Systemu Zarządzania Ruchem Kolejowym* w UE i zamierza je wypełnić. Wdrożenie *Systemu* na wskazanych przez Komisję Europejską liniach jest bardzo pożądane dla uzyskania interoperacyjności w głównych korytarzach transportowych UE, przechodzących przez Polskę.

o) Aspekty polityki zewnętrznej UE

Rząd RP wspiera działania związane z promowaniem międzynarodowego zarządzania Internetem i globalnej współpracy, jak również popiera przedłużenie mandatu funkcjonowania *Forum Zarządzania Internetem* zwracając uwagę na nowe tematy związane z ewolucyjnym charakterem Internetu, takie jak neutralność sieci czy zastosowanie sensorów w tworzeniu *Internetu Rzeczy*.

Rząd RP popiera również działania w kierunku poprawy warunków handlu międzynarodowego towarami cyfrowymi. Rząd RP zwraca uwagę, iż należy w szczególności zapewnić równe traktowanie wszystkich państw przez firmy internetowe działające w skali globalnej i dostarczające usługi do wielu krajów. W szczególności należy zapewnić równouprawnienie użytkowników – niezależnie od kraju, z którego pochodzą – zarówno w zakresie dostępu do usług internetowych, jak i wykorzystania praw własności intelektualnej, ochrony danych osobowych czy możliwości dochodzenia roszczeń.

V. UZASADNIENIE STANOWISKA RZĄDU

Pełne, wyczerpujące uzasadnienie Stanowiska Rządu zostało przedstawione w Załączniku 2.

a) Ocena skutków prawnych

Komunikat *COM(2010)245* nie powoduje bezpośrednich skutków prawnych. Ogólnie należy wskazać, iż skutki te będą prowadzić do większej harmonizacji prawa państw członkowskich we wszystkich obszarach wskazanych przez EAC – głównie na skutek modyfikacji lub tworzenia nowych dyrektyw. Istotną rolę odegrają również słabsze instrumenty europejskie, jak normy oraz zasady, w tym zasady interoperacyjności.

Można natomiast zauważyć, że dokument pociąga za sobą istotne skutki polityczne, w szczególności dla Komisji Europejskiej: determinuje rodzaj spraw, którymi będzie się zajmować. Na podstawie tego komunikatu podejmowane będą inicjatywy legislacyjne, które będą miały istotne skutki prawne i które to skutki będzie trzeba oceniać w konkretnych przypadkach w odpowiednim czasie.

b) Ocena skutków społecznych

Najistotniejsze skutki społeczne EAC będą związane z upowszechnieniem wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych przez wszystkich obywateli. W szczególności, będą one polegały na większym wykorzystaniu Internetu i możliwości, które on daje, w tym upowszechnieniu usług e-Zdrowia i e-Administracji, a także uczestnictwa w kulturze i rozwoju sektora kreatywnego. Bardzo korzystne będzie również wprowadzenie ułatwień w transakcjach ponadgranicznych w Internecie, w tym zakupów drogą elektroniczną.

Działania zwiększające umiejętności wykorzystania technologii cyfrowych, promujące usługi cyfrowe sprzyjające e-integracji, a także zobowiązanie do udostępnienia infrastruktury szybkiego Internetu będą sprzyjać uniknięciu wystąpienia wykluczenia cyfrowego.

Zwiększenie zaufania do technologii cyfrowych będzie sprzyjało wzrostowi zaufania w ogóle, czyli budowało kapitał społeczny Polski.

c) Ocena skutków gospodarczych

Skutki gospodarcze wdrożenia działań *Agendy* będą ze wszech miar pozytywne. Pogłębienie jednolitego rynku cyfrowego przyczyni się do rozwoju wymiany między państwami członkowskimi UE, w tym szczególnie usług. Zwiększenie zaufania do środowiska cyfrowego zwiększy obroty handlowe przedsiębiorstw wykorzystujących ten kanał sprzedaży. Z kolei działania zwiększające bezpieczeństwo całej cyberprzestrzeni obniży ryzyko prowadzenia działalności przedsiębiorstw. Wzrost zapotrzebowania na usługi związane z digitalizacją, a także rozwój sektora produkcji audiowizualnej, w tym w szczególności MŚP, będzie stanowiło impuls dla zwiększenia roli przemysłów kreatywnych w gospodarce.

Wiele rozwiązań EAC spowoduje obniżenie kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. Szczególny wpływ będzie miało wprowadzenie wspólnych norm (standardów), ułatwienia w handlu elektronicznym oraz zwiększanie interoperacyjności systemów. Z punktu widzenia polskich przedsiębiorstw bardzo istotny będzie fakt, że umożliwią one energiczną ekspansję na rynki innych krajów UE.

d) Ocena skutków finansowych

Komunikat COM(2010)245 nie pociąga za sobą bezpośrednich skutków finansowych dla budżetu państwa. Jednocześnie szereg zaproponowanych w komunikacie inicjatyw KE będzie niósł ze sobą skutki finansowe. Dyskusje w tych obszarach będą prowadzone indywidualnie przy omawianiu poszczególnych projektów KE. W przypadku podjęcia prac legislacyjnych wdrażających planowane działania, każdorazowo uwzględniać będzie się dyspozycje zawarte w art. 50 oraz art. 112 a (tzw. reguła wydatkowa) *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych* (Dz.U.nr 157, poz.1240 z późn. zm.)

VI. STANOWISKO PARTNERÓW SPOŁECZNYCH DO KOMUNIKATU KOMISJI

W czerwcu i lipcu 2010 r. na zaproszenie do konsultacji Komunikatu Komisji Europejskiej *Europejska Agenda Cyfrowa COM(2010)245* odpowiedzieli następujący partnerzy społeczni: Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji, Stowarzyszenie Internet Society Poland, Krajowa Izba Komunikacji Ethernetowej oraz eksperci Fundacji Wspomagania Wsi i Polskiego Komitetu ds. UNESCO. Za pośrednictwem Polskiej Konfederacji Pracowników Prywatnych Lewiatan uwagi wniosły również firmy TVN S.A., Polska Telefonia Cyfrowa Sp. z o.o., Polkomtel S.A. W listopadzie 2010 r. uwagi nadesłała Fundacja Instytutu Rozwoju Regionalnego.

Partnerzy społeczni akcentowali pozytywny stosunek do zagadnień związanych z jednolitym rynkiem usług cyfrowych. W szczególności dotyczy to zapowiedzi opracowania regulacji dotyczących praw autorskich oraz rewizji dyrektywy w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej oraz inicjatywa powołania europejskiej platformy walki z cyberprzestępczością.

W obszarze normalizacji wskazano na potrzebę migracji w kierunku użycia otwartych standardów i technicznych specyfikacji celem zagwarantowania interoperacyjności i ułatwienia ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego. Podkreślono również, iż przyjęta definicja otwartego standardu nie może dyskryminować twórców wolnego oprogramowania.

Poparcie partnerów społecznych zyskały tezy w zakresie budowy zaufania do środowiska cyfrowego. Zwrócono uwagę na istotność kwestii związanych z poprawą bezpieczeństwa sieci i projektów teleinformatycznych, podkreślając jednocześnie, że nadmierne regulacje w tym obszarze mogą powodować dodatkowe utrudnienia lub prowadzić do cenzury sieci. Podkreślono także, iż zagadnienia związane z monitoringiem i rejestracją ruchu w sieci wpływają na koszty operatorów i dostawców, co może powodować zaburzenia wzrostu w sektorze teleinformatycznym oraz zwiększyć koszty dostępu do sieci i usług.

Zdecydowane poparcie wyrażono dla inicjatywy dalszego upowszechniania Internetu szerokopasmowego oraz zwiększania szybkości połączeń z wykorzystaniem technologii stacjonarnych i bezprzewodowych. Wskazano również, iż polityka regulacyjna w obszarze rozwoju sieci szerokopasmowych powinna koncentrować się na tworzeniu pozytywnych bodźców inwestycyjnych (opartych na przejrzystych i niedyskryminujących zasadach), w pierwszej kolejności uwzględniając mechanizmy samo- i współregulacji.

W odniesieniu do zagadnienia badań i innowacji wskazano, iż warto skierować wsparcie dla europejskich firm mogących realnie konkurować na rynku światowym. Postulowano wzmocnienie zapisów dotyczących rozpowszechniania wyników badań finansowanych ze środków publicznych.

Partnerzy społeczni powtórzyli postulat połączenia w jednym resorcie spraw działu informatyzacja oraz działu łączność, a także spraw związanych z gospodarką elektroniczną. Może być to jeden ze sposobów wskazania – także Komisji Europejskiej – iż również Rząd RP widzi koniecznym zwiększenie skuteczności działań na rzecz rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego określonych w Agendzie Cyfrowej.

VII. WNIOSKI

Europejska Agenda Cyfrowa będzie w latach 2010-2015 jednym z najistotniejszych dokumentów programowych Komisji Europejskiej. Jest ona programem wyjątkowo horyzontalnym: podobnie jak Internet, sieci i komputery wpływają obecnie na większość obszarów życia społecznego, tak EAC przenika wszelkie obszary polityki gospodarczej. Mając silne poparcie przewodniczącego Komisji może stać się istotnym katalizatorem przemian w państwach członkowskich. Jednym z jej głównych skutków będzie przejście spraw społeczeństwa informacyjnego do głównego nurtu polityki gospodarczej. W dalszej perspektywie EAC będzie miało istotne skutki dla samych państw członkowskich, nakierowując ich uwagę na tematy, które są kluczowe dla ich konkurencyjności i pozycji w świecie. Jest dla nich także szansą na bardziej skuteczną niż dotychczas koordynację działań w zakresie społeczeństwa informacyjnego.

Zadania zawarte w *Europejskiej Agendzie Cyfrowej* powinny zostać zaadresowane w planach i działaniach państwa, w szczególności w tworzących się 9-ciu średniookresowych strategiach kluczowych. Równocześnie powinny one zostać podjęte przez poszczególne resorty, zgodnie z ich właściwością merytoryczną. W tym celu została stworzona Tabela właściwości tematycznych (*Załącznik 1* do niniejszego dokumentu), a także przygotowane opracowanie odwzorowujące konkretne zalecenia *Agendy* w planach poszczególnych resortów (*Załącznik 2*). Wywiązywanie się resortów z realizacji zadań oraz postępy we wdrażaniu poszczególnych inicjatyw *Agendy* powinny być monitorowane przez Komitet Rady Ministrów do spraw Informatyzacji i Łączności oraz przez Komitet do Spraw Europejskich.

W tym celu, kwartalnie, pod obrady wyżej wymienionych komitetów Rady Ministrów przedkładany będzie raport podsumowujący wykonane w tym okresie działania mające związek z realizacją Europejskiej Agendy Cyfrowej w Polsce. Raport będzie zawierać również część analizującą wydarzenia jakie miały miejsce w tym okresie na forum UE i wynikające z nich wnioski dla Polski. Przygotowanie raportu będzie koordynowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Szczególną uwagę, również we wspomnianym wcześniej raporcie, należy zwrócić na zaproponowane w komunikacie Komisji wskaźniki oceny realizacji celów *Agendy*. Będą one przedmiotem dyskusji Zgromadzeń Generalnych *Agendy Cyfrowej*, które będzie się odbywało w czerwcu każdego roku w Brukseli i gromadzić będzie interesariuszy tematyki społeczeństwa informacyjnego. Sama *Agenda* powinna być przedmiotem zainicjowanych przez administrację dalszych debat oraz szerokiej kampanii promocyjnej i informacyjnej. Administracja powinna również zapewnić odpowiednią reprezentację w gremiach zarządzających realizacją EAC – w Grupie Wysokiego Szczebla i jej podgrupach.

VIII. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1: Tabela właściwości tematycznych

Załącznik 2: Opracowanie *Odwzorowanie działań Europejskiej Agendy Cyfrowej w pracach oraz planach polskich instytucji rządowych*

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Departament Społeczeństwa Informacyjnego

**Stanowisko Rządu do Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego,
Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu
Regionów: Europejska agenda cyfrowa – COM(2010) 245**

Załącznik 1: Tabela właściwości tematycznych

Warszawa, styczeń 2011 r.

Cel i wykorzystanie „Tabeli właściwości tematycznych”

Tabela właściwości tematycznych została opracowana przez Departament Społeczeństwa Informacyjnego MSWiA (DSI MSWiA) na podstawie Komunikatu Komisji Europejskiej **Europejska Agenda Cyfrowa**² (EAC). W dokumencie EAC wskazano na ponad 100 zadań z obszaru społeczeństwa informacyjnego³, które mają zostać zrealizowane w najbliższych latach przez Komisję Europejską (KE) oraz których realizację Komisja zaleca państwom członkowskim. W **Tabeli** zebrano wspomniane zadania⁴ i zamieszczono wskazane w dokumencie źródłowym poziomy odpowiedzialne za realizację zadań: KE lub Polskę. Następnie do obu rodzajów zadań wskazano resorty lub instytucje wiodące oraz wspierające w Polsce w zakresie tematycznym tych zadań. Przeprowadzono w oparciu o *Ustawę o działach administracji rządowej*, kompetencje w danych dziedzinach, ustalania z resortami oraz dotychczasową praktykę prowadzenia polityki społeczeństwa informacyjnego⁵.

Celem przygotowania Tabeli właściwości tematycznych jest wyraźne wskazanie podmiotów, w których kompetencjach są poszczególne tematy wymienione w EAC. Przyjęto zasadę, iż należy podać jeden podmiot wiodący, który jest ustawowo umocowanym organem administracji, natomiast można wymienić większą ilość podmiotów wspierających. Obie kategorie podmiotów muszą mieć bezpośrednie kompetencje lub szczególną wiedzę w obrębie danych działań, w szczególności w kwestiach legislacyjnych.

Głównymi korzyściami z opracowania Tabeli jest umożliwienie sprawniejszego przepływu informacji wewnątrz administracji polskiej, efektywność koordynacji i oszczędność czasu. Dzięki jej istnieniu nie trzeba będzie za każdym razem ustalać kompetencji poszczególnych resortów w zakresie EAC, szybciej podejmować decyzje i przez to efektywniej wpływać na politykę europejską. Należy wskazać, iż struktura administracyjna Komisji Europejskiej i Rzeczypospolitej Polskiej bardzo różni się w tym obszarze polityki. Na poziomie europejskim (a także w wielu państwach członkowskich UE) istnieje struktura dedykowana sprawom technologii informacyjnych i komunikacyjnych – Dyrekcja Generalna Społeczeństwo Informacyjne i Media. Powoduje to często, iż dla spraw, które podejmowane są na poziomie

² *A Digital Agenda for Europe, COM(2010)245.*

³ Tematyka społeczeństwa informacyjnego obejmuje sprawy z zakresu: informatyzacji (administracji publicznej), telekomunikacji, gospodarki elektronicznej, bezpieczeństwa sieci i cyberprzestępczości, zaufania i prywatności w Internecie, mediów elektronicznych, umiejętności cyfrowych, wykluczenia cyfrowego, wykorzystania teleinformatyki w życiu obywateli i funkcjonowaniu państwa oraz wielu innych obszarów, gdzie nowoczesne technologie informacyjne i komunikacyjne odciskają w ostatnich latach swe silne piętno.

⁴ Są to zadania wymienione w Komunikacie Komisji w szarych ramkach.

⁵ Minister SWiA jest podmiotem koordynującym tę politykę w administracji polskiej, jednak sama polityka jest realizowana przez wszystkie inne resorty i instytucje.

Europejskim, w administracji polskiej trudno jest wskazać resort odpowiedzialny i w wyniku powstających opóźnień Polska nie realizuje swoich interesów na poziomie europejskim⁶.

Warto podkreślić, iż **Tabela nie zawiera zobowiązania resortów do zajęcia się daną sprawą**. W przyszłości może się czasem okazać, że sprawy leżą w kompetencjach innego resortu. O konkretnych rzeczach będzie się decydować *ad hoc* – w momencie przedłożenia przez KE propozycji. **Dotyczy to zarówno podmiotów wskazanych jako wiodące, jak i wskazanych jako wspierające.**

Europejska Agenda Cyfrowa, jak i zadania w niej wynikające, stanowią dosyć konkretny szkic polityki i działań jakie będą realizowane w ciągu najbliższych 5 lat w Unii Europejskiej. W tym kontekście dobre przygotowanie *Tabeli* pozwala również na lepsze przygotowanie Stanowiska Rządu RP do samego tekstu komunikatu COM(2010)245 oraz odpowiednie definiowanie interesu polskiego w ramach prac różnych gremiów Unii Europejskiej

Należy więc podkreślić, iż ostatecznym celem przygotowania *Tabeli* jest więc skuteczniejsza reprezentacja interesów Polski w instytucjach europejskich.

⁶ Należy pamiętać, iż brak przedstawienia opinii lub zbyt późne jej przedstawienie, na forach Unii Europejskiej uznawane jest za wyrażenie poparcie dla opinii większości lub wnioskodawcy (np. Komisji Europejskiej).

Zestawienie skrótów wykorzystanych w Tabeli

KE	Komisja Europejska
PL	Polska
MSWiA	M. Spraw Wewnętrznych i Administracji
MG	M. Gospodarki
MF	M. Finansów
MI	M. Infrastruktury
MEN	M. Edukacji Narodowej
MNiSW	M. Nauki i Szkolnictwa Wyższego
MS	M. Sprawiedliwości
MRiRW	M. Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MRR	M. Rozwoju Regionalnego
MSZ	M. Spraw Zagranicznych
MKiDN	M. Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MZ	M. Zdrowia
MŚ	M. Środowiska
MPiPS	M. Pracy i Polityki Społecznej
MSiT	M. Sportu i Turystyki
MSP	M. Skarbu Państwa
MON	M. Obrony Narodowej
NBP	Narodowy Bank Polski
UZP	Urząd Zamówień Publicznych
UKE	Urząd Komunikacji Elektronicznej
GIODO	Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych
URE	Urząd Regulacji Energetyki
UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
GUGiK	Główny Urząd Geodezji i Kartografii
ABW	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
SCel	Służba Celna
KRRiT	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
NASK	Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
ULC	Urząd Lotnictwa Cywilnego
PKP IC S.A	PKP Intercity S.A
PKP PR Sp. z o.o.	PKP Przewozy Regionalne Sp. z o. o.
PKP PLK S.A	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A

PAŻP	Polska Agencja Żeglugi Powietrznej
RCB	Rządowe Centrum Bezpieczeństwa
ITS	Instytut Transportu Samochodowego
ILIM	Instytut Logistyki i Magazynowania
IŁ-PIB	Instytut Łączności Państwowy Instytut Badawczy
IBDIM	Instytut Budowy Dróg i Mostów

Tabela właściwości tematycznych

Nr	Rodzaj działania	Działania	Str.	Poziom	Podmiot wiodący	Podmioty wspierające
<u>2.2. Dynamiczny jednolity rynek cyfrowy</u>						
2.1.1. Otwarcie dostępu do treści						
	Główne działanie 1	Uproszczenie udostępniania praw autorskich, zarządzania nimi i licencjonowania transgranicznego poprzez:				
1	Główne działanie 1a	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie zarządzania, przejrzystości i paneuropejskiego licencjonowania w dziedzinie zarządzania prawami autorskimi (w internecie) poprzez zaproponowanie dyrektywy ramowej dotyczącej zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do 2010 r.; • Stworzenie ram prawnych mających ułatwić cyfryzację i rozpowszechnianie dzieł kultury w Europie poprzez zaproponowanie do 2010 r. dyrektywy w sprawie utworów osierconych, przeprowadzenie dialogu z zainteresowanymi stronami w celu wprowadzenia dalszych środków dotyczących dzieł o wyczerpanym nakładzie i uzupełnienia ich bazami danych obejmującymi informacje o prawach; • Do 2012 r. przegląd dyrektywy w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego, w szczególności jej zakresu i zasad pobierania opłat za dostęp i korzystanie. 	11	KE	MKIDN	MG, MSWiA
2	Główne działanie 1b	<ul style="list-style-type: none"> • Do 2012 r. przegląd dyrektywy w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego, w szczególności jej zakresu i zasad pobierania opłat za dostęp i korzystanie. 	11	KE	MKIDN	MI
3	Główne działanie 1c	<ul style="list-style-type: none"> • Do 2012 r. przegląd dyrektywy w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego, w szczególności jej zakresu i zasad pobierania opłat za dostęp i korzystanie. 	11	KE	MSWiA	GIODO
4	Inne działanie	Po przeprowadzeniu szerokiej dyskusji z zainteresowanymi stronami, sporządzenie do 2012 r. sprawozdania dotyczącego konieczności podjęcia dodatkowych środków, oprócz zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, umożliwiających obywatelom UE, dostawcom treści internetowych i posiadaczom praw pełne wykorzystanie potencjału cyfrowego rynku wewnętrznego, w tym środków promujących licencjonowanie transgraniczne i paneuropejskie, nie wykluczając ani nie preferując na obecnym etapie żadnego wariantu prawnego;	11	KE	MKIDN	MG
5	Inne działanie	W przygotowaniu do tego sprawozdania, do 2010 r. wydanie zielonej księgi opisującej możliwości i wyzwania związane z dystrybucją utworów audiowizualnych i innych treści kreatywnych w internecie	11	KE	MKIDN	MSWiA

6	Inne działania	Na podstawie przeglądu dyrektywy w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej oraz po przeprowadzeniu szerokiej dyskusji z zainteresowanymi stronami, sporządzenie do 2012 r. sprawozdania dotyczącego konieczności podjęcia dodatkowych środków mających wzmocnić ochronę przed stałym naruszaniem praw własności intelektualnej w otoczeniu internetowym, zgodnie z gwarancjami zawartymi w ramach prawnych dotyczących telekomunikacji i zgodnie z zasadniczymi prawami dotyczącymi ochrony danych i prywatności.	11	KE	MKIDN	MG, MSWiA, MI
---	----------------	--	----	----	-------	---------------

2.1.2. Ułatwienie transakcji internetowych i transgranicznych						
7	Główne działania 2	Zapewnienie ukończenia prac nad Jednolitym Europejskim Obszarem Płatniczym (SEPA), poprzez wydanie obowiązujących środków prawnych ustalających datę zakończenia migracji przed końcem 2010 r. oraz ułatwienie stworzenia interoperacyjnych europejskich ram w zakresie faktur elektronicznych poprzez opracowanie komunikatu w sprawie fakturowania elektronicznego i ustanowienie wielostronnego forum zainteresowanych stron;	12	KE	MF	NBP, MG
8	Główne działania 3	W 2011 r. zaproponowanie przeglądu dyrektywy w sprawie podpisów elektronicznych w celu stworzenia ram prawnych dla transgranicznego uznawania i interoperacyjności bezpiecznych systemów e-uwierzytelniania;	12	KE	MG	MSWiA, NBP
9	Inne działania	Przeprowadzenie do końca 2010 r. oceny wpływu dyrektywy o handlu elektronicznym na rynki internetowe oraz dokonanie konkretnych propozycji	13	KE	MSWiA	MF, UOKiK, MSWiA, MG
10	Państwa członkowskie powinny	Szybko i spójnie wdrożyć główne dyrektywy wspierające jednolity rynek cyfrowy, w tym dyrektywę o usługach	13	PL	MG	MI, UKE
11	Państwa członkowskie powinny	Szybko i spójnie wdrożyć główne dyrektywy wspierające jednolity rynek cyfrowy, w tym dyrektywę o nieuczciwych praktykach handlowych;	13	PL	UOKiK	MI, UKE, MG
12	Państwa członkowskie powinny	Szybko i spójnie wdrożyć główne dyrektywy i ramy prawne dotyczące telekomunikacji;	13	PL	MI	UKE, UOKiK
13	Państwa członkowskie powinny	Do 2013 r. dokonać transpozycji dyrektywy VAT zapewniającej równe traktowanie faktur elektronicznych i papierowych.	13	PL	MF	MG, LIM

		2.1.3. Budowanie zaufania do środowiska cyfrowego				
14	Główne działanie 4	Przeгляд ram prawnych dotyczących ochrony danych w UE w celu zwiększenia zaufania wśród obywateli i wzmocnienia ich praw do końca 2010 r	15	KE	GIODO	MSWiA
15	Inne działanie	Zaproponowanie do 2012 r. nieobowiązkowego instrumentu prawa zobowiązań uzupełniającego dyrektywę dotyczącą praw konsumentów w celu dalszego ograniczenia fragmentacji prawa zobowiązań, w szczególności w odniesieniu do internetu;	15	KE	UOKiK	MG
16	Inne działanie	Do 2011 r., poprzez opracowanie zielonej księgi, analiza inicjatyw dotyczących alternatywnych systemów rozstrzygania sporów w UE w celu zaproponowania ogólnounijnego internetowego systemu rozstrzygania sporów dla elektronicznych transakcji handlowych do 2012 r.	15	KE	MG	UOKiK
17	Inne działanie	Analiza propozycji w zakresie odszkodowań zbiorowych, w oparciu o konsultacje z zainteresowanymi stronami;	15	KE	MS	MG, UOKiK
18	Inne działanie	Wydanie do 2012 r. kodeksu praw internetowych w UE, zawierającego jasne i dostępne streszczenie obowiązujących praw użytkowników cyfrowych w UE, uzupełnionego o coroczne zestawienie przypadków naruszenia prawa ochrony konsumentów w internecie oraz stosownych środków egzekucyjnych, w porozumieniu z europejską siecią agencji ochrony praw konsumentów;	15	KE	MI	GIODO, MSWiA, UOKiK, UKE
19	Inne działanie	Stworzenie do 2012 r. platformy dla zainteresowanych stron, której zadaniem będzie opracowanie unijnych internetowych znaków zaufania, w szczególności dla stron sprzedawców detalicznych;	15	KE	MG	UOKiK

		2.1.4. Wzmocnienie jednolitego rynku usług telekomunikacyjnych				
20	Inne działanie	Zaproponowanie środków pozwalających na lepszą harmonizację zasobów numeracyjnych w świadczeniu usług dla przedsiębiorców w Europie do 2011r;	16	KE	MI	UKE
21	Inne działanie	Na podstawie programu europejskiej polityki w zakresie widma radiowego koordynacja warunków technicznych i prawnych dotyczących wykorzystania widma oraz, w stosownych przypadkach, harmonizacja warunków korzystania z poszczególnych zakresów widma, co pozwoli na osiągnięcie ekonomii skali na rynkach urządzeń i umożliwi konsumentom korzystanie z tych samych urządzeń i usług w całej UE;	16	KE	MI	UKE, MKiDN
22	Inne działanie	Przeprowadzenie do 2011 r. analizy kosztów fragmentacji europejskich rynków telekomunikacji w celu podjęcia dalszych środków mających wzmocnić korzyści płynące z jednolitego rynku;	16	KE	MI	UKE, MG

		2.2. Interoperacyjność i normy				
23	Główne działania 5	W ramach przeglądu unijnej polityki normalizacji zaproponowanie środków prawnych dotyczących interoperacyjności TIK w 2010 r. w celu zreformowania przepisów dotyczących stosowania norm TIK w Europie, aby umożliwić stosowanie norm TIK opracowanych przez niektóre fora i konsorcja	18	KE	MSWiA	MG
24	Inne działania	Promowanie stosownych przepisów dotyczących praw własności intelektualnej i warunków licencjonowania niezbędnych w kontekście ustalania norm, w tym w zakresie ujawniania danych ex-ante, w szczególności w postaci wytycznych, do 2011 r.;	18	KE	MSWiA	MKiDN
25	Inne działania	Wydanie w 2011 r. komunikatu zawierającego wytyczne w zakresie powiązania pomiędzy normami TIK a zamówieniami publicznymi, aby umożliwić organom publicznym stosowanie norm w celu promowania efektywności i ograniczania korzystania z usług tylko jednego dostawcy	18	KE	MSWiA	UZP
26	Inne działania	Promowanie interoperacyjności poprzez przyjęcie w 2010 r. europejskiej strategii interoperacyjności i europejskich ram interoperacyjności	18	KE	MSWiA	MG, ILM
27	Inne działania	Analiza możliwości wprowadzenia środków, które mogłyby skłonić najważniejszych uczestników rynku do licencjonowania informacji dotyczących interoperacyjności oraz sporządzenie sprawozdania do 2012 r.	18	KE	MSWiA	MG, ILM
28	Państwa członkowskie powinny	Stosować europejskie ramy interoperacyjności na poziomie krajowym najpóźniej w 2013 r.;	18	PL	MSWiA	MG, MF, MZ, ILM
29	Państwa członkowskie powinny	Zrealizować zobowiązania dotyczące interoperacyjności i norm zawarte w deklaracjach z Malmö i Grenady najpóźniej w 2013 r.	18	PL	MSWiA	MG, MF, MZ

		2.3. Zaufanie i bezpieczeństwo				
30	Główne działania 6	Przedstawienie w 2010 r. środków ukierunkowanych na prowadzenie na wysokim szczeblu udoskonalonej polityki w zakresie bezpieczeństwa sieci i informacji, w tym inicjatyw ustawodawczych, takich jak np. unowocześnienie Agencji ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji (ENISA), a także przedstawienie środków umożliwiających szybsze reagowanie na wypadek ataków cybernetycznych, w tym CERT dla instytucji UE; (obecnie Działanie 2.3)	20	KE	ABW	MSWiA, NASK
31	Główne działania 7	Przedstawienie do 2010 r. środków, w tym inicjatyw ustawodawczych, ukierunkowanych na zwalczanie ataków cybernetycznych na systemy informatyczne oraz powiązanych przepisów dotyczących jurysdykcji w cyberprzestrzeni na szczeblu europejskim i międzynarodowym (do 2013 r.)	20	KE	MSWiA	ABW, MI, MS

32	Inne działania	Ustanowienie do 2012 r. europejskiej platformy walki z cyberprzestępczością;	20	KE	MSWiA	ABW,
33	Inne działania	Do 2011 r. analiza możliwości ustanowienia europejskiego centrum ds. walki z cyberprzestępczością;	20	KE	MSWiA	ABW
34	Inne działania	Współpraca z zainteresowanymi stronami z całego świata przede wszystkim w celu wzmocnienia globalnego zarządzania ryzykiem w sferze cyfrowej i fizycznej oraz prowadzenie międzynarodowych ukierunkowanych działań związanych z walką z przestępczością komputerową i zagrożeniami bezpieczeństwem;	20	KE	MSWiA	ABW
35	Inne działania	Wsparcie ogólnounijnych działań przygotowawczych w zakresie bezpieczeństwa cybernetycznego od 2010 r.;	20	KE	MSWiA	ABW
36	Inne działania	W ramach modernizacji unijnych ram prawnych dotyczących ochrony danych osobowych w celu poprawy ich spójności i zwiększenia pewności prawnej, zbadanie możliwości rozszerzenia zakresu przepisów dotyczących powiadamiania o naruszeniu bezpieczeństwa;	20	KE	GIODO	MSWiA, MI
37	Inne działania	Do 2011 r. wydanie wytycznych dotyczących wdrożenia nowych ram prawnych dotyczących telekomunikacji w odniesieniu do ochrony prywatności i danych osobowych obywateli;	21	KE	MI	GIODO, UKE, UOKiK
38	Inne działania	Wsparcie punktów powiadamiania o nielegalnych treściach w internecie (gorących linii) oraz kampanii uświadamiających dotyczących bezpieczeństwa dzieci w sieci, prowadzonych na szczeblu krajowym, oraz wzmocnienie współpracy paneuropejskiej i wymiany najlepszych praktyk w tym obszarze;	21	KE	MSWiA	NASK, UKE, MI,
39	Inne działania	Wspieranie wielostronnego dialogu oraz samoregulacji wśród europejskich i globalnych dostawców usług (np. portale społecznościowe, dostawcy łączności ruchomej), w szczególności w odniesieniu do korzystania nieletnich z ich usług;	21	KE	MSWiA	MKIDN, UOKiK, MI, UKE,
40	Państwa członkowskie powinny	Do 2012 r. ustanowić dobrze działającą sieć CERT na szczeblu krajowym, obejmującą całą Europę;	21	PL	ABW	NASK, MSWiA, MI
41	Państwa członkowskie powinny	We współpracy z Komisją przeprowadzać symulacje ataku na dużą skalę i testować strategię łagodzenia skutków ataku od 2010 r.;	21	PL	ABW	NASK, MSWiA, RCB
42	Państwa członkowskie powinny	W pełni wdrożyć numery interwencyjne służące do powiadamiania o obraźliwych lub szkodliwych treściach internetowych, organizować kampanie uświadamiające dotyczące bezpieczeństwa dzieci w internecie, oferować szkołom kursy bezpiecznego korzystania z internetu oraz zachęcać dostawców usług internetowych do wdrażania środków w zakresie samoregulacji dotyczących bezpieczeństwa dzieci w internecie do 2013 r.;	21	PL	MSWiA	UKE, MI,
43	Państwa członkowskie powinny	Począwszy od 2010 r., a przed końcem 2012 r., stworzyć krajowe platformy ostrzegania lub dostosować je do platformy ostrzegania o cyberprzestępczości prowadzonej przez Europol.	21	PL	MSWiA	

2.4. Szybki i bardzo szybki dostęp do internetu

	Główne działanie 8	Przyjęcie w 2010 r. komunikatu na temat dostępu szerokopasmowego przedstawiającego wspólne ramy działań w UE i państwach członkowskich w celu osiągnięcia celów strategii Europa 2020 związanych z dostępem szerokopasmowym, w tym:	24				
44	Główne działanie 8a	<ul style="list-style-type: none"> Wzmocnienie i racjonalizacja finansowania szybkiego dostępu szerokopasmowego poprzez instrumenty UE (np. EFRR, ERDP, EFRROW, TEN, CIP) do 2014 r. oraz analiza sposobów przyciągnięcia kapitału na inwestycje w łączą szerokopasmowe poprzez wsparcie jakości kredytowej (przy poparciu EBI i z wykorzystaniem funduszy UE); 	24	KE	MI	UKE, MRR, MG	
45	Główne działanie 8b	<ul style="list-style-type: none"> Zaproponowanie w 2010 r. ambitnego programu europejskiej polityki w zakresie widma, zatwierdzonego decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady, który pomoże w stworzeniu skoordynowanej i strategicznej polityki w zakresie widma na szczeblu UE, tak aby zwiększyć skuteczność zarządzania widmem radiowym i zapewnić jak największe korzyści dla konsumentów i przemysłu; 	24	KE	MI	UKE, MG, MKIDN	
46	Główne działanie 8c	<ul style="list-style-type: none"> Wydanie w 2010 r. zaleceń mającego zachęcić do inwestycji w konkurencyjne sieci dostępu nowej generacji poprzez jasne i skuteczne środki regulacyjne. 	24	KE	MI		
47	Państwa członkowskie powinny	Do 2012 r. opracować i zapewnić operacyjność krajowych planów dotyczących dostępu szerokopasmowego, gwarantujących osiągnięcie celów związanych z dostępem, szybkością i rozpowszechnieniem określonych w strategii Europa 2020, z wykorzystaniem finansowania publicznego zgodnie z unijnymi przepisami dotyczącymi konkurencji i pomocy państwa ; Komisja będzie składać coroczne sprawozdania z postępów w ramach zarządzania agendą cyfrową;	24	PL	MI	MSWiA, UKE, UOKiK, MRR	
48	Państwa członkowskie powinny	Podjąć środki, z uwzględnieniem przepisów prawnych, mające ułatwić inwestycje w internet szerokopasmowy, np. zapewnienie systematycznego uczestnictwa potencjalnych inwestorów w pracach z zakresu inżynierii lądowej, nabywanie praw drogi, opracowanie map istniejącej infrastruktury pasywnej, która mogłaby zostać okablowana, modernizacja okablowania wewnątrz budynków;	25	PL	MI	MSWiA, UKE,	
49	Państwa członkowskie powinny	W pełni wykorzystać fundusze strukturalne i fundusze przeznaczone na rozwój obszarów wiejskich, w ramach których przewidziano środki na inwestycje w infrastrukturę i usługi TIK;	25	PL	MRR	MSWiA, UKE, MI	
50	Państwa członkowskie powinny	Wdrożyć program europejskiej polityki w zakresie widma, aby zapewnić skoordynowane przydzielanie widma i osiągnąć cel polegający na zapewnieniu do 2020 r. 100 % dostępu do internetu o przepustowości 30 Mb/s, oraz wdrożyć zalecenie w sprawie sieci dostępu nowej generacji.	25	PL	UKE	MI	

2.5. Badania i innowacje

51	Główne działanie 9	Pobudzenie inwestycji prywatnych poprzez strategiczne wykorzystanie zamówień przedkomercyjnych i partnerstw publiczno-prywatnych, za pomocą funduszy strukturalnych na badania i innowacje oraz utrzymując tempo 20 % rocznego wzrostu budżetu TIK na badania i rozwój przynajmniej na czas trwania 7PR.	27	KE	MNiSW	MG, MRR,
52	Inne działania	Wzmocnienie koordynacji i łączenia zasobów między państwami członkowskimi oraz przemysłem, i położenie większego nacisku na zorientowane na popyt oraz użytkowników partnerstwa w unijnym finansowaniu badań naukowych i innowacji w zakresie TIK;	27	KE	MNiSW	MG, MRR,
53	Inne działania	<ul style="list-style-type: none"> Począwszy od 2011 r. zaproponowanie sposobów łatwego i szybkiego dostępu do środków UE na badania w zakresie TIK, co uczyni je bardziej atrakcyjnymi szczególnie dla MSP i młodych naukowców, i co umożliwi ich szersze wdrożenie w ramach zmiany programu ramowego UE w zakresie badań naukowych i rozwoju technologicznego 	27	KE	MNiSW	MG, MRR,
54	Inne działania	<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie wystarczającego wsparcia finansowego dla wspólnych infrastruktur badawczych i klastrów innowacyjnych TIK, dalszego rozwoju infrastruktury elektronicznych oraz opracowania strategii UE dotyczącej wykorzystywania chmur obliczeniowych, szczególnie do celów administracji i nauki; 	28	KE	MNiSW	MG, MRR,
55	Inne działania	<ul style="list-style-type: none"> Współpraca z zainteresowanymi stronami w celu opracowania nowej generacji aplikacji i usług w sieci, obejmujących wielojęzyczne treści i usługi, poprzez wspieranie standardów i otwartych platform w ramach programów finansowanych przez UE. 	28	KE	MG	MNiSW, MRR
56	Państwa członkowskie powinny	Do 2020 r. podwoić roczną kwotę wydatków publicznych na badania i rozwój TIK z kwoty 5,5 mld EUR do 11 mld EUR (w tym programy UE), w sposób, który pobudzi równoważny wzrost wydatków sektora prywatnego z 35 mld EUR do 70 mld EUR.	28	PL	MNiSW	MG, MRR, MF
57	Państwa członkowskie powinny	Zaangażować się w projekty pilotażowe na dużą skalę w celu testowania i opracowywania innowacyjnych i interoperacyjnych rozwiązań w obszarach interesu publicznego, które są finansowane przez program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji.	28	PL		MG, MNiSW, MSWiA, MRR

		<u>2.6. Zwiększenie umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych i włączenia społecznego</u>							
58	Główne działanie 10	Zaproponowanie priorytetowego potraktowania umiejętności i kompetencji w zakresie wykorzystywania technologii cyfrowych w rozporządzeniu w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego (2014-2020);	30	KE	MRR	MEN, MPiPS, MNiSW, MSWiA			
59	Główne działanie 11	Do 2012 r. opracowanie narzędzi do identyfikacji i uznawanie kompetencji specjalistów i użytkowników TIK, powiązanych z europejskimi ramami kwalifikacji oraz EUROPASS, i opracowanie europejskich ram w zakresie zawodów związanych z TIK w celu zwiększenia kompetencji i mobilności specjalistów w dziedzinie TIK w Europie.	30	KE		MEN, MPiPS, MG, MNiSW			
60	Inne działanie	Ustanowienie umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych jako priorytetu dla „Programu na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”, który zostanie uruchomiony w 2010 r., w tym utworzenie wielostronnych rad sektorowych na rzecz umiejętności i zatrudnienia w zakresie TIK, w celu zajęcia się kwestiami zapotrzebowania i dostępności;	30	KE		MNiSW, MG, MEN, MPiPS			
61	Inne działanie	Wspieranie większego zatrudnienia w sektorze TIK młodych kobiet i kobiet powracających do pracy poprzez wspieranie internetowych zasobów szkoleniowych, e-kształcenia opartego na grach i kontaktów nawiązywanych na portalach społecznych;	31	KE		MPiPS, MEN, MSWiA			
62	Inne działanie	Opracowanie w 2011 r. narzędzia internetowego służącego do edukacji konsumentów w dziedzinie nowych technologii medialnych (obejmującej np. prawa konsumentów w internecie, handel elektroniczny, ochronę danych, umiejętności korzystania z mediów, sieci społecznych itp.) Narzędzie to zapewni dostosowane do potrzeb użytkownika informacje i materiały edukacyjne dla konsumentów, nauczycieli i innych środowisk w 27 państwach członkowskich;	31	KE	UOKiK	MG, GIODO, MKiDN, ILiM			
63	Inne działanie	Zaproponowanie do 2013 r. wskaźników kompetencji informatycznych i umiejętności korzystania z mediów dla całej UE.	31	KE	MKIDN	KRRiTV, MEN			
64	Inne działanie	Systematyczna ocena dostępności w przeglądach aktów prawnych podejmowanych w ramach agencji cyfrowej, dotyczących np. handlu elektronicznego, e-tożsamości i podpisu elektronicznego, zgodnie z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych;	31	KE	MPiPS	MSWiA, MG			
65	Inne działanie	W oparciu o przegląd możliwości, przedstawienie propozycji do 2011 r., które zagwarantują, że strony internetowe instytucji publicznych (i strony internetowe zapewniające podstawowe usługi dla obywateli) będą w pełni dostępne do 2015 r.;	31	KE	MSWiA	MPiPS			
66	Inne działanie	Ułatwienie podpisania do 2012 r., we współpracy z państwami członkowskimi i odpowiednimi zainteresowanymi stronami, protokołu ustaleń w sprawie dostępu elektronicznego dla osób niepełnosprawnych, zgodnie z konwencją NZ.	31	KE		MPiPS, MZ			

67	Państwa członkowskie powinny	Wprowadzić do 2011 r. długoterminowe działania na rzecz e-umiejętności i umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych oraz wprowadzać odpowiednie zachęty dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz mniej uprzywilejowanych grup społecznych;	31	PL		MPIPS, MG, MSWiA, MEN,
68	Państwa członkowskie powinny	Wdrożenie przepisów dot. osób niepełnosprawnych w ramach prawnych dotyczących telekomunikacji	31	PL	MI	MPIPS, MKiDN
69	Państwa członkowskie powinny	Wdrożenie przepisów dot. osób niepełnosprawnych w ramach prawnych dotyczących dyrektywy o medialnych usługach audiowizualnych; (obecnie Działanie 2.6)	31	PL	MKIDN	MPIPS
70	Państwa członkowskie powinny	Uwzględnić e-kształcenie w głównym nurcie polityki krajowej na rzecz modernizacji kształcenia i szkoleń, w tym w programach nauczania, w ocenach wyników nauczania i w programach rozwoju zawodowego dla nauczycieli i instruktorów.	31	PL	MEN	MPIPS

2.7 Korzyści z TIK dla społeczeństwa UE

		2.7.1. TIK na rzecz środowiska			
71	Główne działanie 12	Ocena do 2011 r. czy sektor TIK wypełnił harmonogram przyjęcia wspólnych metodologii pomiaru w stosunku do swojej własnej sprawności energetycznej oraz emisji gazów cieplarnianych i w razie potrzeby zaproponowanie środków prawnych;	33	KE	MŚ, MG
72	Inne działania	Wspieranie partnerstw między sektorem TIK oraz głównymi sektorami emitującymi (np. budynki i budownictwo, transport i logistyka, dystrybucja energii) w celu poprawy efektywności energetycznej i ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w tych sektorach do 2013 r.	33	KE	MŚ, MG
73	Inne działania	Ocena do 2011 r. potencjalnego udziału inteligentnych sieci w obniżeniu emisyjności dostaw energii w Europie i określenie minimalnego zestawu funkcji służących do wspierania interoperacyjności inteligentnych sieci na poziomie europejskim do końca 2010 r.;	33	KE	MNiSW, URE
74	Inne działania	W 2011 r. opublikowanie zielonej księgi na temat oświetlenia półprzewodnikowego (Solid State Lighting) w celu przeanalizowania barier i przedstawienia propozycji politycznych; równoległe będzie ona wspierać projekty demonstracyjne wykorzystujące program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji.	33	KE	MŚ, MG
75	Państwa członkowskie powinny	Uzgodnić do końca 2011 r. wspólne dodatkowe funkcje inteligentnych systemów pomiaru energii;	33	PL	MNiSW, URE
76	Państwa członkowskie powinny	Do 2012 r. w przypadku wszystkich zamówień publicznych na instalacje oświetleniowe określać całkowite koszty eksploatacji (raczej niż początkowe koszty zakupu);	33	PL	MŚ

		2.7.2. Stabilna opieka zdrowotna i wsparcie dla godnego i niezależnego życia oparte na TIK				
77	Główne działania 13	Do 2015 r. podjęcie działań pilotażowych w celu umożliwienia Europejczykom bezpiecznego dostępu przez internet do swoich danych medycznych oraz osiągnięcie do 2020 r. powszechnego dostępu do usług telemedycznych	34	KE	MZ	GIODO, MSWiA
78	Główne działania 14	Zaproponowanie do 2012 r. zalecenia określającego minimalny wspólny zestaw danych pacjenta w celu zapewnienia interoperacyjności rejestrów danych pacjentów, dostępnych w formie elektronicznej lub wymienianych między poszczególnymi państwami członkowskimi.	34	KE	MZ	
79	Inne działania	Wspieranie unijnych norm, badania interoperacyjności i certyfikacji systemów e-zdrowia do 2015 r. poprzez dialog z zainteresowanymi stronami;	35	KE	MZ	MSWiA, MG, ILM
80	Inne działania	Wzmocnienie wspólnego programu w zakresie nowoczesnych technologii w służbie osobom starszym, aby umożliwić ludziom starszym i osobom niepełnosprawnym niezależne życie i aktywność społeczną.	35	KE	MPIPS	MZ

		2.7.3. Promowanie różnorodności kulturowej i kreatywnych treści				
81	Główne działania 15	Do 2012 r. zaproponowanie zrównoważonego modelu finansowania unijnej cyfrowej biblioteki publicznej Europeana oraz cyfryzacji treści	36	KE	MKIDN	
82	Inne działania	Do 2012 r. zaproponowanie środków w oparciu o wyniki konsultacji dotyczących zielonej księgi w sprawie uwalniania potencjału przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej;	36	KE	MKIDN	MG
83	Inne działania	Do 2011 r. wydanie zalecenia w sprawie promowania cyfryzacji kina europejskiego;	36	KE	MKIDN	
84	Inne działania	Zapewnienie wdrożenia przepisów dyrektywy o medialnych usługach audiowizualnych dotyczących różnorodności kulturowej, w stosownych przypadkach poprzez współregulację i samoregulację, oraz wystosowanie do państw członkowskich prośby o informacje na temat stosowania tych przepisów do końca 2011 r.	36	KE	MKIDN	KRRiT

2.7.4. e-administracja

85	Główne działania 16	Zaproponowanie do 2012 r. decyzji Rady i Parlamentu Europejskiego w celu zapewnienia wzajemnego uznawania elektronicznej identyfikacji i elektronicznego uwierzytelniania w całej UE na podstawie internetowych „usług uwierzytelniania” dostępnych we wszystkich państwach członkowskich (które mogą korzystać z najbardziej odpowiednich urzędowych dokumentów obywateli – wydawanych przez sektor publiczny lub prywatny)	37	KE	MSWiA	
86	Inne działania	Wspieranie jednolitych transgranicznych usług administracji elektronicznej w ramach jednolitego rynku poprzez program na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP) oraz program dotyczący rozwiązań interoperacyjnych dla europejskich administracji publicznych (ISA);	37	KE	MSWiA	MNiSW, SCell, MG
87	Inne działania	Do 2011 r. przegląd dyrektywy w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska;	37	KE	MŚ	MSWiA
88	Inne działania	Współpraca z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami w celu wdrożenia transgranicznych usług e-środowisko, a w szczególności zaawansowanych sieci czujników;	37	KE	MŚ	MG
89	Inne działania	Do 2011 r. zdefiniowanie w białej księdze konkretnych działań dotyczących wzajemnych połączeń zdolności elektronicznych zamówień publicznych w ramach jednolitego rynku;	38	KE	UZP	
90	Inne działania	Służenie jako przykład funkcjonowania otwartej i przejrzystej e-administracji poprzez stworzenie w 2010 r., a następnie realizację ambitnego planu działania e-Komisja 2011-2015 obejmującego m.in. w pełni elektroniczne zamówienia publiczne;	38	KE	MSWiA	UZP, MSZ
91	Państwa członkowskie powinny	Zapewnić pełną interoperacyjność usług e-administracji, przewyżczając bariery organizacyjne, techniczne lub semantyczne i wspierając IPv6	38	PL	MSWiA	MRR, MG
92	Państwa członkowskie powinny	Zagwarantować, aby pojedyncze punkty kontaktowe funkcjonowały jako pełnoprawne centra e-administracji, zapewniające usługi wychodzące ponad wymogi i obszary objęte dyrektywą o usługach;	38	PL	MG	MSWiA, KIG, ILIM
93	Państwa członkowskie powinny	Do 2011 r. uzgodnić wspólną listę kluczowych transgranicznych usług publicznych, które odpowiadają ściśle określonym potrzebom, umożliwiając przedsiębiorcom zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej w całej Europie, niezależnie od ich pierwotnej lokalizacji, i umożliwiając obywatelom naukę, pracę, zamieszkanie i przechodzenie na emeryturę w dowolnym miejscu w Unii Europejskiej. Te kluczowe usługi powinny być dostępne w internecie w 2015 r.;	38	PL	MG	MSWiA, KIG, ILIM, SCell,

		2.7.5. Inteligentne systemy transportowe w służbie efektywnego transportu i lepszej mobilności			
94	Inne działania	Zwiększenie szybkości rozpowszechnienia inteligentnych systemów transportowych, w szczególności w odniesieniu do transportu drogowego i miejskiego, przez zastosowanie proponowanej dyrektywy dotyczącej inteligentnych systemów transportowych jako wsparcia dla interoperacyjności i szybkiej standaryzacji;	39	KE	MI GDDKiA, ITS, IŁ-PIB, IBDIM, MG, ILM
95	Inne działania	Do 2010 r. przyjęcie strategii wprowadzenia rozwiązań w zakresie zarządzania ruchem lotniczym w jednolitej europejskiej przestrzeni powietrznej (SESAR)	39	KE	MI PAŻP, ULC
96	Inne działania	Do 2011 r. zaproponowanie dyrektywy w sprawie wprowadzenia usług „e-maritime”	39	KE	MI MSWiA, MZ, MF, MRiRW
97	Inne działania	Do 2011 r. zaproponowanie dyrektywy określającej specyfikacje techniczne dla aplikacji telematycznych dla usług pasażerskich przewozów kolejowych.	39	KE	MI PKP IC S.A, PKP PR Sp. z o.o.
98	Państwa członkowskie powinny	Wypełnić swoje zobowiązania wynikające z wprowadzenia europejskiego systemu zarządzania ruchem kolejowym, w szczególności w odniesieniu do linii, które mają być wyposażone do 2015 r.	39	PL	MI PKP PLK S.A., PKP IC S.A, PKP Cargo S.A., PKP PR Sp. z o.o.

		2.8. Międzynarodowe aspekty agendy cyfrowej			
99	Inne działania	Promowanie międzynarodowego zarządzania internetem i współpracy globalnej w celu utrzymania stabilności internetu w oparciu o model uwzględniający wiele zainteresowanych stron	40	KE	MSWiA MSZ
100	Inne działania	Wsparcie kontynuacji prac Forum Zarządzania Internetem po 2010 r.;	40	KE	MSWiA MSZ
101	Inne działania	Współpraca z państwami trzecimi w celu poprawy warunków handlu międzynarodowego towarami i usługami cyfrowymi, w tym w odniesieniu do praw własności intelektualnej	40	KE	MG MKiDN, MSWiA, MSZ
102	Inne działania	Uzyskanie upoważnienia do dokonania aktualizacji umów międzynarodowych zgodnie z postępem technologicznym lub, w odpowiednich przypadkach, zaproponowanie nowych instrumentów.	40	KE	właściwi ministrowie z uwagi na tematykę umowy MSZ, MNiSW, MSWiA

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Departament Społeczeństwa Informacyjnego

**Stanowisko Rządu do Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów:
Europejska agenda cyfrowa – COM(2010) 245**

Załącznik 2:
Odwzorowanie działań Europejskiej Agendy Cyfrowej w pracach oraz planach polskich instytucji rządowych

Warszawa, styczeń 2011 r.

Spis treści

1. Europejska Agenda Cyfrowa jako odpowiedź na wyzwania świata cyfrowego	46
1.1. Zakres tematyczny i znaczenie EAC.....	46
1.2. Koordynacja prac i monitorowanie wdrażania EAC	51
1.3. Cele ilościowe EAC	55
2. Odzworowanie działań Europejskiej Agendy Cyfrowej w pracach oraz planach polskich instytucji rządowych	58
2.1. Jednolity rynek cyfrowy.....	58
2.1.1. Dostęp do treści cyfrowych	58
2.1.2. Transakcje internetowe i transgraniczne.....	65
2.1.3. Zaufania do środowiska cyfrowego.....	71
2.1.4. Jednolity rynek usług telekomunikacyjnych	77
2.2. Interoperacyjność i normy	81
2.3. Zaufanie i bezpieczeństwo.....	85
2.4. Szybki i bardzo szybki dostęp do Internetu	91
2.5. Badania i innowacje.....	99
2.6. Umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych i włączenie społeczne	108
2.6.1. Zwiększanie alfabetyzacji cyfrowej i umiejętności wykorzystywania technologii teleinformatycznych	108
2.6.2. Usługi cyfrowe sprzyjające włączeniu społecznemu.....	114
2.7. Korzyści z technologii informacyjnych i komunikacyjnych dla społeczeństwa	120
2.7.1. Technologie informacyjne i komunikacyjne na rzecz środowiska naturalnego.....	120
2.7.2. e-Zdrowie	124
2.7.3. Różnorodność kulturowa i kreatywne treści.....	129
2.7.4. Administracja elektroniczna	137
2.7.5. Inteligentne systemy transportowe.....	144
2.8. Międzynarodowe aspekty EAC.....	150

OPRACOWANIE PRZYGOTOWANE NA PODSTAWIE WKŁADÓW NASTĘPUJĄCYCH JEDNOSTEK ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Infrastruktury, Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Urząd Komunikacji Elektronicznej, Centrum Systemów Informatycznych Ochrony Zdrowia.

W publikowanym tekście wprowadzono zmiany redakcyjne i korektorskie

1. Europejska Agenda Cyfrowa jako odpowiedź na wyzwania świata cyfrowego

1.1. Zakres tematyczny i znaczenie EAC

Europejska Agenda Cyfrowa (EAC, ang. A Digital Agenda for Europe, COM(2010)245) została przyjęta przez Komisję Europejską 19 maja 2010 roku. Publikacja zamknęła fazę toczących się od połowy 2009 roku dyskusji nad nowymi kierunkami rozwoju społeczeństwa informacyjnego w krajach Wspólnoty Europejskiej i była pierwszym z siedmiu flagowych programów strategii reform gospodarczych *Europa 2020*. Celem EAC jest wyznaczenie kierunków rozwoju i działań w obszarze społeczeństwa informacyjnego, pozwalających na maksymalne wykorzystanie potencjału nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, w tym w szczególności Internetu.

Powstanie Europejskiej Agendy Cyfrowej

Analizując ten dokument warto umieścić go w kontekście jego poprzedników – wcześniejszych inicjatyw Komisji Europejskiej w obszarze społeczeństwa informacyjnego. W połowie lat 90. XX wieku głośno było o tzw. *Raporcie Bangemanna*. To od niego datuje się zainteresowanie w krajach europejskich zagadnieniami społeczeństwa informacyjnego. Po nim nastąpił okres inicjatywy *eEurope – Społeczeństwo Informacyjne dla wszystkich* prowadzonej przez komisarza Erkki Liikanenem. Inicjatywa ta implementowana była za pomocą trzech planów działania *eEurope2002*, *eEurope2003+* oraz *eEurope2005*. Dla krajów kandydujących do UE, do których należała wówczas Polska, szczególnie istotny był plan *eEurope2003+*, specjalnie skonstruowany z uwzględnieniem celów może już nie najważniejszych dla starych członków UE, jednak szczególnie istotnych dla krajów aspirujących. Kolejna inicjatywa *i2010*, wchodząca w życie w roku 2005, już po naszym wejściu do UE, była jednak przygotowywana ze znikomym udziałem krajów największego rozszerzenia wspólnoty. Inicjatywę promował kolejny komisarz UE, pani Viviane Reding.

Prace koncepcyjne nad *Europejską Agendą Cyfrową*, przez długi okres czasu nazywaną „inicjatywą post-i2010” zbiegły się w czasie z kryzysem gospodarczym i poszukiwaniem dróg jego przezwyciężenia. W początku 2010 roku powstała inicjatywa *Europa 2020* (COM(2010)2020), w której zaproponowano zbiór kluczowych przedsięwzięć dla dalszego rozwoju Unii Europejskiej – szczególnie w wymiarze społecznym oraz ekonomicznym. Podkreślone w niej zostało znaczenie skutecznego wykorzystania technologii teleinformatycznych, które – mając powszechne i horyzontalne oddziaływanie – mogą dobrze służyć w dalszym rozwoju gospodarczym. *Europejska Agenda Cyfrowa* została przedstawiona jako jeden z siedmiu tzw. okrętów flagowych kreujących przyszłość UE. W ślad za poprzednikami, *Europejską Agendę Cyfrową* wprowadza w życie komisarz Komisji Europejskiej, tym razem w randze wiceprzewodniczącej, pani Neelie Kroes.

W porównaniu do innych programów flagowych inicjatywy *Europa 2020*, *Europejska Agenda Cyfrowa* jest dokumentem rozbudowanym, zawierającym dużą ilość konkretnych propozycji i programów. Szczegółowo wyznacza daty kolejnych kroków, a także przewiduje odpowiednie procedury, które będą monitorowały stan ich wprowadzania.

EAC – wyzwania, cele, działania

Europejska Agenda Cyfrowa, jakkolwiek poprzedzona długą dyskusją wokół „post i2010”, nie była szczegółowo konsultowana z krajami członkowskimi w zakresie swej zawartości, zaś w kilku tygodniach poprzedzających publikację zmieniała dosyć radykalnie swoją postać. Naczelnym celem EAC jest stworzenie cyfrowego jednolitego rynku europejskiego i wykorzystanie jego potencjału. Najlepsze możliwości realizacji tego dążenia dają narzędzia współczesnych technologii teleinformatycznych. W konkurencyjnym świecie XXI wieku rozwój najnowocześniejszych technologii, a przede wszystkim ich skuteczne wykorzystywanie, zdecydują o przewagach gospodarek państw na świecie i w Europie.

Wychodząc z założenia o nieuchronności oddziaływania dynamicznych zmian technologicznych na gospodarkę oraz społeczeństwo, Komisja Europejska wskazała na siedem głównych barier powodujących ograniczenia w ich rozwoju. Są nimi:

- podzielony rynek cyfrowy,
- brak interoperacyjności,
- wzrost cyberprzestępczości i ryzyko związane z niskim poziomem zaufania do sieci,
- brak inwestycji w sieci,
- niewystarczające nakłady na badania i innowacje,
- brak umiejętności wykorzystania technologii cyfrowych,
- niewykorzystane możliwości w zakresie sprostania wyzwaniom społecznym.

Wyjście od identyfikacji problemów, aby dokładnie zdefiniować potrzeby zmian i skupić się na ich wprowadzeniu, oraz na doborze niezbędnych do tego narzędzi, jest świetnym podejściem metodologicznym. Warto wskazać, że w okresie przygotowawczym powstało wiele opracowań definiujących te potrzeby.

Odpowiedzią na wskazane powyżej wyzwania jest propozycja podjęcia szesnastu działań głównych oraz ponad stu towarzyszących im działań wspierających. Podzielone one zostały na siedem bloków tematycznych:

- dynamiczny jednolity rynek cyfrowy,
- interoperacyjność i normy,
- zaufanie i bezpieczeństwo,
- szybki i bardzo szybki dostęp do Internetu,
- badania i innowacje,
- zwiększenie umiejętności wykorzystania technologii cyfrowych i włączenia społecznego,
- korzyści z TIK dla społeczeństwa UE.

Wszystkie działania główne dotyczą samej Komisji Europejskiej. Mają one charakter deklaracyjny typu „Komisja podejmie kroki”, „Komisja współpracować będzie z właściwymi organami państw członkowskich przy realizacji...”. Na przykład:

Komisja podejmie następujące kroki:

Główne działanie 16: Zaproponowanie do 2012 roku decyzji Rady i Parlamentu Europejskiego w celu zapewnienia wzajemnego uznawania elektronicznej identyfikacji i elektronicznego uwierzytelniania w całej UE na podstawie internetowych usług uwierzytelniania dostępnych we wszystkich państwach członkowskich (...)

Działania wspierające, zasadniczo także deklarowane jako działania Komisji, często zakładają współpracę lub wsparcie krajów członkowskich. Na przykład:

Współpraca z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami w celu wdrożenia transgranicznych usług e-środowiska, a w szczególności zaawansowanych sieci czujników.

Odnosnie działań krajów członkowskich, w komunikacie używa się ogólniejszej formuły typu „Państwa członkowskie powinny”, czego przykładem może być następujące działanie:

Państwa członkowskie powinny:

Zapewnić pełną interoperacyjność usług e-administracji, przewyższając bariery organizacyjne, techniczne lub semantyczne i wspierając IPv6:

Komunikat szczególne znaczenie przypisuje działaniom legislacyjnym w obszarach, w których Komisja Europejska ma wyraźne prerogatywy. W specjalnym załączniku wyspecyfikowano główne zadania ustawodawcze, jakie w obszarze *EAC* zostaną zrealizowane do roku 2013. Na tę działalność Komisji Europejskiej Polska musi zwrócić szczególną uwagę, gdyż realizacja wspólnych zadań wymaga opracowania spójnych podstaw prawnych. To właśnie przyjęte wspólnie regulacje stosowane będą bezpośrednio lub będą musiały zostać zaimplementowane do polskiego porządku prawnego.

Podobnie jak w poprzednich programach związanych ze społeczeństwem informacyjnym, również *EAC* zakłada regularne badanie poziomu osiągnięcia wybranych celów poprzez wskaźniki oceny ich realizacji. W samym komunikacie wskazano ich kilkanaście, jednakże należy je traktować w szerszym kontekście badań benchmarkingowych prowadzonych przez Eurostat oraz kraje członkowskie od wielu lat i okresowo modyfikowanych – ostatnio w końcu 2009 roku.

Kraj taki jak Polska, plasujący się z reguły w końcówce tabel porównawczych powinien zwrócić na wskaźniki wskazane w *EAC* szczególną uwagę. Bardzo często opinię o kraju wyrabia się

bowiem na podstawie tabel, ocen i miejsca jakie on na nich zajmuje, nie wnikając w szczegóły ani w kontekst narodowy. Należy więc zrobić wszystko, aby poprawić naszą pozycję w rankingach.

Odwołując się do sposobów zarządzania strategią *Europa 2020*, na użytek *EAC* Komisja Europejska zaproponowała kilka rozwiązań dotyczących zarówno jej samej (grupa odpowiedzialnych komisarzy), jak i stałej współpracy z krajami członkowskimi. Powołano Grupę Wysokiego Szczebla, której inauguracyjne spotkanie odbyło się 26 października 2010. Corocznie będą organizowane spotkania tzw. Zgromadzenia Cyfrowego, będą tworzone platformy dialogu skupione na konkretnych tematach, publikowaniu sprawozdań i ocen. Pierwsze Zgromadzenie Cyfrowe odbędzie się w czerwcu 2011 roku.

Znaczenie Europejskiej Agendy Cyfrowej

Europejską Agendę Cyfrową od jej poprzedników najbardziej wyróżnia niezwykle horyzontalny charakter zagadnień, do których się odnosi. W zasadzie jest ona w równej mierze adresowana do tradycyjnych uczestników procesów informatyzacyjnych czy cyfryzacyjnych, jak i do wielu środowisk wykorzystujących w praktyce technologie teleinformatyczne. Osiągnięcie celów działań zapisanych w *Agendzie* nie będzie możliwe bez udziału nauczycieli, pracowników służb społecznych, ekspertów ochrony środowiska, pracowników i działaczy kultury, mediów, prawników, naukowców, właścicieli i pracowników małych i średnich przedsiębiorstw, urzędników administracji czy oczywiście osób sektora teleinformatycznego. Stąd tak ważne jest dotarcie z postulatami *EAC* do wielu środowisk.

Administracja rządowa niejako z urzędu, wskaże i podzieli zakresy obowiązków w stosunku do działań przewidzianych w *EAC* – jest to także zadaniem niniejszego opracowania. Administracja zapewni także uczestnictwo swoich przedstawicieli w gremiach europejskich. To jednak za mało dla polskiego sukcesu *EAC*. Potrzebne jest aktywne i skoordynowane wsparcie sektorów i środowisk spoza administracji. Byłoby rzeczą niezwykle cenną, gdyby np. firmy sektora teleinformatycznego, operatorzy telekomunikacyjni oraz media wypracowały własne stanowisko w obszarze działań ujętych w *EAC* oraz zadeklarowały swoją aktywność.

Agenda koncentruje się na pewnej grupie zagadnień. Bez wątplenia każde państwo członkowskie mogłoby wskazać także inne trudne kwestie, z którymi ma do czynienia lub uznać, że nie wszystkie bariery wskazane przez ekspertów Komisji Europejskiej stanowią realny problem. Proponowane działania są wypadkową interesów wszystkich krajów unijnych. Komunikat odnosi się jednak do krajów członkowskich jako do ogółu, a każdy z członków UE odniesie się do wskazanych działań uwzględniając realia narodowe.

Na przykładzie *EAC* wyraźnie widać, jak ważna jest aktywność kraju na gruncie europejskim, jak ważne jest pokazywanie własnej działalności, sygnalizowanie problemów oraz potrzeb, uczestniczenie w dyskusjach, prowadzenie dialogu z Komisją Europejską. Podejmowane przez Komisję Europejską inicjatywy bazują na opiniach i argumentach przedstawianych nie zawsze przez największe kraje członkowskie, ale przede wszystkim przez kraje najaktywniejsze.

EAC ogłoszona została w okresie prac nad nową perspektywą finansową Unii Europejskiej. Planując wydatki przypisuje się je przede wszystkim programom zarządzanym na poziomie europejskim bądź narodowym. Muszą one znaleźć swoje zakotwiczenie w planach polityki rozwojowej UE, a w taką politykę wpisuje się *Agenda*. Z tego powodu będzie ona z pewnością uwzględniana przy rozdysponowaniu środków w latach 2014-2020.

Celem niniejszej publikacji jest przedstawienie poglądów polskich instytucji rządowych, ich działań w przeciągu kilku ostatnich lat, a także planów na niedaleką przyszłość w zakresie tematycznym społeczeństwa informacyjnego. W szczególności zwrócono uwagę na ustosunkowanie się instytucji do przewidywanych w *Europejskiej Agendzie Cyfrowej* działań Komisji Europejskiej. Przedstawione informacje opierają się na materiałach wypracowanych w zespole eksperckim najbardziej zaangażowanych instytucji administracji rządowej, w ścisłej współpracy z Zespołem Zadaniowym ds. Społeczeństwa Informacyjnego przy Komitecie Rady Ministrów do Spraw Informatyzacji i Łączności.

Niniejsze opracowanie powinno dotrzeć zarówno do osób zajmujących się zawodowo sprawami społeczeństwa informacyjnego, jak i do tych nie związanych bezpośrednio z technologiami teleinformatycznymi, by wskazać zakres wykorzystania narzędzi teleinformatycznych, cele, jakim winny one służyć, a także wysiłki instytucji rządowych w osiągnięciu tych celów.

1.2. Koordynacja prac i monitorowanie wdrażania

Europejska Agenda Cyfrowa jest ramowym programem politycznym Komisji Europejskiej w obszarze społeczeństwa informacyjnego na lata 2010-2015. Podobnie jak inne programy tego typu zakłada, że dla zapewnienia wdrożenia jej postulatów zostaną stworzone mechanizmy **koordynujące** działania Komisji i państw członkowskich, a także **monitorujące** osiągnięcie zakładanych celów.

Dlatego w *EAC* oraz dokumentach z nią związanych:

- określono ogólny system monitorowania celów: zbieranie danych dotyczących społeczeństwa informacyjnego, przygotowanie raportu rocznego zawierającego tabelę wyników oraz opis działań Komisji i państw członkowskich;
- wskazano podmioty biorące udział w zarządzaniu: rządy, instytucje Unii Europejskiej, interesariuszy ogólnounijnych i krajowych;
- zdefiniowano proces zarządzania: *Grupę Wysokiego Szczebla EAC*, platformy dyskusyjne, *Zgromadzenie Generalne Agendy Cyfrowej*, system raportowania Radzie Europejskiej.

Rozwiązania te mają zagwarantować przejrzystość działań władz publicznych, dokonanie szczegółowej analizy wyników i działań podejmowanych w krajach członkowskich, a także ustalić odpowiedzialność podmiotów na różnych poziomach zarządzania (krajowym, europejskim) i rozliczanie ich z tych działań. W rezultacie mają się przyczynić do skutecznej i sprawnej realizacji postulatów *EAC*.

Zarządzanie EAC

Najważniejszym obszarem wymagającym koordynacji są zadania Komisji Europejskiej i państw członkowskich. W tym celu powołana została **Grupa Wysokiego Szczebla EAC** (ang. *HLG DAE*). Składa się ona z przedstawicieli wydelegowanych przez poszczególne kraje unijne. Są nimi urzędnicy wyższego szczebla z urzędów, w kompetencjach których znajdują się zagadnienia związane z koordynacją tematyki *EAC*. Przedstawicielem Polski w HLG jest Włodzimierz Marciński, Dyrektor Departamentu Społeczeństwa Informacyjnego MSWiA. *Grupie* przewodniczy Dyrektor Generalny Dyrekcji ds. Społeczeństwa Informacyjnego i Mediów (DG INFSO) Komisji Europejskiej. Zadaniem *Grupy* jest utrzymywanie stałych kontaktów z KE, formułowanie i zgłaszanie opinii, dyskutowanie na temat działań zawartych w *Agendzie*, wymiana doświadczeń oraz monitorowanie aktywności poszczególnych krajów. Pierwsze spotkanie *HLG* odbyło się 26 października 2010 r., przewodniczył mu Robert Medelin, Dyrektor Generalny DG INFSO.

Oprócz działań koordynacyjnych Komisja Europejska bezpośrednio stymuluje aktywność krajów członkowskich. Służyć temu mają m.in. konferencje i warsztaty organizowane w Brukseli dla interesariuszy, a także wizyty studyjne przedstawicieli Komisji w państwach członkowskich – nazwane Inicjatywą Wizyt Krajowych (*Going Local Initiative*). Wizytę taką złożył w Polsce w dniach 7-8 października 2010 r. dyrektor Detlef Eckert z DG INFSO. W ramach tej wizyty odbyły się robocze spotkania delegacji Komisji z polskimi urzędnikami zaangażowanymi w implementację *EAC* (m.in. warsztat, na którym zaprezentowana została robocza wersja niniejszego opracowania) oraz konferencja pod patronatem Rady Gospodarczej przy Premierze RP. Na konferencji, która odbyła się w gmachu KPRM 8 października, obecnych było pięciu

podsekretarzy stanu odpowiedzialnych za sprawy cyfrowe oraz prawie dwustu przedstawicieli polskiego środowiska teleinformatycznego.

Komisja Europejska podjęła również działania koordynacyjne wewnątrz własnej struktury administracyjnej, tworząc specjalną grupę komisarzy pod przewodnictwem wiceprezydent Kolegium Komisarzy Neelie Kroes w celu podejmowania decyzji politycznych, a także powołując Radę Dyrektorów Generalnych, która koordynuje horyzontalne tematy w wymiarze technicznym i organizacyjnym.

Wskaźniki ilościowe

Podstawą do obserwacji zmian zachodzących w obszarze społeczeństwa informacyjnego są dane ilościowe. Głównym ich źródłem są coroczne badania finansowane przez Eurostat, a przeprowadzane przez krajowe urzędy statystyczne (w Polsce GUS). Przed przyjęciem *EAC* Komisja Europejska przeprowadziła przegląd zbieranych danych i dostosowała definicje i kwestionariusze do zmieniającej się sytuacji, ustalając metodykę badań na następne 5 lat.

Większość danych zbieranych jest w formie ankiet w drugim kwartale każdego roku (tzw. wspólnotowe badania przedsiębiorstw i gospodarstw domowych). Po agregacji i weryfikacji przez krajowe urzędy statystyczne są one przekazywane do Eurostatu, który – po weryfikacji i ujednoczeniu – upublicznia je pod koniec roku (grudzień-styczeń). W trakcie obowiązywania *EAC* następnym krokiem będzie ich analiza przez odpowiednie komórki Komisji Europejskiej, które przygotowują na ich podstawie **Tabele Wyników** (*Scoreboard*), która będzie publikowana w maju każdego roku.

Warto zauważyć, że choć dane te będą ukazywały się z nieuniknionym opóźnieniem, a więc nie będą odzwierciedlać rezultatów działań podjętych w danym roku, to jednak w dobry sposób uwidocznia trendy rozwojowe.

Monitorowanie i ocena wdrażania EAC

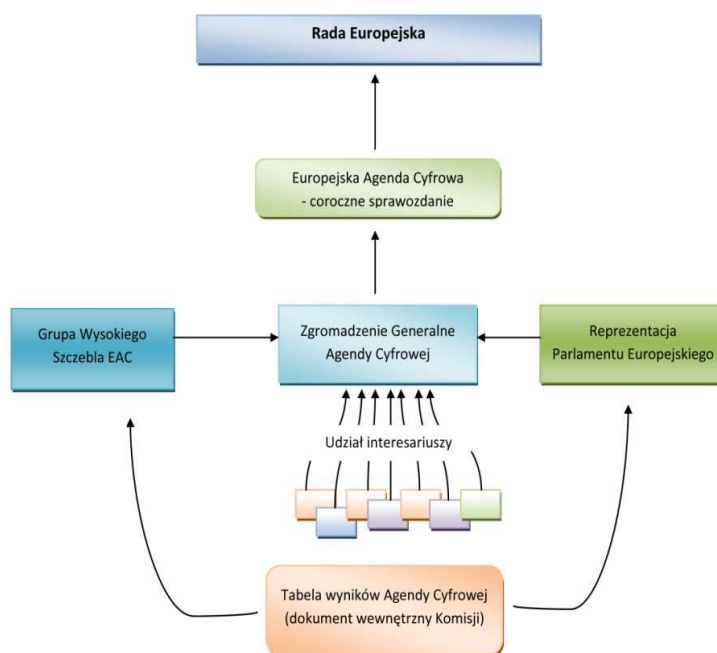
W pierwszej połowie roku Komisja Europejska wraz z państwami członkowskimi podsumuje również działania polityczne – takie jak wydane akty prawne, realizowane programy, podjęte decyzje finansowe etc. W ocenie realizacji *EAC* Komisja będzie ściśle współpracować z państwami członkowskimi, Parlamentem Europejskim i innymi interesariuszami. Ci ostatni (organizacje ze sfery ICT, związki pracodawców, związki zawodowe, organizacje pozarządowe) sami mają dokonać przeglądu działań podjętych w poprzednim roku przez uczestników rynku cyfrowego. Dla ułatwienia tego procesu planuje się utworzenie platform dyskusyjnych w siedmiu obszarach *EAC*.

W dalszej części procesu powstałe dokumenty, a w szczególności raport opisujący działania podjęte przez Komisję i państwa członkowskie, skonfrontowane zostaną z danymi z *Tabeli wyników* i z innych źródeł. Będzie to podstawą do refleksji i dyskusji na **Zgromadzeniu Generalnym Agendy Cyfrowej**, które odbywać się będzie w czerwcu każdego roku w Brukseli i gromadzić wszystkich wymienionych interesariuszy.

Wyniki prac Komisja podsumowywać będzie w formie corocznego *Sprawozdania z realizacji Europejskiej Agendy Cyfrowej*. Dokument ten będzie przedkładany Radzie Unii Europejskiej, która przyjmie konkluzje i przedłoży je Radzie Europejskiej, czyli szefom państw krajów UE.

Pierwsze takie konkluzje zostaną najprawdopodobniej przygotowane przez Prezydencję Polski w drugiej połowie 2011 r.

Proces wyżej opisany obrazuje następujący schemat:

Koordinacja w Polsce

W Polsce postulaty *EAC* są już realizowane. Budowa społeczeństwa informacyjnego i prowadzenie działań przez agendy publiczne – włączając w to przygotowanie aktów legislacyjnych, wydatkowanie środków finansowych, akcje promocyjne – jest procesem długofalowym. Postulaty *EAC* są zgodne ze **Strategią Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce do roku 2013**, która jest na bieżąco realizowana przez administrację.

Publikacja *EAC* zbiega się natomiast z prowadzonymi w Polsce pracami związanymi z uporządkowaniem dokumentów strategicznych dotyczących rozwoju kraju, uwzględniających wizję zaprezentowaną w raporcie *Polska 2030*. Zgodnie z założeniami „*Planu uporządkowania strategii rozwoju*”, przyjętego w listopadzie 2009 r. przez Radę Ministrów do połowy 2011 r., dokonana zostanie reorganizacja tych dokumentów. Obecnie powstały projekty dziewięciu kluczowych strategii, a w każdej z nich przewidziano tematykę wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

Należy również podkreślić, iż – podobnie jak miało to miejsce w *Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013* – również obecnie należy zadbać o zaangażowanie w realizację zadań *EAC* możliwie szerokiej grupy podmiotów. Niezbędna jest aktywizacja zarówno wszystkich organów administracji publicznej, jak i sektora prywatnego (w szczególności branży teleinformatycznej), a także samych obywateli. Udział administracji publicznej w realizacji celów *EAC* wymaga koordynacji i monitoringu. Tylko wówczas podejmowane działania nie będą powielane, ale pozwolą na uzyskanie efektu synergii. Organem odpowiednim do zapewnienia takiej koordynacji jest **Komitet Rady Ministrów do Spraw Informatyzacji i Łączności** wraz z jego zespołami zadaniowymi, w tym szczególnie *Zespołem*

Zadaniowym ds. Społeczeństwa Informacyjnego (obecnie Zespół Zadaniowy ds. Europejskiej Agendy Cyfrowej).

Realizacja europejskich i polskich celów strategicznych w obszarze społeczeństwa informacyjnego nie będzie możliwa bez aktywnej współpracy z sektorem przedsiębiorstw telekomunikacyjnych i teleinformatycznych. Polem współpracy z samorządem gospodarczym, środowiskami naukowymi, organizacjami społecznymi są m.in. prace w ramach organu opiniodawczo-doradczego Ministra właściwego ds. informatyzacji – **Rady Informatyzacji**. Propagowaniu założeń rozwoju społeczeństwa informacyjnego wśród partnerów sprzyjają ponadto działania aktywizujące i informacyjne prowadzone przez **Departament Społeczeństwa Informacyjnego MSWiA** i inne instytucje, a także inicjatywy tematyczne jak np. Krajowe Forum Szerokopasmowe.

EAC zawiera przede wszystkim działania samej Komisji Europejskiej – a więc rolą Polski jest ustosunkowanie się do tych działań. Dlatego pierwszym zadaniem w ramach wdrażania *EAC* w Polsce stało się wskazanie podmiotów odpowiedzialnych za poszczególne akty prawne tak, by sformułować stanowisko Polski wobec tych działań i wesprzeć Komisję w jej pracach. Efektem jest przyjęta przez Komitet Rady Ministrów do Spraw Informatyzacji i Łączności *Tabela właściwości tematycznych*, która wskazuje ministerstwa i urzędy właściwe dla poszczególnych działań *EAC*.

Następnym krokiem jest przygotowanie przez resorty niniejszego dokumentu – *Odwzorowania działań Europejskiej Agendy Cyfrowej w pracach oraz planach instytucji rządowych*. Zbiera on poglądy i zamierzenia administracji, opisuje działania podejmowane dotychczas w zakresie tematycznym *EAC*, a także wyraża opinie dotyczące działań zaprezentowanych przez Komisję Europejską. Niniejszy dokument będzie z jednej strony narzędziem koordynacji działań administracji, a z drugiej – będzie informował interesariuszy krajowych i zagranicznych o działaniach podejmowanych w Polsce. Robocza wersja opracowania została przekazana dyrektorowi Detlefowi Eckertowi w trakcie jego wizyty w Polsce, zaś wyniki prac były skrótowo prezentowane na spotkaniu Grupy Wysokiego Szczebla ds. Agendy Cyfrowej. Dokument powinien również przyczynić się do pobudzenia dyskusji dotyczącej rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce.

1.3. Cele ilościowe

WSKAŹNIK	POZIOM BAZOWY	POZIOM DOCELOWY	POZIOM W POLSCE
1. Internet szerokopasmowy			
Podstawowy szerokopasmowy dostęp do Internetu dla wszystkich do 2013 r.	93% (stan na grudzień 2008 r.)	Dla 100% obywateli UE.	76% w 2009 r.
Dostęp do szybkich sieci szerokopasmowych do 2020 r.	22% abonentów ma szerokopasmowy dostęp do Internetu o przepustowości przynajmniej 10 Mb/s w styczniu 2010 r.	Dostęp do Internetu o przepustowości 30 Mb/s dla 100% obywateli UE.	4%
Dostęp do bardzo szybkich sieci szerokopasmowych do 2020 r.	(brak poziomu bazowego)	Dostęp do Internetu o przepustowości powyżej 100 Mb/s dla 50% europejskich gospodarstw domowych.	b. d.
2. Jednolity rynek cyfrowy			
Promowanie handlu elektronicznego	W 2009 r. 37 % osób w wieku 16-74 lat zamówiło towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy.	Do 2015 r. 50% ludności dokonuje zakupów przez Internet.	23% w 2009 r.
Transgraniczne transakcje handlowe dokonywane w środowisku internetowym	W 2009 r. 8 % osób w wieku 16-74 lat zamówiło towary lub usługi u sprzedawców w innych państwach członkowskich UE w ciągu ostatnich 12 miesięcy.	Do 2015 r. 20% ludności dokonuje transgranicznych zakupów przez Internet.	2% w 2009 r.
Handel elektroniczny dla przedsiębiorstw	W 2008r., odpowiednio 24 % i 12 % przedsiębiorstw	W 2015 r. 33% małych i średnich przedsiębiorstw	W 2008r. 5% przedsiębiorstw

	dokonywało kupna/sprzedaży w internecie o wartości wynoszącej 1 % obrotu/całkowitych zakupów lub więcej.	prowadzi kupno/sprzedaż w Internecie.	dokonywało sprzedaży w internecie o wartości wynoszącej 1% obrotu/ lub więcej (wg GUS zakupów dokonywało 12% przedsiębiorstw ale wg Eurostatu są to mało wiarygodne dane).
Jednolity rynek usług telekomunikacyjnych	W 2008 r. średnia cena w roamingu za minutę wynosiła 38 eurocentów (za wykonanie połączenia), a średnia cena za minutę dla wszystkich połączeń w UE wynosiła 13 eurocentów (w tym roaming).	W 2015 r. różnica między cenami usług w roamingu a taryfami krajowymi bliska zeru.	Średnia cena za minutę połączenia w 2008 r. 11 eurocentów.

3. Cyfrowe włączenie społeczne

Regularne wykorzystanie Internetu	Regularne korzystanie z Internetu - 60%. Regularne korzystanie z Internetu, w przypadku osób z mniej uprzywilejowanych grup społecznych, 41%.	Zwiększenie regularnego korzystania z Internetu do 75% (do 2015 r.). Zwiększenie regularnego korzystania z Internetu do 60% (do 2015 r.) w przypadku osób z mniej uprzywilejowanych grup społecznych.	52% w 2009 r.: 31% kobiety z niższym wykształceniem, 43% mężczyźni z niższym wykształceniem; 14% kobiety w wieku 55-74 lata; 20% mężczyźni w wieku 55-74 lata; 33% bezrobotni w wieku 25-64 lata.
Odsetek osób nigdy nie korzystających z Internetu	W 2009 r. 30% osób w wieku 16-74 lat nigdy nie korzystało z Internetu.	Do 2015 r. zmniejszenie o połowę liczby osób, które nigdy nie korzystały z Internetu (do 15%).	W 2009 r. 39% osób w wieku 16-74 lat nigdy nie korzystało z Internetu.

4. Służby publiczne			
e-administracja	W 2009 r. 38% osób w wieku 16-74 lat korzystało z usług e-administracji w ciągu ostatnich 12 miesięcy, z czego 47% korzystało z usług e-administracji do wysyłania wypełnionych formularzy.	Do 2015 r. 50% obywateli korzystających z e-administracji, z których ponad połowa przekazuje tą drogą wypełnione formularze.	W 2009 r. 25% osób w wieku 16-74 lat korzystało z usług e-administracji w ciągu ostatnich 12 miesięcy, z czego 32% korzystało z usług e-administracji do wysyłania wypełnionych formularzy.
Transgraniczne usługi publiczne	(brak poziomu bazowego)	Do 2015 r. dostępność w Internecie wszystkich kluczowych transgranicznych usług publicznych, zawartych w wykazie, który zostanie uzgodniony przez państwa członkowskie do 2011 r.	b. d.
5. Badania i innowacje			
Wzrost nakładów na badania i rozwój w dziedzinie TIK	Krajowe środki budżetowe lub wydatki na badania i rozwój w dziedzinie TIK (TIK GBAORD) wynosiły nominalnie 5,7 mld EUR w 2007 r.	Podwojenie inwestycji publicznych do 11 mld EUR.	Udział wydatków przedsiębiorstw sektora ICT na B+R w wydatkach na B+R ogółem: 0,2% 2006 r., 0,21% w 2007 r.
6. Gospodarka niskoemisyjna			
Promowanie energooszczędnego oświetlenia	(brak poziomu bazowego)	Do 2020 r. co najmniej 20% redukcja całkowitego zużycia energii na oświetlenie.	b. d.

2. Odzworowanie działań Europejskiej Agendy Cyfrowej w pracach oraz planach polskich instytucji rządowych

2.1. Jednolity rynek cyfrowy

2.1.1. Dostęp do treści cyfrowych

Definicja tematu

Otwarcie dostępu do treści wiąże się przede wszystkim z dostępem do twórczości publikowanej w Internecie, którego ponadgraniczny charakter nie jest w pełni uwzględniony przez obowiązujące regulacje prawne. Dotyczy to w szczególności regulacji praw autorskich i praw pokrewnych, których terytorialny charakter – pomimo daleko idącej harmonizacji przepisów – często utrudnia podejmowanie inicjatyw dotyczących dystrybucji treści na skalę europejską.

Istnieją też treści, do których dostęp regulowany jest innymi przepisami. Są to treści będące w posiadaniu władz publicznych, których mogą dotyczyć zarówno regulacje prawa autorskiego, jak i dostępu do informacji publicznej oraz zasad ponownego wykorzystania dokumentów będących w posiadaniu organów sektora publicznego.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- **Główne działanie 1: Uproszczenie udostępniania praw autorskich, zarządzania nimi i licencjonowania transgranicznego poprzez**
 - Wzmocnienie zarządzania, przejrzystości i paneuropejskiego licencjonowania w dziedzinie zarządzania prawami autorskimi (w Internecie) poprzez zaproponowanie dyrektywy ramowej dotyczącej zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do 2010 r.;
 - Stworzenie ram prawnych mających ułatwić cyfryzację i rozpowszechnianie dzieł kultury w Europie poprzez zaproponowanie do 2010 r. dyrektywy w sprawie utworów osieroconych, przeprowadzenie dialogu z zainteresowanymi stronami w celu wprowadzenia dalszych środków dotyczących dzieł o wyczerpanym nakładzie i uzupełnienia ich bazami danych obejmującymi informacje o prawach;

- Do 2012 r. przegląd dyrektywy w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego, w szczególności jej zakresu i zasad pobierania opłat za dostęp i korzystanie.
- Inne działania:
 - Po przeprowadzeniu szerokiej dyskusji z zainteresowanymi stronami, sporządzenie do 2012 r. sprawozdania dotyczącego konieczności podjęcia dodatkowych środków, oprócz zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, umożliwiających obywatelom UE, dostawcom treści internetowych i posiadaczom praw pełne wykorzystanie potencjału cyfrowego rynku wewnętrznego, w tym środków promujących licencjonowanie transgraniczne i paneuropejskie, nie wykluczając ani nie preferując na obecnym etapie żadnego wariantu prawnego;
 - W przygotowaniu do tego sprawozdania, do 2010 r. wydanie zielonej książki opisującej możliwości i wyzwania związane z dystrybucją utworów audiowizualnych i innych treści kreatywnych w Internecie;
 - Na podstawie przeglądu dyrektywy w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej oraz po przeprowadzeniu szerokiej dyskusji z zainteresowanymi stronami, sporządzenie do 2012 r. sprawozdania dotyczącego konieczności podjęcia dodatkowych środków mających wzmocnić ochronę przed stałym naruszaniem praw własności intelektualnej w otoczeniu internetowym, zgodnie z gwarancjami zawartymi w ramach prawnych dotyczących telekomunikacji i zgodnie z zasadniczymi prawami dotyczącymi ochrony danych i prywatności.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Wymogi dotyczące konieczności uzyskania licencji na rozpowszechnianie w sieci utworów i przedmiotów praw pokrewnych osobno w każdym państwie członkowskim UE stanowią barierę uniemożliwiającą realizację idei wspólnego rynku europejskiego. O ile transgraniczny obrót nośnikami materialnymi jest możliwy dzięki wprowadzonej w *Dyrektywie 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym* zasadzie europejskiego wyczerpania prawa, to udostępnianie utworów w wersjach cyfrowych we wszystkich państwach członkowskich UE, np. poprzez sklep internetowy, wymagałoby uzyskania licencji osobno w każdym z tych krajów. Wynika to z przyjętego terytorialnego charakteru praw autorskich i praw pokrewnych oraz praktyk zbiorowego zarządzania tymi prawami, ustalonych przez organizacje zbiorowego zarządzania, ograniczające swoje działania do terytoriów krajów macierzystych.

Istnieją także pewne bariery prawne utrudniające rozwój inicjatyw niekomercyjnych, takich jak archiwa i biblioteki cyfrowe. Poza wspomnianym brakiem ogólnoeuropejskiego systemu licencjonowania, w państwach UE niejednociele uregulowana jest kwestia korzystania z tzw. utworów osieroconych (czyli utworów, które objęte są prawami autorskimi, ale w stosunku do których nie można ustalić tożsamości właścicieli praw autorskich lub miejsca ich pobytu) oraz utworów niedostępnych w druku. System prawa autorskiego zakłada, że korzystanie z utworów jest dozwolone dopiero po otrzymaniu uprzedniej zgody podmiotu praw autorskich. Prowadzi to do sytuacji, w której utwory mające status osieroconych są wyłączone z eksploatacji, a także

z działań mających na celu zachowanie dorobku kulturowego, w tym cyfryzacji książek i restaurowania filmów. Skutkiem zaniechania działań legislacyjnych w tej sferze może być wyłączenie części dorobku kulturowego z projektów cyfryzacji i ochrony dziedzictwa kulturowego, a w konsekwencji – ich nieodwracalna utrata. W Polsce nie wprowadzono dotychczas żadnych regulacji w tym obszarze.

Ponadto, brak mechanizmów tworzenia szeroko dostępnych legalnych ofert udostępniania twórczości w formatach cyfrowych, w połączeniu z powszechnym dostępem do technologii wymiany danych w Internecie, sprzyja rozwojowi zjawiska piractwa.

Dotychczasowe działania na poziomie UE, ograniczające się do miękkich instrumentów prawnych (którym towarzyszyła jedna decyzja wydana przez Komisję w postępowaniu antymonopolowym przeciwko organizacjom zbiorowego zarządzania) trudno uznać za wystarczające i w odpowiedni sposób skoordynowane.

Odniesienie do dokumentów programowych

W Polsce dyskusja dotycząca zmian prawnych w zakresie dostępu do treści w Internecie toczy się m.in. w ramach prowadzonych przez MKiDN prac nad *Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020*. Jednym z zakładanych kierunków działań, mających na celu rozwój nowoczesnego sektora kreatywnego, będzie podjęcie prac nad zwiększeniem dostępu do twórczości, przy równoczesnym zapewnieniu ochrony praw własności intelektualnej.

Działania podejmowane w Polsce

W dziedzinie prawa autorskiego działania mające na celu zwiększenie dostępu do treści są dopiero na etapie planowania. Pierwszym krokiem w kierunku ułatwienia eksploatacji utworów i przedmiotów praw pokrewnych było uchwalenie 8 lipca 2010 r. nowelizacji *Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, wprowadzającej m.in. nowy system zatwierdzania stawek wynagrodzeń organizacji zbiorowego zarządzania. Obecnie trwają prace nad harmonogramem dalszych działań, który będzie określony we wspomnianej wyżej *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego*, chociaż należy pamiętać, że z uwagi na ponadgraniczny charakter rozpowszechniania twórczości w Internecie, do osiągnięcia zakładanego celu na skalę europejską konieczne będą przede wszystkim odpowiednie instrumenty prawa unijnego.

Obszar dostępu do treści, który obejmuje *Dyrektywa 2003/98/WE Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego*, a dotyczący ponownego wykorzystania istniejących dokumentów będących w posiadaniu organów sektora publicznego państw członkowskich, nie został jeszcze w Polsce objęty regulacją ustawową.

Obecnie trwają prace nad zmianą *Ustawy o dostępie do informacji publicznej*, zmierzające do pilnej implementacji norm wyżej wymienionej dyrektywy.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Z uwagi na coraz większą liczbę kanałów dystrybucji twórczości w środowisku cyfrowym, Polska popiera przedstawione w *Europejskiej Agendzie Cyfrowej* propozycje stworzenia

efektywniejszych niż obecnie metod budowania legalnej oferty treści, kształtowania sprzyjającego otoczenia dla działalności twórców i innych posiadaczy praw oraz zapewnienia równych szans w tworzeniu nowych modeli biznesowych i innowacyjnych rozwiązań dystrybucji twórczości w środowisku cyfrowym. Uproszczenie udostępniania praw autorskich, zarządzania nimi i licencjonowania transgranicznego poprzez przyjęcie dyrektywy ramowej dotyczącej zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, dyrektywy w sprawie utworów osieroconych oraz dyrektywy w sprawie ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego uwzględni uwarunkowania środowiska elektronicznego, jakimi są nowe metody dystrybucji treści i usług elektronicznych oraz potencjał użytkowników tych usług. W kontekście proponowanych działań należy jednak podkreślić, że regulacje licencji ponadgranicznych nie powinny ograniczać ani swobody kontraktowej właścicieli praw, ani swobód użytkowników wyznaczonych przez zasadę dozwolonego użytku osobistego. Ewentualne nowe rozwiązania powinny zmierzać do upraszczania procedur nabywania licencji, uwzględniającego specyfikę rozpowszechniania utworów w sieci (np. poprzez instytucję *one-stop-shop*). Proponowane rozwiązania nie mogą umacniać monopolu największych podmiotów, które są w stanie zapewnić reprezentację swojego repertuaru na całym rynku UE, przy jednoczesnej marginalizacji mniejszych organizacji i twórców mniej popularnych w Europie. Nie mogą również utrudniać użytkownikom dostępu do pełnego repertuaru europejskiego, który obecnie zapewniają krajowe organizacje zbiorowego zarządu. Jednocześnie działania w obszarze prawa autorskiego powinny objąć analizy dotyczące wprowadzenia elektronicznych form zarządu prawami autorskimi, prowadzących do większej kontroli ściągłości należnych wynagrodzeń za eksploatację utworów w środowisku cyfrowym. Polska popiera wszelkie działania prowadzące do wypracowania modelu udostępniania dzieł osieroconych oraz dzieł *out-of-print*. Skutkiem zaniechania działań legislacyjnych w tym zakresie jest wyłączenie części dorobku kulturowego z projektów cyfryzacji i ochrony dziedzictwa kulturowego, co w konsekwencji może prowadzić do ich nieodwracalnej utraty (np. w przypadku utworów audiowizualnych utrwalonych na taśmie światłoczułej). W tej sferze najważniejsze jest określenie standardów należytej staranności w poszukiwaniach właścicieli utworów osieroconych oraz rozstrzygnięcie kwestii potencjalnego naruszenia praw autorskich w przypadku korzystania z utworów osieroconych. Zasadne jest również wprowadzenie regulacji dotyczącej baz danych (rejestrów), zawierających informacje odnoszące się do tej kategorii umów.

Polska popiera w szczególności podjęcie przez Komisję inicjatywy dotyczącej utworów osieroconych. Temat ten jest planowany jako jeden z priorytetów polskiej Prezydencji. Polska uważa także za istotne kontynuowanie dyskusji o skutecznym zwalczaniu piractwa. Przedstawiciele Rządu biorą aktywny udział w pracach powołanego przez Komisję unijnego Obserwatorium Antypirackiego, został także przygotowany i przesłany Komisji raport z wdrożenia w Polsce *Dyrektywy w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej*, który – wraz z raportami pozostałych państw członkowskich – stanowić będzie podstawę do oceny oddziaływania dyrektywy w praktyce.

Polska popiera dokonanie przeglądu zakresu *Dyrektywy w sprawie ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego i zasad pobierania opłat za dostęp i korzystanie*. Co prawda Polska nie implementowała jeszcze tej dyrektywy, jednak właśnie zakres i opłaty stanowiły kwestie sporne w trakcie wcześniejszych prac nad implementacją. Przeprowadzone analizy i zebrane doświadczenia Polski w czasie prac nad opóźnioną implementacją mogą zostać wykorzystane

przy zaproponowanym przez KE przeglądzie. W związku z powyższym Polska popiera proponowane działanie KE i deklaruje współpracę w trakcie przeglądu.

Działania planowane w Polsce

System zapewnienia dostępu do treści cyfrowych powinien uwzględniać oczekiwania twórców, prowadzić do wzrostu zaufania, jakim obdarzają oni dopuszczalne prawem formy korzystania z ich dorobku, zapewniać bezpieczeństwo obrotu utworami i prawami pokrewnymi, a jednocześnie powinien umożliwiać dostęp do wiedzy i dorobku kulturowego, traktując je jako dobro wspólne oraz sprzyjać działaniom zmierzającym do zapewnienia polskiemu dorobkowi kulturowemu należnego mu miejsca w Europie i w świecie. Działania powinny zatem iść w kierunku:

- stworzenia sprzyjającego środowiska dla działalności twórców i innych posiadaczy praw w świecie cyfrowym;
- zachęcania do tworzenia atrakcyjnych legalnych ofert dostępu konsumentów do twórczości;
- zapewnienie równych szans dla tworzenia nowych modeli biznesowych i innowacyjnych rozwiązań dotyczących dystrybucji twórczości.

W obszarze cyfryzacji i publicznego udostępniania zasobów dziedzictwa kulturowego działania powinny skupić się na wypracowaniu modelu umożliwiającego bibliotekom oraz podmiotom prowadzącym archiwizację dorobku kulturowego dokonywanie cyfryzacji swoich zasobów i ich udostępnianie oraz na uregulowaniu kwestii korzystania z dzieł osieroconych.

Priorytetem jest także zwiększanie bezpieczeństwa korzystania z dorobku kulturowego w środowisku cyfrowym, polegające zarówno na przeciwdziałaniu piractwu, jak i na promowaniu legalnych form udostępniania utworów w środowisku cyfrowym.

Harmonogram konkretnych działań jest obecnie opracowywany w ramach prac nad wspomnianą *Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego*. W kwestii dostępu do treści będą one skoordynowane z działaniami podejmowanymi w ramach realizacji *EAC*, a często będą z nich wprost wynikać.

Jedną z najważniejszych inicjatyw w tym obszarze będzie uregulowanie dostępu do dzieł osieroconych, zarówno utworów literackich, jak i audiowizualnych. Inicjatywa krajowa w tym zakresie (która najprawdopodobniej przyjmie formę nowelizacji *Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*) powinna z jednej strony uwzględniać zapowiadane w *EAC* przedłożenie przez Komisję projektu dyrektywy o tego rodzaju dziełach, z drugiej zaś – inicjatywy dotyczące ochrony i digitalizacji zbiorów audialnych oraz audiowizualnych podejmowane przez Narodowy Instytut Audiowizualny oraz planowane uregulowanie działalności Instytutu w akcie prawnym rangi ustawowej.

Natomiast dyskusja nad ewentualnymi zmianami dotyczącymi zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi będzie w pierwszej kolejności odbywać się w kontekście prac nad projektem *Dyrektywy o zbiorowym zarządzaniu i licencjach ponadgranicznych*, również zapowiedzianej w *EAC*. Dopiero w zależności od wyniku tych prac zostaną wyznaczone kierunki zmian na poziomie krajowym.

W obszarze zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej planowane jest przede wszystkim kontynuowanie działań dotychczasowych. Obejmą one udział przedstawiciela Polski w pracach wspomnianego unijnego Obserwatorium oraz przyjęcie przez międzyresortowy Zespół ds. Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych kolejnego trzyletniego *Programu na rzecz ochrony praw autorskich i praw pokrewnych*. Natomiast decyzje co do ewentualnych inicjatyw legislacyjnych będą uzależnione od wyniku prowadzonego przez Komisję przeglądu *Dyrektywy 2004/48/WE* w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (zapowiedzianego w *EAC*).

W zaawansowanym stadium są prace nad zmianą ustawy o dostępie do informacji publicznej, zmierzające do implementacji *Dyrektywy 2003/98/WE* w sprawie ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego. Do podstawowych założeń projektowanej ustawy należą:

- a) Wprowadzenie dla podmiotów zobowiązanych do stosowania ustawy opcji wyboru warunków ponownego wykorzystania posiadanych informacji publicznych: wykorzystania bezwarunkowego i warunkowego;
- b) Określenie Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) jako podstawowego nośnika informacji przekazywanych do ponownego wykorzystania. Zamieszczenie w nim informacji będzie oznaczać domniemanie bezwarunkowego korzystania z informacji, o ile takie warunki nie zostaną wprost wskazane w BIP. Natomiast w przypadku warunkowego korzystania podmiot może zastosować standardowe warunki określone według wzoru wydanego przez ministra;
- c) Jednoznaczne rozróżnienie instytucji „dostępu do informacji” oraz „ponownego wykorzystania informacji” poprzez wprowadzenie normy potwierdzającej, że zasady ponownego wykorzystania informacji nie naruszają prawa do informacji;
- d) Przyjęcie wyjątkowych rozwiązań gwarantujących jak najdalej idące uprawnienia dla podmiotów ponownie wykorzystujących informację publiczną („przyjazne rozwiązania”):
 - Wprowadzenie obowiązku przekazywania informacji publicznej na cele ponownego wykorzystania,
 - Znaczne usprawnienie procesu pozyskiwania informacji publicznej na cele ponownego wykorzystania przez osobę zainteresowaną – poprzez rezygnację z potrzeby składania wniosków w sytuacji, gdy informacja publiczna jest już zamieszczona na stronie BIP,
 - Wprowadzenie domniemania pozwalającego na bezwarunkowe wykorzystanie informacji publicznej, w sytuacji, gdy podmiot zobowiązany zamieści informację na swojej stronie BIP i nie ogłosi dla niej warunków ponownego wykorzystania.
 - Przyznanie osobie zainteresowanej prawa do skarżenia nie tylko odmowy przekazania informacji do ponownego wykorzystania, ale także zaoferowanych warunków wykorzystania, które jej zdaniem naruszają ustawę (np. zbyt wysoka opłata).

Główne akty prawne

Ustawa zmieniająca ustawę o dostępie do informacji publicznej, zmierzająca do implementacji przepisów *Dyrektywy 2003/98/WE* Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie ponownego wykorzystania informacji sektora publicznego.

Akty prawne przyjmowane w latach 2010-2015 w obszarze działań „Otwarcia dostępu do treści” będą przede wszystkim stanowić implementację regulacji unijnych, które zostały dopiero zapowiedziane w *EAC*, natomiast ich projekty nie zostały jeszcze przyjęte przez Komisję. Można

przewidzieć, że będą to przede wszystkim nowelizacje *Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, dotyczące:

- dostępu do dzieł osieroconych,
- zbiorowego zarządzania oraz licencji ponadgranicznych,
- egzekwowania praw własności intelektualnej (może to wymagać także nowelizacji *Ustawy o ochronie baz danych*, prawa własności przemysłowej oraz *Ustawy o ochronie prawnej odmian roślin*).

2.1.2. Transakcje internetowe i trans graniczne

Definicja tematu

Stworzenie jednolitego rynku wewnętrznego jest jednym z najważniejszych celów istnienia Unii Europejskiej. Jest to działanie długofalowe – obecnie, mimo 50 lat integracji, wciąż istnieją liczne bariery uniemożliwiają usługodawcom, w szczególności małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP), rozszerzanie swojej działalności na inne kraje europejskie. Pojawienie się Internetu z jednej strony dało usługodawcom nowe możliwości, jednak z drugiej brak odpowiednich rozwiązań prawnych i technicznych wewnątrz UE powoduje, iż handel internetowy jest ciągle niewystarczająco rozwinięty. Z tego powodu istotne jest podejmowanie na poziomie unijnym inicjatyw sprzyjających rozwojowi ponadgranicznych transakcji internetowych.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- **Główne działanie 2: Zapewnienie ukończenia prac nad Jednolitym Europejskim Obszarem Płatniczym (SEPA), poprzez wydanie obowiązujących środków prawnych ustalających datę zakończenia migracji przed końcem 2010 r. oraz ułatwienie stworzenia interoperacyjnych europejskich ram w zakresie faktur elektronicznych poprzez opracowanie komunikatu w sprawie fakturowania elektronicznego i ustanowienie wielostronnego forum zainteresowanych stron;**
- **Główne działanie 3: W 2011 r. zaproponowanie przeglądu dyrektywy w sprawie podpisów elektronicznych w celu stworzenia ram prawnych dla transgranicznego uznawania i interoperacyjności bezpiecznych systemów e-uwierzytelniania.**
- Inne działania:
 - Przeprowadzenie do końca 2010 r. oceny wpływu *Dyrektywy o handlu elektronicznym na rynki internetowe* oraz dokonanie konkretnych propozycji.

Państwa członkowskie powinny:

- Szybko i spójnie wdrożyć główne dyrektywy wspierające jednolity rynek cyfrowy, w tym *Dyrektywę o usługach*, *Dyrektywę o nieuczciwych praktykach handlowych* i ramy prawne dotyczące telekomunikacji;
- Do 2013 r. dokonać transpozycji *Dyrektywy VAT* zapewniającej równe traktowanie faktur elektronicznych i papierowych.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Bariery prawne i administracyjne, które osłabiają globalną konkurencyjność usługodawców z Unii Europejskiej to m.in.: trudności w uzyskiwaniu informacji o wymaganiach formalnych, problemy z identyfikacją właściwych organów administracji, uciążliwe i niejasne procedury itp.

W Polsce przedsiębiorcy, organizacje zrzeszające pracodawców oraz organizacje międzynarodowe w swych raportach wskazują, że jednym z problemów hamujących rozwój gospodarczy jest zbyt długi czas potrzebny do zarejestrowania działalności gospodarczej oraz brak możliwości uzyskania w jednym miejscu informacji o swoim kontrahencie. Ponadto wzrost konkurencyjności polskich firm oraz rozwój przedsiębiorczości utrudniony jest przez złożoność procedur zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Problem z niską aktywnością konsumentów w handlu elektronicznym, a w szczególności mała ilość transakcji transgranicznych, występuje również w Polsce. Wynika ona nie tyle z braku harmonizacji prawa konsumenckiego, ile z barier logistycznych. Za główną blokadę w handlu wewnątrzspółnotowym sklepy uważają wysokie ceny usług transportowych pomiędzy poszczególnymi krajami członkowskimi UE. Dodatkową barierę stanowi fakt braku jednolitych postanowień co do przysługującego konsumentowi prawa do odstąpienia od umowy bez podania przyczyny. Na niską ilość zawieranych transakcji wpływa też brak jednolitej ochrony prawnej danych osobowych.

Jednym z działań, które pozwala na rozwój handlu internetowego jest Jednolity Obszar Płatności w Euro (SEPA – *The Single European Payment Area*). Jest on europejską inicjatywą harmonizującą i zastępującą istniejące krajowe i transgraniczne rynki płatności obywateli, przedsiębiorców oraz innych uczestników obrotu gospodarczego, na tych samych prostych i jasnych zasadach i regulacjach prawnych. Ukończenie prac nad projektem SEPA wymaga wydania przed końcem 2010 r. obowiązujących środków prawnych ustalających datę zakończenia migracji oraz ułatwiających stworzenie interoperacyjnych europejskich ram w zakresie faktur elektronicznych poprzez opracowanie komunikatu w sprawie fakturowania elektronicznego i ustanowienia wielostronnego forum zainteresowanych stron. Ponadto wymaga korelacji projektu SEPA z projektem europejskiej faktury elektronicznej poprzez wykorzystanie założeń technicznych projektu SEPA do opracowania modelu e-faktury.

Polska aktywnie uczestniczy w pracach na poziomie UE nad ukończeniem projektu SEPA. Znaczna część banków w Polsce jest już w SEPA, jeśli chodzi o polecenie przelewu (SCT), zaś duża część transakcji w euro to już transakcje SEPA.

Zasady świadczenia usług drogą elektroniczną reguluje *Dyrektywa o handlu elektronicznym (2000/31/WE)*. KE zdecydowała się na przegląd tej dyrektywy pod kątem oceny jej wpływu na rynki internetowe oraz przedstawienie konkretnych propozycji do końca 2010. W 2011 r. przewidziana jest propozycja przeglądu dyrektywy w sprawie podpisów elektronicznych w celu stworzenia ram prawnych dla transgranicznego uznawania i interoperacyjności bezpiecznych systemów e-uwierzytelniania.

Państwa członkowskie powinny również szybko i spójnie wdrożyć główne dyrektywy wspierające jednolity rynek cyfrowy, w tym *Dyrektywę o usługach (2006/123/WE)*, *Dyrektywę o nieuczciwych praktykach handlowych (2005/29/WE)* i ramy prawne dotyczące telekomunikacji (*Dyrektywa 2009/136/WE* oraz *Rozporządzenie 2006/2004*). Państwa członkowskie powinny również do 2013 r. dokonać transpozycji *Dyrektywy VAT* zapewniającej równe traktowanie faktur elektronicznych i papierowych.

Odniesienie do dokumentów programowych

- *Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na lata 2007-2010* w zakresie realizacji Priorytetu nr 1, którego celem jest zbudowanie sprzyjającego otoczenia legislacyjnego, instytucjonalnego oraz technologicznego dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego i dla informatyzacji administracji publicznej w Polsce;
- *Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013* – kierunek strategiczny: „Wzrost dostępności i efektywności usług administracji publicznej przez wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych do przebudowy procesów wewnętrznych administracji i sposobu świadczenia usług”.

Działania podejmowane w Polsce

Sektor bankowy w Polsce jest zaangażowany we wdrażanie SEPA już od roku 2006, kiedy to utworzona została w ramach Związku Banków Polskich struktura SEPA Polska, której celem jest koordynacja wdrażania SEPA przez polskie środowisko bankowe. Analogiczne struktury powołano w każdym kraju UE. Podstawowym celem SEPA Polska jest wdrażanie SEPA w sposób zgodny ze specyfiką polskiego systemu płatniczego i jego uczestników oraz reprezentacja ich interesów na zewnątrz.

Legislacyjne wdrożenie *Dyrektywy o usługach* nastąpiło poprzez uchwalenie *Ustawy o świadczeniu usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*. Dodatkowo prowadzone są prace w ramach projektu „Uproszczenie procedur związanych z podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej poprzez ich elektroniczną i wdrożenie idei „jednego okienka” (UEPA). Projekt, który realizowany jest przez Ministerstwo Gospodarki, Instytut Logistyki i Magazynowania oraz Krajową Izbę Gospodarczą, ma na celu skrócenie czasu wpisu do ewidencji działalności gospodarczej do 1 dnia oraz wdrożenie 570 procedur elektronicznych do końca 2013 r. a także podniesienie poziomu wiedzy 12,5 tys. pracowników administracji publicznej oraz sądów z zakresu funkcjonowania Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), procedur elektronicznych, punktu kontaktowego, autoryzacji, bezpieczeństwa i e-podpisu oraz poinformowanie przedsiębiorców o nowych zasadach rejestracji działalności gospodarczej i formularzach elektronicznych.

Kolejnym projektem związanym z *Dyrektywą o usługach* jest projekt *Simple Procedures Online for Crossborder Services (SPOCS)*, który realizowany jest w konsorcjum międzynarodowym, w którym Polskę reprezentuje Instytut Logistyki i Magazynowania. Celem projektu jest utworzenie szkieletu interoperacyjności pomiędzy systemami informatycznymi państw członkowskich, aby zapewnić możliwość elektronicznej współpracy punktów kontaktowych, których obowiązek wprowadzenia wynika z *Dyrektywy o usługach*. Dzięki temu organy administracji publicznej będą mogły interpretować i obsługiwać informacje i zapytania, które otrzymują od innych państw członkowskich.

Stan implementacji pozostałych dyrektyw dotyczących transakcji internetowych i transgranicznych jest następujący:

- *Dyrektywa 2005/29/WE* (o nieuczciwych praktykach) została implementowana do krajowego porządku prawnego przepisami *Ustawy z 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym*;

- *Dyrektywa 2000/31/WE* regulująca zasady świadczenia usług drogą elektroniczną została implementowana przepisami *Ustawy z 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną*.

Prace nad założeniami zmian do ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne ustawą implementującymi zmiany w Pakiecie Telekomunikacyjnym UE. (m.in. *Dyrektywy 2009/136/WE, 2009/140/WE* oraz *Rozporządzenie 1211/2009*) prowadzone są w Ministerstwie Infrastruktury. Założenia do projektu ustawy zostały skonsultowane społecznie oraz międzyresortowo. Następnie zostaną one przekazane właściwym komitetom oraz Radzie Ministrów i w oparciu o nie zostanie opracowany projekt ustawy zmieniającej Prawo Telekomunikacyjne.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Polska aktywnie uczestniczy w pracach na poziomie UE nad ukończeniem projektu SEPA. Polska popiera wprowadzanie daty końcowej migracji na standardy SEPA na poziomie europejskim. Jednakże należy zaznaczyć, iż spełnione muszą zostać następujące warunki:

- Data przejścia Polski na instrumenty SEPA powinna zostać zdefiniowana w ścisłym powiązaniu z datą przyjęcia wspólnej waluty; dla krajów spoza strefy euro powinny zostać przyznane odpowiednie okresy przejściowe dla podjęcia działań zmierzających do całkowitej migracji na instrumenty SEPA;
- Polska opowiada się za wyłączeniem płatności niszowych z obowiązku przejścia na standardy SEPA.

Założenia *Dyrektywy Usługowej* wskazują na konieczność połączenia ze sobą Punktów Kontaktowych krajów członkowskich tak, aby umożliwić realizację wybranych procedur administracyjnych podmiotom gospodarczym pochodzących z innych państw UE. Zachowanie odpowiedniego poziomu interoperacyjności jest kluczowym wymaganiem przy integracji elektronicznych Punktów Kontaktowych w Unii Europejskiej. Temat ten jest rozwijany w ramach realizacji projektu SPOCS.

Działania planowane w Polsce

Wszystkie państwa członkowskie wraz z Komisją Europejską uczestniczą obecnie w procesie wzajemnej oceny wdrożenia *Dyrektywy o usługach*. Procedura wzajemnej oceny została przewidziana w dyrektywie. Komisja Europejska zwróciła się do zainteresowanych stron o opinie na temat tych elementów prawa krajowego, które podlegają procedurze wzajemnej oceny i są omawiane przez państwa członkowskie.

Konsultacje trwały do 13 września 2010 r. Instytut Logistyki i Magazynowania w ramach projektu SPOCS zbierał z terenu całej Polski opinie i uwagi od podmiotów wspierających przedsiębiorców. Odpowiedzi zostały zawarte w jednym zbiorczym dokumencie wraz z uwagami pozostałych partnerów projektu SPOCS, a następnie przesłane do Komisji Europejskiej. Komisja Europejska opublikowała wyniki wzajemnej oceny wdrożenia *Dyrektywy o usługach*.

System podatku VAT w Unii Europejskiej podlega harmonizacji, co oznacza, iż państwa członkowskie zobowiązane są do przestrzegania zgodności krajowych przepisów dotyczących podatku VAT z regulacjami wynikającymi z prawa wspólnotowego (podstawą obowiązującego w Unii Europejskiej systemu podatku VAT są przepisy *Dyrektywy 2006/112/WE* w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej). Podejmowanie decyzji w sprawach zmiany tej dyrektywy uwarunkowane jest uzyskaniem zgody wszystkich państw członkowskich UE (zasada jednomyślności). W lipcu 2010 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła *Dyrektywę 2010/45/UE* zmieniającą z dniem 1 stycznia 2013 r. *Dyrektywę 2006/112/WE* w odniesieniu do zasad fakturowania. Przyjęcie tej dyrektywy zgodnie z zasadą jednomyślności wymagało uzyskania aprobaty politycznej ze strony wszystkich państw członkowskich, w tym Polski. Na podstawie dyrektywy sformułowane zostało jedno z działań *Europejskiej Agendy Cyfrowej*: „Do 2013 r. dokonać transpozycji *Dyrektywy VAT* zapewniającej równe traktowanie faktur elektronicznych i papierowych”.

Na obecnym etapie prac wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej, w tym również Polska, obowiązane są implementować do 31 grudnia 2012 r. *Dyrektywę 2010/45/UE* (w tym jej przepisy dotyczące fakturowania). Polska w tym zakresie nie ma możliwości zaniechania działań dostosowawczych. Wskazać należy, że z dniem 1 stycznia 2011r. weszły w życie *rozporządzenia Ministra Finansów: z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie przesyłania faktur w formie elektronicznej, zasad ich przechowywania oraz trybu udostępniania organowi podatkowemu lub organowi kontroli skarbowej (Dz.U. Nr 249, poz. 1661), z dnia 9 grudnia 2010r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz.U. Nr 244, poz. 1627), oraz z dnia 27 grudnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listów towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 255, poz. 1713)*, których celem jest uproszczenie obrotu fakturami elektronicznymi tak, aby faktury te stały się realną alternatywą dla faktur papierowych oraz unowocześnienie zasad obrotu fakturami elektronicznymi w kierunku określonym przez *dyrektywę Rady 2010/45/UE z uwzględnieniem obecnie obowiązujących przepisów Dyrektywy 2006/112/WE*.

Komisja Europejska do końca 2010 r. zaproponuje datę końcowej migracji mając zamiar wprowadzić tę datę rozporządzeniem (wprowadzenie dyrektywą mogłoby spowodować powstanie wielu odmiennych rozwiązań implementacyjnych w poszczególnych krajach, czego należy unikać, by osiągnąć pełne korzyści z integracji obszaru płatniczego w euro). Ten obowiązujący środek prawny będzie wiązał również Polskę, jednak z zastrzeżeniem ustalenia daty końcowej przejścia na instrumenty SEPA – dla Polski oraz innych krajów spoza strefy euro – w powiązaniu z członkostwem w strefie euro oraz zachowaniem odpowiedniego okresu przejściowego. Rozwiązanie takie oceniane jest jako korzystne dla Polski.

W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji prowadzone są prace nad projektem założeń nowelizacji *Ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną*.

Planowane jest też rozpoczęcie realizacji projektu *Opracowanie, budowa i wdrożenie Elektronicznego Pojedynczego Punktu Kontaktowego*, który jest kontynuacją działań Rządu RP, w tym Ministerstwa Gospodarki, związanych z wdrożeniem *Dyrektywy o usługach*. Głównym

celem projektu jest budowa platformy elektronicznej administracji, będącej jednym miejscem w Internecie, które umożliwi:

- *administracji państwowej* – zwiększenie dostępności zasobów informacyjnych oraz poszerzenie zakresu elektronicznych procedur administracyjnych,
- *usługodawcom i usługobiorcom* – zarówno pozyskanie wszelkich informacji na temat rozpoczęcia, wykonywania oraz zakończenia działalności gospodarczej, jak i uruchomienie w sposób elektroniczny procedur administracyjnych z tym związanych.

Z uwagi na zakończenie procesu implementacyjnego *Dyrektywy 2005/29/WE* do krajowego porządku prawnego na chwilę obecną – poza egzekwowaniem przez UOKiK przestrzegania przez przedsiębiorców przepisów *Ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym* – nie planuje się innych działań.

Główne akty prawne

- *Ustawa o zmianie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną.*
- *Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie przesyłania faktur w formie elektronicznej, zasad ich przechowywania oraz trybu udostępniania organowi podatkowemu lub organowi kontroli skarbowej.*

2.1.3. Zaufanie do środowiska cyfrowego

Definicja tematu

W dzisiejszym świecie rozwój gospodarczy jest zależny w wielkim stopniu od kapitału społecznego, czyli zaufania, które obywatele mają do siebie nawzajem, do instytucji publicznych i do zasad życia społecznego. Coraz istotniejszym obszarem aktywności ludzkiej staje się bowiem środowisko cyfrowe – w szczególności środowisko wymiany informacji, wiedzy i usług, w którym brak jest kontaktu fizycznego między uczestnikami transakcji, zaś liczba interakcji dużo większa. Istnieje jednak szereg zjawisk, które mają negatywny wpływ na to zaufanie, na przykład możliwość utraty kontroli nad własnymi danymi osobowymi, zróżnicowanie praw konsumentów w poszczególnych państwach UE czy koszty związane z dochodzeniem praw przy zawieraniu transakcji ponadgranicznych.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- **Główne działanie 4: Przegląd ram prawnych dotyczących ochrony danych w UE w celu zwiększenia zaufania wśród obywateli i wzmocnienia ich praw do końca 2010 r.**
- Inne działania:
 - Zaproponowanie do 2012 r. nieobowiązkowego instrumentu prawa zobowiązań uzupełniającego dyrektywę dotyczącą praw konsumentów w celu dalszego ograniczenia fragmentacji prawa zobowiązań, w szczególności w odniesieniu do Internetu;
 - Do 2011 r., poprzez opracowanie zielonej księgi, analiza inicjatyw dotyczących alternatywnych systemów rozstrzygania sporów w UE w celu zaproponowania ogólnounijnego internetowego systemu rozstrzygania sporów dla elektronicznych transakcji handlowych do 2012 r.;
 - Analiza propozycji w zakresie odszkodowań zbiorowych, w oparciu o konsultacje z zainteresowanymi stronami;
 - Wydanie do 2012 r. kodeksu praw internetowych w UE, zawierającego jasne i dostępne streszczenie obowiązujących praw użytkowników cyfrowych w UE, uzupełnionego o coroczne zestawienie przypadków naruszenia prawa ochrony konsumentów w Internecie oraz stosownych środków egzekucyjnych, w porozumieniu z europejską siecią agencji ochrony praw konsumentów;
 - Stworzenie do 2012 r. platformy dla zainteresowanych stron, której zadaniem będzie opracowanie unijnych internetowych znaków zaufania, w szczególności dla stron sprzedawców detalicznych.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Z danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny wynika, że w 2009 r. 58,6% gospodarstw domowych w Polsce miało dostęp do Internetu, a niemal co trzeci - internauta (32,6%) dokonywał zakupów przez Internet. Analiza gospodarki elektronicznej w Polsce przeprowadzona przez Instytut Logistyki i Magazynowania (na podstawie danych GUS) wskazuje, iż w stosunku do lat poprzednich wzrosła zarówno liczba e-konsumentów, jak i wartość zakupów on-line. Internauci w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, tj. od kwietnia 2008 do końca marca 2009 wydali na zakupy w sieci 9,47 mld zł, to jest o ponad 50% więcej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego (4,49 mld). Największy odsetek kupujących w Internecie stanowią osoby zamieszkałe w dużych miastach (44%), ze średnim wykształceniem (50%), zaraz za nimi znajdują się osoby z wyższym wykształceniem, których udział w zakupach stanowi 40,6%. Analiza zakupów w sieci według wieku wskazuje, iż najliczniejszą grupę e-konsumentów stanowią osoby młode, w wieku 25–34 lat - 33,4%. Wraz z wiekiem znacząco spada zarówno odsetek korzystających z komputera, jak i z Internetu, a co za tym idzie – kupujących w sieci.

Zakupy w sieci są coraz bardziej popularne lecz jednocześnie niosą za sobą pewne zagrożenia. Według badania, przeprowadzonego w 2009 r. na zlecenie Ministerstwa Gospodarki, wśród 200 badanych sklepów internetowych żaden nie był wolny od uchybień w zakresie przestrzegania podstawowych unormowań prawnych obowiązujących przedsiębiorców w e-handlu. Systematyczny monitoring i kontrola tego obszaru rynku wydają się więc niezmiernie potrzebne. Z innego badania wynika, że zaledwie 55% konsumentów dokonujących zakupów przez Internet zawsze czyta regulaminy sklepów internetowych. Dostępne dane potwierdzają, że Polacy nie dbają o swoje prawa konsumenckie, nie sprawdzają przed dokonaniem transakcji czy sklep je respektuje, a wyboru sklepu dokonują na podstawie opinii innych osób. Mała jest wiedza na temat znaków zaufania w handlu elektronicznym, certyfikatów stanowiących niezależne i obiektywne opinie o sklepie. W świetle przytoczonych danych wydaje się jednak, że ich obecność i popularyzacja byłaby dla konsumentów bardzo korzystna.

Na chwilę obecną tworzenie ogólnounijnych znaków zaufania jest utrudnione ze względu na rozbieżności w prawie poszczególnych krajów UE. Możliwe jest jednak promowanie znaków, które przyznawane są niezależnie w każdym z państw Unii, zgodnie z przepisami tego kraju i zrzeszone w jednym, centralnym miejscu. Takim znakiem na chwilę obecną jest Euro- Label, przyznawany w kilku krajach, z centralą w Niemczech. Jedną z głównych przeszkód w rozwoju handlu elektronicznego jest brak zaufania konsumentów do transakcji elektronicznych, w szczególności transgranicznych, co jest powodowane m.in. obawą o brak możliwości wyegzekwowania swoich roszczeń wobec kontrahenta w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania tak zawartej umowy.

Wraz z rozwojem gospodarczym coraz powszechniej występuje zjawisko naruszenia praw lub interesów konsumentów – poprzez działanie lub zaniechanie ze strony przedsiębiorcy. Brak możliwości dochodzenia swoich praw w postępowaniach zbiorowych powoduje, iż pomimo tożsamyh podstaw prawnych i faktycznych roszczenia, każda sprawa musi być rozpatrywana indywidualnie w odrębnym postępowaniu sądowym. Co więcej: z badań wynika, że konsumenci nie są skłonni indywidualnie dochodzić swoich praw, jeżeli spór dotyczy przedmiotu o niskiej wartości. Znaczna liczba oraz wysoki poziom skomplikowania aktów prawnych regulujących zagadnienia korzystania z usług społeczeństwa informacyjnego, jak również obszerne i często

nieprzejrzyste regulaminy i cenniki korzystania z tych usług powodują, iż wielu użytkowników nie zna przysługujących im praw.

Komisja Europejska uznała, że wymagana jest modernizacja wszystkich stosowanych instrumentów prawnych, która ma odpowiedzieć na wyzwania globalizacji oraz stworzyć, w sposób neutralny technologicznie, możliwości zwiększenia zaufania i pewności poprzez umocnienie praw obywateli. Obszarami wymagającymi podjęcia działań na poziomie unijnym jest prawo do ochrony danych osobowych oraz model spójnych zasad dotyczących roszczeń zbiorowych.

Komisja planuje wydanie przewodnika dla osób chcących poznać swoje prawa, zbierającego informacje o prawach użytkowników cyfrowych w jednym miejscu i w przystępnej formie. KE zamierza też stworzyć forum współpracy dla podmiotów zainteresowanych tworzeniem oraz użytkowaniem systemu internetowych znaków zaufania. Do budowania zaufania w środowisku cyfrowym powinien się też przyczynić system ogólnounijnego, alternatywnego (w stosunku do sądownictwa powszechnego) systemu rozstrzygania sporów dla transakcji elektronicznych ADR (*Alternative Dispute Resolution*) oraz instytucja roszczeń zbiorowych zaimplementowana do porządków prawnych państw członkowskich UE.

KE proponuje wprowadzenie kompleksowych ram prawnych m.in. do ochrony danych osobowych, wszystkim osobom objętym ich jurysdykcją. Obywatele powinni być objęci ochroną również, jeżeli ich dane są przetwarzane poza terytorium UE.

Odniesienie do dokumentów programowych

- *Strategia Polityki Konsumenckiej na lata 2007–2009*;
- *Polityka Konsumencka na lata 2010–2013*, która zakłada, iż Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów będzie promował oraz w pewnym zakresie wspierał powstawanie i funkcjonowanie mechanizmów alternatywnego rozstrzygania sporów powstałych na linii przedsiębiorca – konsument.

Działania podejmowane w Polsce

Definicje podstawowych terminów odnoszących się do dziedziny danych osobowych, zasady zbierania, gromadzenia, przechowywania i udostępniania danych osobowych zawiera *Dyrektywa 95/46/WE w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych*. Określa ona zasady i warunki zgodności przetwarzania danych osobowych z prawem oraz prawa osób, których dane dotyczą. Dyrektywa została implementowana do krajowego porządku prawnego przepisami *Ustawy z 1997 r. o ochronie danych osobowych*. GODO aktywnie uczestniczy w pracach grupy roboczej do spraw ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych, powołanej na podstawie art. 29 *Dyrektywy 95/46/WE*.

Europejskie Centrum Konsumenckie, współpracując z UOKiK, zgodnie z zaleceniami KE 98/257/WE i 2001/310/WE, opracowało i wdrożyło procedurę notyfikowania Komisji powstających w Polsce konsumenckich systemów ADR. Bardzo aktywnym podmiotem jest Urząd Komunikacji Elektronicznej, który np. w 2010 r. przygotował i opublikował *Poradnik dla użytkowników usług telekomunikacyjnych*.

19 lipca 2010 r. weszła w życie *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym*, która wprowadza do polskiego prawa i postępowania cywilnego nową instytucję, jaką jest postępowanie grupowe. Rząd RP przyjął 10 sierpnia 2009 r. stanowisko w sprawie *Dokumentu konsultacyjnego przygotowanego w wyniku odpowiedzi na pytania zawarte w Zielonej Księdze w sprawie dochodzenia zbiorowych roszczeń konsumentów*, w którym opowiedział się za stworzeniem spójnego dla całej Unii Europejskiej mechanizmu prawnego dochodzenia roszczeń zbiorowych przez konsumentów, opartego na wspólnych zasadach.

Od 2005 roku przyznawany jest w Polsce europejski znak zaufania w handlu elektronicznym Euro-Label. Znak ten został stworzony w 2002 roku w Niemczech przez EHI Retail Institute, zaakceptowany przez Komisję i rozpropagowany w krajach UE. W Polsce znak przyznaje Instytut Logistyki i Magazynowania, Instytut Badawczy podległy Ministerstwu Gospodarki.

Na stronie internetowej UOKiK zamieszczane są informacje i materiały dla konsumentów dotyczące praw użytkowników lub osób dokonujących transakcji za pośrednictwem Internetu oraz zagrożeń występujących w sieci. Natomiast Biuro GIODO prowadzi portal edukacyjno-informacyjny EduGIODO, na którym zostały umieszczone kursy e-learningowe, dotyczące różnych aspektów ochrony danych, w tym ochrony danych osobowych i bezpieczeństwa w Internecie.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Polska popiera prowadzony przez Komisję Europejską przegląd ram prawnych dotyczących ochrony danych w UE. Główne przesłanie wspólnego stanowiska europejskich organów ochrony danych osobowych stanowi stwierdzenie, że najważniejsze zasady ochrony danych wciąż obowiązują w obliczu nowych wyzwań. Poziom ochrony danych w UE może podnieść się przede wszystkim dzięki lepszemu zastosowaniu w praktyce istniejących zasad ochrony danych. Tym niemniej potrzebne są również istotne zmiany legislacyjne. Dokonywany przegląd regulacji należy wykorzystać dla poprawienia stanu prawnego m.in. poprzez:

- dostosowanie aparatu pojęciowego Dyrektywy do aktualnych wyzwań, w szczególności poprzez wprowadzenie zmian terminologicznych oddających specyfikę przetwarzania danych osobowych w sieciach rozproszonych oraz w usługach internetowych;
- wyjaśnienie sposobu stosowania niektórych spośród najważniejszych zasad ochrony danych (np. zgody i przejrzystości);
- uaktualnienie ram prawnych poprzez wprowadzenie dodatkowych zasad, takich jak „prywatność w fazie projektowania” (*privacy by design*) i „rozliczalność”;
- zwiększenie skuteczności systemu poprzez modernizację założeń *Dyrektywy 95/46/WE* (np. ograniczenie biurokracji);
- włączenie najważniejszych zasad ochrony danych w jedne kompleksowe ramy prawne, odnoszące się także do współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych, w duchu zmian dokonanych po wejściu w życie Traktatu z Lizbony.

Odnosząc się do inicjatywy przyjęcia ogólnounijnego, internetowego systemu alternatywnego rozstrzygania sporów (ODR) dla elektronicznych transakcji handlowych, mając na uwadze efektywność postępowania i konieczność upraszczania mechanizmów pozwalających konsumentom na egzekwowanie swoich praw, na poparcie zasługuje rozwój i upowszechnianie systemów alternatywnego rozstrzygania sporów (ADR), w tym również mechanizmów funkcjonujących on-line (ODR).

Polska dostrzega potrzebę przyjęcia na poziomie Unii Europejskiej modelu spójnych zasad umożliwiających konsumentom dostęp do mechanizmów dochodzenia roszczeń zbiorowych (*EU consumer collective redress scheme*). Polska z zadowoleniem przyjmuje plany kontynuowania przez Komisję Europejską prac nad mechanizmem dochodzenia zbiorowych roszczeń, obejmującym swoim zakresem również roszczenia powstałe w związku z elektronicznymi transakcjami handlowymi.

Mechanizmy roszczeń zbiorowych z jednej strony realizują postulat ekonomiki procesowej, pozwalając sądownictwu na rozstrzygnięcie w ramach jednego postępowania spraw, które w innych warunkach musiałyby być przedmiotem odrębnych postępowań. Z drugiej strony konsumenci mogą być bardziej skłonni do przystępowania do już toczących się postępowań zbiorowych nawet w przypadkach roszczeń o niskiej wartości, co może dodatkowo dyscyplinować przedsiębiorców do przestrzegania przepisów prawa i podnoszenia jakości swoich usług.

Na poparcie zasługują wszelkie inicjatywy mające na celu podnoszenie świadomości konsumentów na temat przysługujących im praw, jak również na temat nowych zagrożeń pojawiających się wraz z rozwojem technologicznym i nowymi modelami biznesowymi.

Odnosząc się do planów publikacji kodeksu praw internetowych w formie proponowanej przez Komisję Rząd RP stoi na stanowisku, iż nadrzędnym celem projektu powinno być przygotowanie każdego obywatela UE do korzystania z dobrodziejstw globalnej sieci w sposób przemyślany i świadomy. Zebranie zatem i objaśnienie postanowień odpowiednich dyrektyw UE w ramach kolejnego dokumentu, kierowanego do wszystkich internautów UE, bez względu na ich poziom wykształcenia, uwarunkowania środowiskowe i społeczne, wydaje się dalece niewystarczające aby zbudować zaufanie do środowiska cyfrowego. Korzystanie z Internetu jest wieloaspektowe, zatem poświęcanie szczególnej uwagi powtórzeniu preambuł obowiązujących aktów wydaje się nieefektywne.

Pożądanym dokumentem powinien wyczerpująco poruszać wszelkie zidentyfikowane aspekty korzystania z globalnej sieci, począwszy od wyjaśnienia, czym tak naprawdę jest Internet i w jaki sposób może zostać przez użytkownika efektywnie wykorzystany.

Rząd RP uważa, że w miejsce proponowanego przez KE kodeksu praw internetowych stanowiącego zestawienie i objaśnienie postanowień kilku dyrektyw, dalece bardziej pożądanym i rokującym na osiągnięcie założonego przez KE celu budowania zaufania do cyfrowego środowiska, jest opracowanie przez KE *Kodeksu internauty* w formule zaproponowanej poniżej.

Priorytetem dokumentu powinna być odpowiedź na pytanie każdego potencjalnego użytkownika Internetu – *Jak odnaleźć się w środowisku cyfrowym?, Co powinienem wiedzieć o Internecie?, czy w końcu najprościej - Po co mi Internet?*

Kodeks internauty w zamyśle Rządu RP powinien skupiać się na:

- 1) wyjaśnieniu podstawowych pojęć używanych w środowisku Internetowym;
- 2) prezentacji możliwości sieci i sposobów ich najefektywniejszego wykorzystania;
- 3) informacji o drogach komunikacji (urządzenia końcowe, opis technologii dostępowych), zaletach konkretnych rozwiązań;
- 4) informacji o ograniczeniach środowiskowych, sprzętowych, prawnych, społecznych, etc.;

- 5) informacjach o zagrożeniach, czyli ostudzenie zapału odbiorcy do korzystania anonimowo i bez ograniczeń (szczególniej uwadze poświęcony musiałby być dział o zagrożeniach dla najmniej świadomych użytkowników – dzieci);
- 6) przystępnym wyjaśnieniu w zakresie zagrożeń przy zawieraniu umów dostawca-użytkownik;
- 7) krótkim przedstawieniu najciemniejszej strony Internetu (faszyzm, pedofilia, treści pornograficzne, hacking, cracking, cyberterroryzm, handel ludźmi, etc.);
- 8) przystępnym zestawieniu praw wspólnych dla wszystkich użytkowników;
- 9) utworzenie zbioru „przykazań” każdego internauty, czyli fundamentalnych zasad, których każdy użytkownik powinien przestrzegać w swojej wycieczce po wirtualnym świecie;
- 10) sztywnym zestawieniu tekstów aktów prawnych ze wskazaniem poszczególnych praw i obowiązków (może stanowić załącznik do Kodeksu);
- 11) okresowym zestawieniu przypadków naruszenia prawa ochrony użytkowników w Internecie oraz stosowanych środków egzekucyjnych, które pełniłoby dla użytkowników funkcję edukacyjną (mogłoby to być zestawienie o charakterze przykładowym oraz stanowić załącznik do Kodeksu).

Kodeks praw internetowych zgodny z założeniami KE stanowi jedynie niewielki fragment dużo bardziej obszernego zagadnienia, u podwalin którego leży korzystanie przez każdego użytkownika z sieci Internet w sposób swobodny i świadomy.

Edukacja konsumencka jest jednym z podstawowych narzędzi służących zwiększaniu aktywności konsumenckiej, rozumianej jako dokonywanie przez konsumentów świadomych wyborów rynkowych oraz aktywne dochodzenie swoich praw w stosunkach z przedsiębiorcami. Stworzenie platformy internetowych unijnych znaków zaufania może okazać się przydatnym dla konsumentów narzędziem pozwalającym na szybką identyfikację rzetelnych przedsiębiorców, co przyczyni się do pogłębienia zaufania konsumentów do transakcji elektronicznych oraz zwiększenia liczby takich transakcji, również w aspekcie transgranicznym (z uwagi na możliwość ujednolicenia znaków zaufania dla całej Unii Europejskiej).

Działania planowane w Polsce

Na obecnym etapie brak informacji o szczegółowych rozwiązaniach nowych ram prawnych, zastępujących obowiązującą *Dyrektywę o ochronie danych osobowych*. Podmiotem odpowiedzialnym za implementację *Dyrektywy 95/46/WE* jest MSWiA, wspierane w tym zakresie przez GIODO. Do połowy 2011 r. GIODO dokona przeglądu ram prawnych ochrony danych osobowych w Polsce, uwzględniając wyniki dyskusji prowadzonej na poziomie UE. Jednak GIODO nie ma inicjatywy ustawodawczej, więc materiał ten będzie stanowić inspirację do odpowiednich działań legislacyjnych.

Zadanie promowania rozwoju systemów ADR w Polsce w sposób ciągły realizuje UOKiK, notyfikując Komisji Europejskiej powstawanie kolejnych systemów.

Główne akty prawne

- *Ustawa o ochronie danych osobowych;*
- *Prawo telekomunikacyjne;*
- *Ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną.*

2.1.4. Jednolity rynek usług telekomunikacyjnych

Definicja tematu

Efektywny rynek telekomunikacyjny jest kluczowym czynnikiem dostarczania konsumentom tanich i niezawodnych usług. Kluczowym jego determinantem są regulacje. Po przyjęciu pakietu telekomunikacyjnego w roku 2009, następnym ważnym krokiem w tworzeniu europejskiego rynku usług telekomunikacyjnych będzie stworzenie i implementacja polityki widma radiowego. Prowadzenie jej na szczeblu UE ma zwiększyć skuteczność zarządzania widmem i zapewnić maksymalne korzyści konsumentom i branży telekomunikacyjnej.

Innym działaniem wspomagającym producentów i sprzedawców w Europie będzie harmonizacja zakresów numeracji telefonicznej o określonym przeznaczeniu – umożliwi obsługę klienta z wykorzystaniem jednego numeru ogólnoeuropejskiego dzięki ustaleniu warunków techniczno-prawnych korzystania z niego.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- Zaproponowanie środków pozwalających na lepszą harmonizację zasobów numeracyjnych w świadczeniu usług dla przedsiębiorców w Europie do 2011r;
- Na podstawie programu europejskiej polityki w zakresie widma radiowego koordynacja warunków technicznych i prawnych dotyczących wykorzystania widma oraz, w stosownych przypadkach, harmonizacja warunków korzystania z poszczególnych zakresów widma, co pozwoli na osiągnięcie ekonomii skali na rynkach urządzeń i umożliwi konsumentom korzystanie z tych samych urządzeń i usług w całej UE;
- Przeprowadzenie do 2011 r. analizy kosztów fragmentacji europejskich rynków telekomunikacji w celu podjęcia dalszych środków mających wzmocnić korzyści płynące z jednolitego rynku.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

W Polsce głównym problemem utrudniającym harmonizację warunków korzystania z poszczególnych zakresów widma radiowego jest konieczność koordynacji częstotliwości na wschodniej granicy UE. Wykorzystywanie przez Rosję, Białoruś i Ukrainę systemów radionawigacji lotniczej ARNS w paśmie 790-862 MHz (zwanym dalej „pasmem 800 MHz”)– zgodnie z przypisem RR 5.316A w regulaminie Radiokomunikacyjnym powoduje, że część terytorium Polski będzie wyłączona z możliwości unijnej harmonizacji tego pasma w terminie zaproponowanym w projekcie Programu Polityki Widma Radiowego RSPP (2013 r.)

W zakresie harmonizacji numerów telefonicznych dotychczasowe działania podejmowane na poziomie unijnym doprowadziły do uruchomienia na terenie UE numerów 112, 116 i 118 i właśnie numer 116 ma być rozwiązaniem wzorcowym. Usługi o walorze społecznym z zakresu

numeracyjnego 116 są już świadczone w Polsce i jest na nie duże zapotrzebowanie, podobnie jak ma to miejsce w przypadku numeru 112.

Odniesienie do dokumentów programowych

- *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 2008 r. ustalające plan numeracji krajowej dla publicznych sieci telefonicznych.*

Działania podejmowane w Polsce

Skoordynowane przydzielanie częstotliwości radiowych zapewniane jest w Polsce poprzez działania Ministra Infrastruktury i Prezesa UKE. Prezes UKE prowadzi na poziomie krajowym gospodarkę częstotliwościami poprzez:

- a) ogłaszanie dostępności częstotliwości dla poszczególnych służb i usług;
- b) prowadzenie przetargów i konkursów;
- c) stymulowanie wdrażania nowych technologii w radiokomunikacji, szczególnie w dziedzinie świadczenia usług szerokopasmowych;
- d) stymulowanie wdrażania nowych technologii w radiodifuzji w celu optymalnego zagospodarowania dywidendy cyfrowej.

Przedstawiciele obu wspomnianych organów biorą udział w międzynarodowych pracach nad harmonizacją warunków wykorzystania poszczególnych częstotliwości.

Jak dotąd przydzielono w Polsce 3 numery z zakresu 116. Ogólnoeuropejskie numery bezpłatnych linii telefonicznych o charakterze społecznym stworzonych z inicjatywy KE to:

- 116 000 - numer interwencyjny w sprawie zaginionych dzieci;
- 116 111 - telefon zaufania dla dzieci i młodzieży;
- 116 123 - telefon wsparcia emocjonalnego dla dorosłych.

Ponadto istnieje możliwość przydziału poniższych numerów dla następujących usług:

- 116 006 - dla usługi „Telefon zaufania dla ofiar przestępstw”;
- 116 117 - dla usługi „Usługa medyczna na żądanie w przypadkach innych niż nagłe”.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Zagadnienie zharmonizowanych zakresów numeracji nie było przedmiotem analiz rynkowych, stąd też nie jest znana skala jego zapotrzebowania. Prezes UKE jest gotowy na uruchomienie nowych zakresów numeracji, w tym zakresów przeznaczonych dla producentów i sprzedawców w Europie w celu sprzedaży, świadczenia usług posprzedażnych i obsługi klienta z wykorzystaniem jednego numeru ogólnoeuropejskiego. Polska popiera też inicjatywę KE dotyczącą środków pozwalających na lepszą harmonizację zasobów numeracyjnych w świadczeniu usług dla przedsiębiorców w Europie do 2011 r.

Nowa numeracja powinna zostać uregulowana w decyzji KE, tak jak uregulowano w 2007 r. numerację 116 na potrzeby zharmonizowanych usług o walorze społecznym. Na podstawie tej decyzji i późniejszych zmian, państwa członkowskie zostały zobligowane do umożliwienia uzyskania wskazanych w decyzji numerów na szczeblu krajowym.

O ile istniałoby zapotrzebowanie na numery dla producentów i sprzedawców w Europie, to przy wykorzystaniu doświadczenia i opracowanych procedur przydziału numerów z zakresu 116 przydział nowych numerów nie powinien sprawiać problemów.

Zdaniem Polski RSPP powinien uwzględniać następujące elementy:

- a) interes wszystkich sektorów, które mogą skorzystać z widma oraz nowe trendy w popycie i technologii;
- b) zasadę neutralności technologicznej;
- c) cel, jakim są zharmonizowane standardy (powinny zawierać warunki zagospodarowania zdefiniowane przez regulatorów), także dla sprzętu elektrycznego i elektronicznego;
- d) eliminację szerokopasmowych „białych plam” i poprawienie penetracji wewnątrz budynków;
- e) unikanie szkodliwych zakłóceń;
- f) stworzenie warunków do jak najefektywniejszego wykorzystania widma mając na względzie innowacyjność i ciągły rozwój konkurencji;
- g) efektywne wykorzystanie widma przez sektor publiczny i komercyjny;
- h) skoordynowane, wspólne działania pomiędzy UE a Rosją, Ukrainą i Białorusią dotyczące pasma 800 MHz.

We wrześniu 2010 r. Komisja Europejska zaprezentowała projekt RSPP⁷. Rząd RP pozytywnie odniósł się do tej inicjatywy z zastrzeżeniem, że istnieje szereg kwestii, które wymagają zmiany bądź doprecyzowania, co wymaga dialogu pomiędzy Komisją Europejską, Radą Unii Europejskiej i Parlamentem Europejskim.

Rząd RP pozytywnie odnosi się do zawartej w art. 9 projektu decyzji możliwości wsparcia państw członkowskich przez UE w procesie koordynacji pasma 800 MHz z krajami trzecimi. W chwili obecnej możliwości przeznaczenia w Polsce pasma 800 MHz na usługi łączności elektronicznej są ograniczone z uwagi na zapisy w regulaminie Radiokomunikacyjnym.

Rząd RP podejmuje jednak wysiłki w celu jak najszybszego uwolnienia tego zakresu dla usług łączności elektronicznej na terenie RP; m.in. 6 grudnia 2010 r. podpisane zostało memorandum o współpracy pomiędzy Ministrem Infrastruktury RP a Ministerstwem Telekomunikacji i Komunikacji Masowej Federacji Rosyjskiej w zakresie usług pocztowych i telekomunikacji.

Jednocześnie Rząd RP będzie czynił starania, aby klauzula derogacyjna (do 2015 r.) w projekcie decyzji pozwalała na szczególne odstępstwa w państwach członkowskich, w których wyjątkowe okoliczności krajowe lub lokalne uniemożliwiają udostępnienie pasma 800 MHz do 1 stycznia 2013 r.

Rząd RP podkreśla, że program przewiduje również regulację w zakresie zagadnień niejednokrotnie wykraczających poza dziedzinę łączności elektronicznej w obszarach zainteresowania szeregu sektorów (np. zastosowania transportowe, wojskowe, użytku publicznego, dotyczące ochrony środowiska naturalnego i przestrzeni kosmicznej), co może pociągnąć za sobą jego szersze oddziaływanie w sferze konsekwencji gospodarczych, społecznych i finansowych.

Ponadto, w ocenie Rządu RP dalszej dyskusji w toku prac legislacyjnych wymagają wynikające z projektu decyzji obowiązki związane z negocjacjami międzynarodowymi, w tym obowiązek

⁷ COM (2010) 471

gwarantowania, że przepisy międzynarodowe umożliwiają pełne wykorzystanie pasm częstotliwości do celów, dla których zostały wyznaczone na mocy przepisów UE oraz, że wystarczająca ilość odpowiednio zabezpieczonego widma jest dostępna dla dziedzin unijnej polityki sektorowej.

Biorąc pod uwagę, iż fragmentacja rynku telekomunikacyjnego w Europie spowodowana jest zarówno barierami natury prawnej i administracyjnej, jak i brakiem zaufania użytkowników do usług elektronicznych oraz poczucia bezpieczeństwa w sieci, Polska popiera dążenia do integracji rynku elektronicznego w Unii Europejskiej. Poparcie to odnosi się w szczególności do dalszej harmonizacji usług roamingowych i transgranicznych, natomiast w kwestii harmonizacji licencjonowania oraz przydzielania widma należy uwzględnić problemy prawne wszystkich państw członkowskich.

Działania planowane w Polsce

Działania dotyczące ogólnoeuropejskiego numeru dla producentów i sprzedawców zostaną określone po wydaniu przez Komisję Europejską decyzji w sprawie otworzenia kolejnych zharmonizowanych zakresów numeracji.

Najistotniejszymi działaniami związanymi z harmonizacją wykorzystania widma radiowego jest wyłączenie nadawania analogowego TV w roku 2013 oraz uzgodnienia z Ministerstwem Obrony Narodowej w kwestii uwolnienia części pasma 800 MHz z użytkowania wojskowego.

Spis głównych aktów prawnych

- Ewentualne nowelizacje rozporządzeń Ministra Infrastruktury dotyczących planu numeracji krajowej;
- *Ustawa o wdrożeniu naziemnej telewizji cyfrowej.*

2.2. Interoperacyjność i normy

Definicja tematu

Komisja Europejska zdefiniowała interoperacyjność jako możliwość współdziałania różnych odrębnych organizacji na rzecz osiągnięcia uzgodnionych i korzystnych dla wszystkich stron celów, przy jednoczesnym dzieleniu się informacjami i wiedzą pomiędzy tymi organizacjami poprzez wspierane przez nie procesy biznesowe, za pomocą wymiany danych za pośrednictwem odpowiednich systemów ICT.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- **Główne działanie 5: W ramach przeglądu unijnej polityki normalizacji zaproponowanie środków prawnych dotyczących interoperacyjności TIK w 2010 r. w celu zreformowania przepisów dotyczących stosowania norm TIK w Europie, aby umożliwić stosowanie norm TIK opracowanych przez niektóre fora i konsorcja.**
- Inne działania:
 - Promowanie stosownych przepisów dotyczących praw własności intelektualnej i warunków licencjonowania niezbędnych w kontekście ustalania norm, w tym w zakresie ujawniania danych ex-ante, w szczególności w postaci wytycznych, do 2011 r.;
 - Wydanie w 2011 r. komunikatu zawierającego wytyczne w zakresie powiązania pomiędzy normami TIK a zamówieniami publicznymi, aby umożliwić organom publicznym stosowanie norm w celu promowania efektywności i ograniczania korzystania z usług tylko jednego dostawcy;
 - Promowanie interoperacyjności poprzez przyjęcie w 2010 r. europejskiej strategii interoperacyjności i europejskich ram interoperacyjności;
 - Analiza możliwości wprowadzenia środków, które mogłyby skłonić najważniejszych uczestników rynku do licencjonowania informacji dotyczących interoperacyjności oraz sporządzenie sprawozdania do 2012 r.

Państwa członkowskie powinny:

- Stosować europejskie ramy interoperacyjności na poziomie krajowym najpóźniej w 2013 r.;
- Zrealizować zobowiązania dotyczące interoperacyjności i norm zawarte w deklaracjach z Malmö i Grenady najpóźniej w 2013 r.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Zdaniem Komisji Europejskiej przeszkodą w wypracowaniu ram interoperacyjności i porozumień dotyczących standardów i zasad interoperacyjności na szczeblu europejskim jest

brak ram prawnych dla działań w sferze interoperacyjności oraz różnice w wykładni prawa europejskiego. Problemem jest również brak porozumień dotyczących zasad i definicji formatów danych, standardów i zasad dostępności a także brak koordynacji, porad i wymiany dobrych praktyk. Brak interoperacyjności na poziomie UE hamuje skuteczną wymianę informacji ponad granicami. Powoduje to duplikowanie rozwiązań prawnych w krajach członkowskich oraz tworzenie różnych modeli usług, hamując rzeczywistą interoperacyjność. Powodem jest brak woli politycznej, zbyt mała uwaga poświęcona interoperacyjności oraz braki w komunikacji.

Zapewnienie interoperacyjności systemów teleinformatycznych i rejestrów publicznych na szczeblu europejskim wymaga:

- stworzenia źródeł informacji dla administracji o dostępnych usługach i procesach biznesowych oraz zapewnienia dostępu do tych źródeł;
- zidentyfikowania czynników wspierających współpracę (np. technologie i zasoby wspierające współpracę w zakresie bezpieczeństwa, audytowalności, skalowania i wykonania);
- zidentyfikowanie i wymienianie się usługami możliwymi do zastosowania w wielu krajach, najlepszymi praktykami bazującymi na metodach strukturyzowanej wymiany wiedzy (np. rezultaty prac pilotażowych w CIP ICT PSP);
- zmniejszenia redundancji: bardziej efektywnych kosztów i „zielonych” usług;
- zastosowania umów typu SLA (*Service Level Agreement* – gwarantowanych parametrów jakościowych) przy dostarczaniu europejskich usług publicznych;
- identyfikacji nowych możliwości, technologii i rozwiązań; nadążania za trendami unijnymi.

Odniesienie do dokumentów programowych

Komisja Europejska opublikowała strategię europejskiej interoperacyjności oraz europejskie ramy interoperacyjności dla europejskich usług publicznych przy ścisłej współpracy zainteresowanych służb Komisji i państw członkowskich, jak również krajów kandydujących oraz krajów EOG (w charakterze obserwatorów).

Główne prawne dokumenty strategiczne i programowe związane z interoperacyjnością to:

- Europejska Strategia Spójności (EIS);
- Europejskie Ramy Interoperacyjności (EIF);
- Europejskie Wytyczne Architektury Interoperacyjności (EIAG);
- *Dyrektywa 2007/2/WE* ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE);
- Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rozwiązań interoperacyjności dla europejskich administracji państwowych (ISA).

Kwestie interoperacyjności zostały zawarte w przyjętej przez Radę Ministrów w grudniu 2008 r. *Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013*. Interoperacyjność została ujęta w Celu 2: „Podniesienie efektywności administracji publicznej dzięki szerokiemu wykorzystaniu zestandaryzowanych i interoperacyjnych rozwiązań informatycznych” Obszaru „Państwo”.

Działania podejmowane w Polsce

Pojęcie interoperacyjności w prawie polskim zostało zdefiniowane na gruncie trzech ustaw.

- *Ustawa o infrastrukturze informacji przestrzennej* definiuje interoperacyjność jako możliwość łączenia zbiorów danych przestrzennych oraz interakcji usług danych przestrzennych bez powtarzalnej interwencji manualnej w taki sposób, aby wynik był spójny a wartość dodana zbiorów i usług danych przestrzennych została zwiększona;
- *Prawo telekomunikacyjne* interoperacyjnością usług określa zdolność sieci telekomunikacyjnych do efektywnej współpracy w celu zapewnienia wzajemnego dostępu użytkowników do usług świadczonych w tych sieciach;
- *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne* pojęcie interoperacyjności definiuje jako zdolność różnych podmiotów oraz używanych przez nie systemów teleinformatycznych i rejestrów publicznych do współdziałania na rzecz osiągnięcia wzajemnie korzystnych i uzgodnionych celów, z uwzględnieniem współdzielenia informacji i wiedzy przez wspierane przez nie procesy biznesowe realizowane za pomocą wymiany danych za pośrednictwem wykorzystywanych przez te podmioty systemów teleinformatycznych.

Interoperacyjność w ustawie o informatyzacji wyrażono w trzech aspektach: technicznym, organizacyjnym oraz semantycznym. Interoperacyjność techniczna występuje wówczas, gdy są zapewnione właściwe warunki techniczne dla komunikowania się systemów teleinformatycznych – uzgodnione interfejsy aplikacji, protokoły i mechanizmy dla efektywnej i bezpiecznej komunikacji, format prezentowanych informacji i wymienianych komunikatów. O interoperacyjności w aspekcie organizacyjnym mówimy, gdy zostały uzgodnione procesy biznesowe podmiotów publicznych pod kątem efektywnego działania administracji publicznej, w szczególności świadczenia usług publicznych. Interoperacyjność semantyczna występuje wówczas, gdy wymieniane przez systemy teleinformatyczne komunikaty rozumiane są semantycznie, czyli rozumiane jest ich znaczenie (relacja pomiędzy komunikatem a przedmiotem, do którego się odnosi). Niekiedy w środowisku informatyków formułowany jest w stronę prawników również postulat interoperacyjności prawnej (legislacyjnej), która zachodziłaby wówczas, gdyby zostały uzgodnione wszystkie procedury prawne dla podmiotów publicznych pod kątem jednoznacznej interpretacji przepisów oraz wzajemnego uznawania dokumentów i danych obywateli oraz podmiotów gospodarczych.

W toku prac nad interoperacyjnością w MSWiA w 2007 r. opracowano projekt podstawowego dokumentu pt. *Krajowe Ramy Interoperacyjności (KRI)*, który przybrał formę załącznika do projektowanej uchwały Rady Ministrów. W dokumencie znalazły się podstawowe definicje, określenie miejsca KRI w systemie działania administracji publicznej – jako ustanowionego w formie uchwały Rady Ministrów „zbioru uzgodnionych definicji, wymagań, reguł architektury systemów teleinformatycznych, procedur i zasad, których stosowanie umożliwi współdziałanie systemów informacyjnych jednostek administracji publicznej w procesach realizacji zadań publicznych drogą elektroniczną.” Jednak zdecydowano podnieść problematykę interoperacyjności do aktu wyższego stopnia. Dlatego pojęcia interoperacyjności zgodne z ISA i EIF znalazły się w znowelizowanej *Ustawie o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne*. Obecnie przygotowany jest projekt rozporządzenia MSWiA dotyczącego Krajowych Ram Interoperacyjności.

Inne działania legislacyjne dotyczące interoperacyjności to:

- Transpozycja *Dyrektywy 2007/2/WE* ustanawiającej infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE);
- *Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej.*

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Strona polska uznaje za zasadne inicjatywy Komisji Europejskiej dotyczące ukierunkowanych działań mających na celu zapewnienie interoperacyjności systemów teleinformatycznych jak i rejestrów publicznych na szczeblu europejskim. Przegląd unijnej polityki normalizacyjnej w celu zreformowania przepisów dotyczących stosowania norm jest pożądanym, zaś inne działania KE przyczynią się z pewnością do obniżania barier między krajami w dziedzinie funkcjonowania systemów teleinformatycznych. W czasach sieci globalnych konieczne jest przyjmowanie rozwiązań ponadnarodowych, toteż Polska zamierza stosować wytyczne zamieszczone w Europejskich Ramach Interoperacyjności – o czym świadczą prowadzone obecnie prace.

Działania planowane w Polsce

Przy formułowaniu przepisów *Ustawy zmieniającej ustawę o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne* przyjęto, że gwarancją prawną interoperacyjności technicznej systemów informatycznych oraz rejestrów publicznych jest ściśle przestrzeganie wymagań formułowanych w rozporządzeniach Rady Ministrów uchwalanych na wniosek ministra właściwego do spraw informatyzacji, określających minimalne wymagania dla systemów teleinformatycznych oraz minimalne wymagania dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej. Te same rozporządzenia tworzą dziś podstawy do ustalenia semantycznego wymiaru interoperacyjności. Tym niemniej – biorąc pod uwagę zalecenia Komisji Europejskiej i działających przy niej ciał doradczych – wskazane jest uzupełnienie tych rozporządzeń o Krajowe Ramy Interoperacyjności, których wydanie nie było dotąd możliwe ze względu na brak prawidłowej delegacji ustawowej. Prowadzone są prace legislacyjne nad wydaniem rozporządzeń wynikających z delegacji zawartej w art. 18 pkt. 1-3 *Ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.*

Główne akty prawne

Kwestie interoperacyjności mają zostać szczegółowo sformułowane w planowanych rozporządzeniach związanych ze znowelizowaną *Ustawą o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne*:

- *Rozporządzenie w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności;*
- *Rozporządzenie w sprawie minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych;*
- *Rozporządzenie w sprawie minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w formie elektronicznej.*

2.3. Zaufanie i bezpieczeństwo

Definicja tematu

W obliczu globalizacji, ochrona cyberprzestrzeni stała się jednym z podstawowych celów strategicznych w obszarze bezpieczeństwa każdego państwa. W czasach swobody przepływu osób, towarów, informacji i kapitału, bezpieczeństwo demokratycznego państwa zależy od wypracowania mechanizmów pozwalających skutecznie zapobiegać i zwalczać zagrożenia bezpieczeństwa cyberprzestrzeni.

W kontekście zaufania ważne jest również odpowiednie rozwiązanie kwestii przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- **Główne działanie 6: Przedstawienie w 2010 r. środków ukierunkowanych na prowadzenie na wysokim szczeblu udoskonalonej polityki w zakresie bezpieczeństwa sieci i informacji, w tym inicjatyw ustawodawczych, takich jak np. unowocześnienie Agencji ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji (ENISA), a także przedstawienie środków umożliwiających szybsze reagowanie na wypadek ataków cybernetycznych, w tym CERT dla instytucji UE;**
- **Główne działanie 7: Przedstawienie do 2010 r. środków, w tym inicjatyw ustawodawczych, ukierunkowanych na zwalczanie ataków cybernetycznych na systemy informatyczne oraz powiązanych przepisów dotyczących jurysdykcji w cyberprzestrzeni na szczeblu europejskim i międzynarodowym (do 2013 r.).**
- Inne działania:
 - Ustanowienie do 2012 r. europejskiej platformy walki z cyberprzestępczością;
 - Do 2011 r. analiza możliwości ustanowienia europejskiego centrum ds. walki z cyberprzestępczością;
 - Współpraca z zainteresowanymi stronami z całego świata przede wszystkim w celu wzmocnienia globalnego zarządzania ryzykiem w sferze cyfrowej i fizycznej oraz prowadzenie międzynarodowych ukierunkowanych działań związanych z walką z przestępczością komputerową i zagrożeniami bezpieczeństwa;
 - Wsparcie ogólnounijnych działań przygotowawczych w zakresie bezpieczeństwa cybernetycznego od 2010 r.;
 - W ramach modernizacji unijnych ram prawnych dotyczących ochrony danych osobowych w celu poprawy ich spójności i zwiększenia pewności prawnej, zbadanie możliwości rozszerzenia zakresu przepisów dotyczących powiadamiania o naruszeniu bezpieczeństwa;

- Do 2011 r. wydanie wytycznych dotyczących wdrożenia nowych ram prawnych dotyczących telekomunikacji w odniesieniu do ochrony prywatności i danych osobowych obywateli;
- Wsparcie punktów powiadamiania o nielegalnych treściach w Internecie (gorących linii) oraz kampanii uświadamiających dotyczących bezpieczeństwa dzieci w sieci, prowadzonych na szczeblu krajowym, oraz wzmocnienie współpracy paneuropejskiej i wymiany najlepszych praktyk w tym obszarze;
- Wspieranie wielostronnego dialogu oraz samoregulacji wśród europejskich i globalnych dostawców usług (np. portale społecznościowe, dostawcy łączności ruchomej), w szczególności w odniesieniu do korzystania nieletnich z ich usług.

Państwa członkowskie powinny:

- Do 2012 r. ustanowić dobrze działającą sieć CERT na szczeblu krajowym, obejmującą całą Europę;
- We współpracy z Komisją przeprowadzać symulacje ataku na dużą skalę i testować strategie łagodzenia skutków ataku od 2010 r.;
- W pełni wdrożyć numery interwencyjne służące do powiadamiania o obraźliwych lub szkodliwych treściach internetowych, organizować kampanie uświadamiające dotyczące bezpieczeństwa dzieci w Internecie, oferować szkołom kursy bezpiecznego korzystania z Internetu oraz zachęcać dostawców usług internetowych do wdrażania środków w zakresie samoregulacji dotyczących bezpieczeństwa dzieci w Internecie do 2013 r.;
- Począwszy od 2010 r., a przed końcem 2012 r., stworzyć krajowe platformy ostrzegania lub dostosować je do platformy ostrzegania o cyberprzestępczości prowadzonej przez Europol.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Obecnie w cyberprzestrzeni granica między pokojem a wojną staje się coraz bardziej umowna. Wynika stąd potrzeba zagwarantowania odpowiednich form komunikacji pomiędzy częścią wojskową, a częścią cywilną. Dlatego należy wprowadzić stosowne uregulowania prawne wraz z dotkliwymi sankcjami karnymi za ich łamanie. Istnieje konieczność ustanowienia kanałów wymiany informacji w obie strony. W przypadku cyberataku zaatakowane zostaną bowiem zarówno struktury wojskowe jak i cywilne, więc powinny one mieć zdolność współpracy, która bez sprawnych kanałów wymiany informacji skaza państwo na porażkę.

Systemy i sieci teleinformatyczne eksploatowane przez administrację publiczną, a także innych przedsiębiorców strategicznych z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa (np. podmiotów działających w obszarze telekomunikacji, energii, gazu, bankowości i innych o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa państwa oraz działających w obszarze ochrony zdrowia), jak również przedsiębiorcy oraz użytkownicy indywidualni cyberprzestrzeni będą objęci *Rządowym Programem Ochrony Cyberprzestrzeni RP na lata 2011-2016*.

Z uwagi na wzrost zagrożeń ze strony sieci publicznych, od których całkowita separacja jest niemożliwa, a także fakt rozproszonej odpowiedzialności za bezpieczeństwo teleinformatyczne, niezbędne jest skoordynowanie działań w sferze zapobiegania i zwalczania zagrożeń ze strony

cyberprzestrzeni, mających na celu szybkie i efektywne reagowanie na ataki wymierzone przeciwko systemom, sieciom teleinformatycznym i oferowanym przez nie usługom.

W dziedzinie przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej *Dyrektywa 2009/136/WE* zwiększa wymogi odnośnie bezpieczeństwa przetwarzania danych w sieci oraz nakłada obowiązek informowania odpowiedniego organu państwowego, jeżeli nastąpiło zniszczenie, utrata lub bezprawne ujawnienie danych. Normy te muszą zostać wprowadzone do prawa polskiego.

Odniesienie do dokumentów programowych

W MSWiA opracowano projekt *Rządowego Programu Ochrony Cyberprzestrzeni RP na lata 2011-2016*. Zawarto w nim propozycje działań o charakterze prawno-organizacyjnym, technicznym i edukacyjnym, mających na celu zwiększenie zdolności do zapobiegania i zwalczania zagrożeń w cyberprzestrzeni.

Celem strategicznym Programu jest zapewnienie ciągłego bezpieczeństwa cyberprzestrzeni państwa. Osiągnięcie tego celu wymaga stworzenia ram organizacyjno-prawnych oraz systemu skutecznej koordynacji i wymiany informacji pomiędzy administracją publiczną oraz innymi podmiotami i użytkownikami cyberprzestrzeni, w tym przedsiębiorcami.

Najważniejszym dokumentem programowym jest *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego*. Dodatkowymi dokumentami, mającymi istotne znaczenie dla ochrony cyberprzestrzeni, a także budowania zaufania obywateli dla usług internetowych są:

- Konwencja Rady Europy o zwalczaniu terroryzmu (1977, z protokołem z 2003);
- Konwencja Rady Europy o zwalczaniu cyberprzestępczości z 2001 r.;
- Konwencja Rady Europy o zapobieganiu terroryzmowi z 2005 r. ;
- Program Sztokholmski wraz z Planem Działania z 2010 r.;
- Strategia Bezpieczeństwa Wewnętrznego z 2010 r.;
- Strategia i Plan działania w dziedzinie zwalczania terroryzmu z 2009 r.

Ponadto Polska podpisała Konwencję Rady Europy z 2001 r. o cyberprzestępczości.

Działania podejmowane w Polsce

W *Rządowym Programie Ochrony Cyberprzestrzeni RP na lata 2011-2016* sformułowano cele szczegółowe, którymi są:

- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa infrastruktury teleinformatycznej, w tym teleinformatycznej infrastruktury krytycznej państwa;
- zmniejszenie skutków naruszeń bezpieczeństwa cyberprzestrzeni;
- zdefiniowanie kompetencji podmiotów odpowiedzialnych za ochronę cyberprzestrzeni;
- stworzenie i realizacja spójnego dla wszystkich podmiotów administracji publicznej systemu zarządzania bezpieczeństwem cyberprzestrzeni oraz ustanowienie wytycznych w tym zakresie dla podmiotów niepublicznych;
- stworzenie trwałego systemu koordynacji i wymiany informacji pomiędzy podmiotami odpowiedzialnymi za ochronę cyberprzestrzeni oraz przedsiębiorcami, dostarczającymi usługi w cyberprzestrzeni i operatorami teleinformatycznej infrastruktury krytycznej;

- zwiększenie świadomości użytkowników w zakresie metod i środków bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni.

Cele Programu będą realizowane poprzez:

- stworzenie systemu koordynacji przeciwdziałania i reagowania na zagrożenia i ataki na cyberprzestrzeń, w tym ataki o charakterze cyberterrorystycznym;
- powszechne wdrożenie wśród jednostek administracji publicznej, a także podmiotów niepublicznych mechanizmów służących zapobieganiu i wczesnemu wykrywaniu zagrożeń dla bezpieczeństwa cyberprzestrzeni oraz właściwemu postępowaniu w przypadku stwierdzonych incydentów;
- powszechną edukację społeczną oraz specjalistyczną edukację w zakresie ochrony cyberprzestrzeni RP.

Odpowiedzialne za bezpieczeństwo instytucje i organizacje polskie uczestniczą w polskich i międzynarodowych przedsięwzięciach, systemach i organizacjach działających w dziedzinie bezpieczeństwa cyberprzestrzeni. Są to:

- **ARAKIS** – jest systemem wczesnego ostrzegania o zagrożeniach w sieci. Jego głównym zadaniem jest wykrywanie i opisywanie zautomatyzowanych zagrożeń występujących w sieci na podstawie agregacji i korelacji danych z różnych źródeł, w tym rozproszonej sieci honeypotów, sieci darknet, firewalli oraz systemów antywirusowych;
- **HoneySpider Network** – jest wspólnym projektem działającego w ramach NASK zespołu CERT Polska, holenderskiego rządowego zespołu CERT GOVCERT.NL oraz akademickiego operatora w Holandii SURFnet. Projekt ma na celu zbudowanie nowych oraz wykorzystanie istniejących technik klienckich honeypotów do wykrywania ataków na aplikacje klienckie, w szczególności przeglądarki WWW;
- **WOMBAT** – celem projektu jest utworzenie globalnego systemu monitorowania i analizy zagrożeń internetowych, w szczególności złośliwego oprogramowania;
- **FISHA** – Głównym celem projektu jest opracowanie prototypu systemu EISAS (*European Information Sharing and Alerting System*), czyli europejskiego systemu wymiany i dostępu do informacji dotyczących bezpieczeństwa komputerowego oraz ostrzegania przed zagrożeniami w Internecie. System ma działać w oparciu o istniejące już w krajach Unii Europejskiej systemy podobnego typu i stać się w przyszłości ogólnoeuropejskim forum informacyjnym.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Polska uznaje za zasadne inicjatywy Komisji Europejskiej dotyczące ukierunkowanych działań zmierzających do prowadzenia na wysokim szczeblu polityki bezpieczeństwa sieci i informacji. Należy jednak zintensyfikować działania wykonawcze na poziomie unijnym oraz krajowym.

Polska uznaje inicjatywę Komisji Europejskiej dotyczącą zwalczania ataków cybernetycznych na systemy informatyczne za zasadną i w pełni ją popiera. Natomiast temat jurysdykcji w cyberprzestrzeni na poziomie europejskim i międzynarodowym musi zostać szczegółowo przedyskutowany w ramach specjalnie powołanej do tego celu grupy roboczej. Rząd RP

zastrzega sobie prawo do szczegółowego odniesienia się do rodzaju regulacji, gdy przyjmie ona skonkretyzowaną formę w postaci rozporządzenia lub decyzji.

Polska uznaje za zasadne zaproponowane w *Agendzie Cyfrowej* propozycje ustanowienia do 2012 r. europejskiej platformy walki z cyberprzestępczością oraz do 2011 r. dokonanie analizy możliwości ustanowienia europejskiego centrum ds. walki z cyberprzestępczością, zwracając jednak uwagę na konieczność zintensyfikowania działań zmierzających do szybszej realizacji tych celów.

Polska popiera współpracę z zainteresowanymi stronami z całego świata przede wszystkim w celu wzmocnienia globalnego zarządzania ryzykiem w sferze cyfrowej i fizycznej oraz prowadzenie międzynarodowych ukierunkowanych działań związanych z walką z przestępczością komputerową i zagrożeniami bezpieczeństwa, a także wspiera ogólnounijne działania przygotowawcze w zakresie bezpieczeństwa cybernetycznego od 2010 r.

Polska proponuje ujednoczenie prawodawstwa unijnego i państw członkowskich UE w zakresie ochrony prywatności i danych osobowych obywateli. Konieczne jest wsparcie dla punktów powiadamiania o nielegalnych treściach w Internecie (gorących linii) oraz prowadzenie krajowych kampanii uświadamiających, dotyczących bezpieczeństwa dzieci w sieci oraz wzmocnienie współpracy paneuropejskiej i wymiany najlepszych praktyk w tym obszarze.

Polska popiera wydanie wytycznych dotyczących wdrożenia nowych ram prawnych dotyczących telekomunikacji w odniesieniu do ochrony prywatności i danych osobowych obywateli. Jednocześnie zwraca uwagę, że wytyczne te powinny zostać opublikowane przez Komisję Europejską jak najszybciej, z uwagi na rozpoczętą implementację nowego *Pakietu telekomunikacyjnego UE*.

Działania planowane w Polsce

Przyjmuje się, że zawarte w *Rządowym Programie Ochrony Cyberprzestrzeni* cele zostaną osiągnięte w latach 2011-2016. Należy jednak podkreślić, że bezpieczeństwo jest pojmowane jako proces ciągły, a nie stan lub produkt końcowy. Zmieniające się w czasie uwarunkowania wymagają stałej dbałości o właściwą adaptację wdrożonych rozwiązań.

Program przedstawia działania niezbędne do ustanowienia ładu prawnego i organizacyjnego, umożliwiającego wdrożenie mechanizmów ochrony cyberprzestrzeni RP i to dla tych działań przewiduje się podane ramy czasowe. Natomiast ochrona zasobów teleinformatycznych jest traktowana jako proces ciągły, istotny z punktu widzenia funkcjonowania państwa i przez to nieograniczony żadną datą zakończenia programu.

MSWiA we współpracy z zaangażowanymi instytucjami opracuje wspólne wytyczne w sprawie metod przeprowadzania analiz ryzyka w odniesieniu do teleinformatycznej infrastruktury krytycznej. Używanie takich wytycznych będzie obligatoryjne dla zaangażowanych instytucji. W ramach *Rządowego Programu Ochrony Cyberprzestrzeni* zostanie opracowana i wskazana do stosowania przez wszystkich użytkowników cyberprzestrzeni w Polsce jednolita metodyka szacowania ryzyka zakłócenia jej funkcjonowania.

Podstawowym elementem realizacji Programu, przewidzianym do wykonania w pierwszej kolejności, są działania legislacyjne. Działania te mają na celu stworzenie infrastruktury prawnej, dającej podstawy do podejmowania dalszych działań w ramach Programu.

W przypadku istniejących przepisów przeprowadzony zostanie ich przegląd i dostosowanie do potrzeb Programu, zgodnie z programem szczegółowym. Kolejnym etapem realizacji Programu będą działania proceduralno-organizacyjne. Mają one na celu optymalizację wykorzystania istniejącej infrastruktury cyberprzestrzeni w drodze wprowadzenia w życie najlepszych praktyk i standardów. Na tym etapie zostaną wykorzystane zarówno narzędzia prawne stworzone w pierwszym etapie, jak i mechanizm „miękkich” regulacji. Wykonanie tego etapu nastąpi poprzez uruchomienie programów szczegółowych. W następnym etapie realizacji Programu wdrożone zostaną działania edukacyjne. Działania te będą prowadzone wśród obecnych oraz przyszłych użytkowników cyberprzestrzeni, mając na celu wzmocnienie efektu dwóch poprzednich działań, utrwalenie ich wśród użytkowników, a także stworzenie możliwości przejścia do następnego etapu realizacji Programu.

Na podstawie działań proceduralno-organizacyjnych m.in. planu postępowania z ryzykiem, uruchamiane będą działania techniczne, których celem będzie zmniejszenie ryzyka wystąpienia zagrożeń z cyberprzestrzeni.

Ponieważ Ministerstwo Infrastruktury we współpracy z Prezesem Urzędu Komunikacji Elektronicznej prowadzi prace nad ustawą implementującą *Dyrektywę 2009/136/UE* (nowy Pakiet telekomunikacyjny), więc w przypadku szybkich działań Komisji Europejskiej nad ramami prawnymi dotyczącymi ochrony prywatności i danych osobowych, Polska mogłaby je wdrożyć w ramach procesu implementacji wyżej wymienionej dyrektywy.

Główne akty prawne

W ramach wdrażania Programu Rząd RP będzie inicjował prace legislacyjne nad nowelizacjami m.in.:

- *Kodeksu postępowania administracyjnego;*
- *ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne;*
- *ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną;*
- *ustawy Prawo autorskie i prawa pokrewne;*
- *ustawy o ochronie informacji niejawnych;*
- *ustawy o ochronie baz danych.*

Ponadto przygotowany został projekt *nowej ustawy o podpisach elektronicznych*, który obecnie jest przedmiotem prac w Sejmie.

Przewidywana jest nowelizacja *Prawa telekomunikacyjnego*, implementująca *Dyrektywę 2009/136/UE* w dziedzinie przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej.

2.4. Szybki i bardzo szybki dostęp do Internetu

Definicja tematu

Pojęcie szybkiego i bardzo szybkiego dostępu do Internetu nie jest określane ścisłymi normami i standardami technicznymi – podobnie zresztą jak dostęp szerokopasmowy. W obecnych dokumentach unijnych zrezygnowano z definicji zawierającej określone parametry techniczne (np. minimalną przepływność) zastępując je sformułowaniem o dostępie z przepływnością umożliwiającą wygodnie korzystanie z usług dostępnych w Internecie. W *Europejskiej Agendzie Cyfrowej* – w ślad za strategią Europa 2020 – nakreślono jako cel udostępnienie do roku 2020 wszystkim obywatelom UE łączy o przepustowości powyżej 30 Mb/s, a co najmniej 50% gospodarstw domowym – łączy 100 Mb/s⁸. W tym kontekście przepływności te można uznać odpowiednio za szybki i bardzo szybki dostęp do Internetu – choć w niektórych krajach pojawiają się pilotowe rozwiązania światłowodowe, w których oferowane są już nawet przepływności 1 Gb/s. Sieci dostępne o takich parametrach przepływności oraz o innych nowych cechach, jak np. rozdzielenie warstwy fizycznej i usługowej – nazywane są sieciami NGA (*Next Generation Access*). Budowane są one zasadniczo z wykorzystaniem łączy światłowodowych – albo dochodzących do pomieszczeń użytkownika (sieci FTTH), albo wspomaganych od węzła najbliższego do budynku (w sieciach FTTN/FTTC/FTTB) innymi technologiami dostępowymi (VDSL, szybkie łącza bezprzewodowe, lokalne sieci ethernetowe (LAN), kable koncentryczne telewizji kablowej).

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- **Główne działanie 8: Przyjęcie w 2010 r. komunikatu na temat dostępu szerokopasmowego przedstawiającego wspólne ramy działań w UE i państwach członkowskich w celu osiągnięcia celów strategii Europa 2020 związanych z dostępem szerokopasmowym, w tym:**
 - Wzmocnienie i racjonalizacja finansowania szybkiego dostępu szerokopasmowego poprzez instrumenty UE (np. EFRR, ERDP, EFRROW, TEN, CIP) do 2014 r. oraz analiza sposobów przyciągnięcia kapitału na inwestycje w łącza szerokopasmowe poprzez wsparcie jakości kredytowej (przy poparciu EBI i z wykorzystaniem funduszy UE);
 - Zaproprowanie w 2010 r. ambitnego programu europejskiej polityki w zakresie widma, zatwierdzonego decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady, który pomoże w stworzeniu skoordynowanej i strategicznej polityki w zakresie widma na szczeblu

⁸ Angielska wersja językowa mówi o przedstawionych celach w następujący sposób: (i) all Europeans have access to much higher internet speeds of above 30 Mbps and (ii) 50% or more of European households subscribe to Internet connections above 100 Mbps. Zob. także *Kluczowe cele skuteczności działania* – Załącznik 2 do Komunikatu EAC.

UE tak, aby zwiększyć skuteczność zarządzania widmem radiowym i zapewnić jak największe korzyści dla konsumentów i przemysłu;

- Wydanie w 2010 r. zalecenia mającego zachęcić do inwestycji w konkurencyjne sieci dostępu nowej generacji poprzez jasne i skuteczne środki regulacyjne.

Państwa członkowskie powinny:

- Do 2012 r. opracować i zapewnić operacyjność krajowych planów dotyczących dostępu szerokopasmowego, gwarantujących osiągnięcie celów związanych z dostępem, szybkością i rozpowszechnieniem określonych w strategii Europa 2020, z wykorzystaniem finansowania publicznego zgodnie z unijnymi przepisami dotyczącymi konkurencji i pomocy państwa. Komisja będzie składać coroczne sprawozdania z postępów w ramach zarządzania agendą cyfrową;
- Podjąć środki, z uwzględnieniem przepisów prawnych, mające ułatwić inwestycje w Internet szerokopasmowy, np. zapewnienie systematycznego uczestnictwa potencjalnych inwestorów w pracach z zakresu inżynierii lądowej, nabywanie praw drogi, opracowanie map istniejącej infrastruktury pasywnej, która mogłaby zostać okablowana, modernizacja okablowania wewnątrz budynków;
- W pełni wykorzystać fundusze strukturalne i fundusze przeznaczone na rozwój obszarów wiejskich, w ramach których przewidziano środki na inwestycje w infrastrukturę i usługi TIK;
- Wdrożyć program europejskiej polityki w zakresie widma, aby zapewnić skoordynowane przydzielanie widma i osiągnąć cel polegający na zapewnieniu do 2020 r. 100 % dostępu do Internetu o przepustowości 30 Mb/s, oraz wdrożyć zalecenie w sprawie sieci dostępu nowej generacji.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Polska, jako jedno z państw członkowskich o najniższych wskaźnikach gęstości Internetu szerokopasmowego, jest żywo zainteresowana dynamicznym rozwojem szybkich sieci szerokopasmowych.

Biorąc pod uwagę łącza stacjonarne (*przewodowe i bezprzewodowe*), gęstość dostępu do Internetu ogółem (liczba łączy szerokopasmowych na 100 mieszkańców) wyniosła w Polsce na koniec *czerwca 2010 r. 14,9%* a wskaźnik liczbyostępów na 100 gospodarstw domowych – *42,6%*. Tymczasem średnia gęstość dostępu szerokopasmowego dla krajów UE *na koniec czerwca 2010 r. wyniosła 25,6%, czyli była wyższa o ponad 10 punktów procentowych.*⁹

Według danych KE pod względem stopnia rozwoju stacjonarnego dostępu szerokopasmowego Polska plasuje się na 25 pozycji wśród krajów członkowskich, nieznacznie tylko wyprzedzając dwa kraje o najniższej gęstości: Bułgarię i Rumunię. Lepiej wygląda sytuacja w przypadku szerokopasmowego dostępu do Internetu z wykorzystaniem łączności ruchomej (telefonii

⁹ Źródło UKE.

mobilnej). Pod tym względem Polska zajmuje **10** pozycję wśród krajów członkowskich UE, osiągając wskaźnik na poziomie **6,5%**, przy średniej europejskiej wynoszącej **6,1%**.¹⁰

Problemem jest też struktura przepływności łączy szerokopasmowych w Polsce w porównaniu ze średnią unijną (Tab. 1) :

Tabela 1. Udziały przepływności łączy szerokopasmowych (stan na koniec czerwca 2010 roku)

	Polska	Średnia dla UE
poniżej 2 Mb/s	60,1%	13,3%
2 - 10 Mb/s	32,7%	57,5%
powyżej 10 Mb/s	7,2%	29,2%

Źródło: UKE.

Podstawowymi problemami związanymi z budową sieci szerokopasmowego dostępu do Internetu w Polsce są:

- brak wystarczających bodźców dla firm do inwestowania na terenach wiejskich zarówno ze względu na niską gęstość zaludnienia, jak i niewielką zamożność mieszkańców tych terenów;
- brak efektywnej koordynacji wysiłków inwestycyjnych podejmowanych przez władze centralne, władze samorządowe i firmy prywatne;
- w zakresie wykorzystania funduszy europejskich – obawy i rzeczywiste problemy związane z koniecznością notyfikacji do Komisji Europejskiej każdego projektu sieci regionalnych oraz inne przeszkody biurokratyczne (szerzej o tym: poniżej w tym rozdziale);

Odniesienie do dokumentów programowych

Dokumentem programowym, który obecnie obowiązuje i dotyczy dostępu do szerokopasmowego Internetu jest *Plan działania w zakresie rozwoju szerokopasmowej infrastruktury dostępowej do usług społeczeństwa informacyjnego w Polsce 2007-2013*. Celem planu jest zapewnienie gęstości dostępu na poziomie co najmniej 50% , co oznacza w praktyce, że prawie każdy obywatel będzie miał możliwość korzystania z szerokopasmowego dostępu do usług społeczeństwa informacyjnego.

Jako dokumenty programowe w dziedzinie dostępu szerokopasmowego można także traktować programy operacyjne kierujące na to pole istotne środki unijne. W ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej

¹⁰ Źródło: Raport KE w sprawie dostępu do szerokiego pasma w państwach UE, stan na 1.07.2010 r. Raport dostępny pod:

http://circa.europa.eu/Public/irc/infso/cocom1/library?l=/public_documents_2010/cocom10_29_final/EN_1.0_&a=d

oraz Regionalnych Programów Operacyjnych przewidziano na wydatki infrastrukturalne w latach 2007-2013 kwotę wynoszącą łącznie niemal 1 mld euro.

Działania podejmowane w Polsce

Przyjęcie przez Rząd i uchwalenie przez Sejm *Ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych* znacznie ułatwi realizację projektów związanych z budową infrastruktury telekomunikacyjnej. Głównym beneficjentem unijnych środków stają się samorządy terytorialne, dla których ustawa określa ramy prawne dotyczące prowadzenia przez nie działalności w zakresie telekomunikacji. Nowe przepisy mają ułatwić prowadzenie inwestycji, likwidując liczne bariery, na które napotykali przedsiębiorcy i samorządy budujące infrastrukturę telekomunikacyjną. Usprawniają też wydatkowanie unijnych funduszy przeznaczonych na rozwój szerokopasmowego dostępu do Internetu. Ustawa nakłada na zarządców dróg oraz samorządy obowiązek zlokalizowania kanałów technologicznych (kanalizacji teletechnicznej, w której będzie można umieszczać kable telekomunikacyjne) w pasie drogowym przy drogach publicznych budowanych i przebudowywanych. Do budowy sieci internetowej będzie można wykorzystywać też infrastrukturę techniczną podmiotów wykonujących zadania z zakresu użyteczności publicznej (przedsiębiorstw energetycznych prowadzących działalność gospodarczą w zakresie przesyłania, dystrybucji paliw lub energii oraz przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, będących jednostkami sektora finansów publicznych lub nadzorowanych przez takie jednostki). Nowe przepisy przewidują także wprowadzenie tzw. odrębnej własności włókien światłowodowych, każde z włókien w kablu będzie mogło należeć do innego operatora. Takie rozwiązania pozwolą na to, by konkurujący przedsiębiorcy telekomunikacyjni mogli wspólnie inwestować w budowę sieci. W planach zagospodarowania przestrzennego gminy nie będą mogły zakazywać inwestycji telekomunikacyjnych bez podania przyczyny – taki zakaz będzie musiał być uzasadniony konkretnymi przepisami, np. ochrony zdrowia czy ochrony środowiska.

Realizacja porozumienia Urzędu Komunikacji Elektronicznej z Telekomunikacją Polską, podpisanego w październiku 2009 r. przyczynia się do rozwoju szerokopasmowego dostępu do Internetu w wyniku wdrażania punktów porozumienia dotyczących:

- budowy, wybudowania lub zmodernizowania w ciągu 3 lat infrastruktury zapewniającej przyłączenie co najmniej 1,2 mln nowych łączy szerokopasmowych (w tym 1 mln o przepływności co najmniej 6 Mbit/s);
- uregulowania zasad i warunków współpracy międzyoperatorskiej.

Dokonując analizy efektów, dotychczas zrealizowanych przez TP - w ramach Porozumienia - przedsięwzięć inwestycyjnych należy stwierdzić, że zakładane cele są już widoczne i zapewne odczuwalne przez abonentów.

W ciągu 14 miesięcy obowiązywania Porozumienia, TP wybudowała 454 287 łączy szerokopasmowych (w tym 420 506 łączy powyżej 6 Mbs) przekraczając o 31% planowane ilości (stan na dzień 31.12.2010 r.).

Z punktu widzenia oddziaływania realizowanych inwestycji na rynek telekomunikacyjny należy podkreślić fakt, że 30% raportowanych inwestycji zlokalizowana jest w obszarach wiejskich (planowano 23%). Jest to bardzo pozytywne zjawisko, gdyż przyczynia się do przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu obszarów, które ze względów ekonomicznych są mało atrakcyjne dla

potencjalnych operatorów, którzy wolą inwestować w bardziej zaludnionych lokalizacjach (miasta, aglomeracje).

Prezes UKE wydał ponadto w dniu 30 grudnia 2010 r. decyzję określającą krajowy rynek świadczenia usług hurtowego (fizycznego) dostępu do infrastruktury sieciowej (w tym dostępu dzielonego lub w pełni uwolnionego) w stałej lokalizacji (rynek 4), w której wyznaczył Telekomunikację Polską jako przedsiębiorcę telekomunikacyjnego o znaczącej pozycji rynkowej na tym rynku oraz nałożył na tego przedsiębiorcę obowiązki regulacyjne (obowiązki dostępowe, niedyskryminacji, przejrzystości, rozdzielności księgowej, ustalania opłat za dostęp telekomunikacyjny w oparciu o ponoszone koszty oraz publikacji oferty ramowej). Obowiązki regulacyjne nałożone przez Prezesa UKE na Telekomunikację Polską na rynku 4 implementują do decyzji administracyjnej postanowienia porozumienia zawartego przez TP z Prezesem UKE w dniu 22 października 2009 r. oraz mają przyczynić się do rozwoju nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej w Polsce (wykorzystywanej także do świadczenia usług szerokopasmowego dostępu do Internetu). Powyższa decyzja stwarza liczne zachęty i bodźce do inwestycji w sieci szerokopasmowe zarówno dla operatora zasiedziałego (TP S.A.) jak i operatorów alternatywnych. Inwestycje związane z modernizacją obecnej infrastruktury sieciowej są bowiem konieczne z punktu widzenia osiągnięcia celu, jakim jest zwiększenie rozwoju stacjonarnego szerokopasmowego dostępu do Internetu oraz świadczenie nowoczesnych usług telekomunikacyjnych dla użytkowników końcowych.

W dniu 21 lutego 2011 r. został notyfikowany Komisji Europejskiej oraz przedstawiony do konsultacji krajowych projekt decyzji dla rynku 5 (rynek hurtowych usług dostępu szerokopasmowego). Wydanie tej decyzji, jako rozstrzygnięcia spójnego z decyzją na rynku 4, powinno skutkować zwiększeniem aktywności konkurencyjnej TP, a w ślad za nią innych operatorów na rynku detalicznym. W efekcie powinny ulec poprawie wskaźniki dostępności usług szerokopasmowych, zarówno pod względem zasięgu sieci umożliwiających świadczenie tych usług, jak i ich parametrów, cen oraz jakości.

Prezes UKE ponadto, na podstawie Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie inwentaryzacji pokrycia infrastrukturą telekomunikacyjną i publicznymi sieciami telekomunikacyjnymi zapewniającymi lub umożliwiającymi zapewnienie dostępu do Internetu, wydanego na podstawie art. 29 Ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych, które powinno wejść w życie w marcu br., podjął szereg działań organizacyjnych, aby jeszcze w tym roku przeprowadzić procedurę zebrania danych, przetworzenia ich oraz opublikowania wyników na stronie internetowej Urzędu do dnia 30 czerwca br.

Prezes uznał, że rzetelna informacja o stanie infrastruktury szerokopasmowej jest niezbędna do realizacji działania 8.4 ostatnia mila oraz RPO (Regionalne Programy Operacyjne) związanych z budową regionalnych sieci szerokopasmowych.

Inwentaryzacja pozwoli na:

1. przygotowanie map zasięgu sieci telekomunikacyjnych na terytorium RP;
2. ocenę stopnia duplikacji sieci dostępowych dostarczających Internet w rozbiciu na przedsiębiorców, rodzaje technologii i szybkość transmisji;

3. przygotowanie tzw. białych szarych i czarnych map niezbędnych do oceny poziomu interwencji państwa;
4. identyfikację obszarów gdzie należy inwestować w sieci NGN.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego prowadzi bieżącą analizę wykorzystania środków na inwestycje w infrastrukturę i usługi teleinformatyczne oraz podejmuje działania mające na celu usprawnienie systemu, m.in. poprzez złagodzenie wymogów w ubieganiu się o wsparcie w ramach działań wdrażanych w poszczególnych programach operacyjnych, zapewnienie dodatkowego wsparcia eksperckiego dla beneficjentów i instytucji zaangażowanych we wdrażanie, m.in. w ramach *Project Pipeline* i inicjatywy *JASPERS* oraz pomocy technicznej, a także zapewnienie i aktualizację odpowiednich regulacji prawnych i systemowych.

Jest to kwestia bardzo istotna, gdyż w *Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka* na potrzeby realizacji działania 8.4. (Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”) alokowano 200 mln EUR, w 16 Regionalnych Programach Operacyjnych na projekty obejmujące budowę lub rozbudowę sieci szerokopasmowych – kwotę ok. 580 mln EUR, w *Programie Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej* – 300 mln EUR.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Rząd RP pozytywnie odnosi się do zamieszczonych w *EAC* propozycji działań podmiotów publicznych ukierunkowanych na rozwój Internetu szerokopasmowego. Podkreśla równocześnie, że aktywność władz jest pożądana tylko w takich sytuacjach, gdzie zawodzą mechanizmy rynkowe. W tym celu opracowywany jest narodowy plan szerokopasmowy oraz dokonane zostaną odpowiednie regulacje rynku telekomunikacyjnego. Jednakże zaproponowany w *Agendzie* harmonogram wdrożenia szybkiego i ultraszybkiego Internetu, zakładający objęcie dostępem szerokopasmowym wszystkich mieszkańców Unii Europejskiej do roku 2013 jest dla Polski celem zbyt ambitnym i może okazać się niemożliwy do zrealizowania w pełni w ramach czasowych zaproponowanych przez Komisję. Biorąc pod uwagę obecne różnice w stopniu rozwoju infrastruktury szerokopasmowej w państwach członkowskich przyjęcie 100-procentowego wskaźnika gęstości szybkiego Internetu w jednym terminie dla wszystkich państw, bez względu na warunki wydaje się nierealne.

Niemniej jednak postulat, by państwa członkowskie dążyły do pełnego wykorzystania funduszy strukturalnych przeznaczonych na inwestycje w infrastrukturę i usługi TIK oczywiście jest w pełni popierany przez Polskę. Rząd RP wyraża szczególnie zainteresowanie terminem opublikowania przez KE planowanych wytycznych w sprawie wykorzystania środków pochodzących z partnerstw publiczno-prywatnych oraz innych instrumentów finansowych¹¹; takie wytyczne byłyby bardzo pożądane jak najszybciej z punktu widzenia polskiego sektora prywatnego i publicznego oraz problemów z jakimi spotykają się nasze władze lokalne i inwestorzy; ponadto w ocenie Rządu RP zakres takich wytycznych nie powinien zawęzać się jedynie do zwiększenia wykorzystania środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Obszarów Wiejskich na rzecz łączy szerokopasmowych, ale również proponować jak najpełniejsze wykorzystanie środków UE z funduszy strukturalnych. Z danych przedstawionych przez KE, jak również z doświadczeń krajowych wynika, że środki z funduszy strukturalnych na

¹¹ Narzędzie to przewiduje komunikat z 22 września 2010 r. COM(2010) 472

projekty w zakresie sieci szerokopasmowych są zbyt wolno wykorzystywane. Przyczyną takiej sytuacji jest za małe doświadczenie władz lokalnych/regionów w tej materii, jak również brak jednoznacznych i precyzyjnych regulacji na poziomie unijnym, określających co jest kwalifikowane jako pomoc publiczna w zakresie inwestycji w szerokie pasmo, a co nią nie jest (zalecenie Komisji nr 2009/C 235/04 nie daje jednoznacznych odpowiedzi na te pytania).

Rząd RP pragnie podkreślić inne przyczyny słabego wykorzystania środków z funduszy strukturalnych, są to:

- trudności z wyznaczaniem obszarów kwalifikujących się do interwencji zgodnie z wymogami KE w zakresie pomocy publicznej;
- brak koordynacji działań w obszarze społeczeństwa informacyjnego po stronie Komisji Europejskiej. Polityka konkurencji i polityka rozwoju społeczeństwa informacyjnego nie jest wystarczająco skoordynowana z harmonogramem realizacji polityki spójności. Ze względu na dynamikę rozwoju sieci szerokopasmowych działania quasi regulacyjne są spóźnione w stosunku do wymagań i oczekiwań podmiotów odpowiedzialnych za realizację inwestycji szerokopasmowych.

Rząd RP zwraca również uwagę na konieczność dostosowania praktyki decyzyjnej KE odnośnie projektów objętych zasadami pomocy publicznej do wyzwań, jakie stawia przed państwami członkowskimi Agenda Cyfrowa.

Ogólnie kierunek zaproponowany przez KE nie budzi zastrzeżeń. Określone kwantyfikowalne cele prędkości Internetu, jak również zestaw narzędzi osiągnięcia tych celów wydają się być uzasadnione. Wątpliwości pojawiają się jednak w proponowanym zbyt ambitnym kalendarzu działań.

Z uwagi na fakt, iż Agenda cyfrowa określa szereg działań horyzontalnych, możliwość osiągnięcia celów szerokopasmowych będzie w dużej mierze sprzężona z wynikami innych działań, także poza sektorem telekomunikacyjnym jak np. stymulowanie popytu na usługi szerokopasmowe co ma istotny szeroki kontekst społeczny.

Realizacja zalecenia w sprawie dostępu nowej generacji (NGA) powinna przyczynić się do zwiększenia inwestycji operatorów w sieci nowej generacji. W połączeniu z innymi elementami *Europejskiej Agendy Cyfrowej*, tj. zapewnieniem lepszego wykorzystania środków finansowych pochodzących z UE, przyjęciem Narodowego Planu Szerokopasmowego, zapewni to wzrost dostępu do szybkiego Internetu i tym samym przełoży się na zwiększenie produktywności i wzrost PKB.

Działania planowane w Polsce

Do głównych działań, które zostaną podjęte w Polsce w zakresie sieci szerokopasmowych będą należeć:

- Opracowanie narodowego planu szerokopasmowego – zgodnie z *EAC* państwa członkowskie mają za zadanie opracować do 2012 r. i zapewnić operacyjność krajowych

planów dotyczących dostępu szerokopasmowego, gwarantujących osiągnięcie celów związanych z dostępem, szybkością i rozpowszechnieniem określonych w strategii Europa 2020, z wykorzystaniem finansowania publicznego zgodnie z unijnymi przepisami dotyczącymi konkurencji i pomocy państwa;

- Zinwentaryzowanie stanu infrastruktury telekomunikacyjnej w całym kraju. Będą powstawały mapy infrastruktury telekomunikacyjnej identyfikujące obszary wymagające inwestycji;
- Budowa sieci szerokopasmowych i podłączanie obywateli do Internetu wspierane z funduszy europejskich – realizacja projektów zawartych w programach operacyjnych, zarówno zarządzanych centralnie, jak i przez samorządy;
- Pracę nad wdrożeniem Programu Polityki Widma Radiowego w takim zakresie, w jakim będzie to możliwe pod względem prawnym i technicznym.
- Wydanie kolejnej decyzji przez Prezesa UKE dotyczącej rynku świadczenia usług w sieciach dostępu nowej generacji, w związku z implementacją Zaleceń KE w sprawie regulacji NGA z 20 września 2010 r. (Zalecenie NGA) Zgodnie z Zaleceniem NGA decyzja ta będzie dotyczyć rynku hurtowych usług dostępu szerokopasmowego (rynek 5.). Przy wydawaniu tej decyzji Prezes UKE uwzględni środki regulacyjne rekomendowane w tym Zaleceniu, mając jednak na uwadze również uwarunkowania krajowe i specyfikę polskiego rynku telekomunikacyjnego. Decyzja określająca rynek 4 [krajowy rynek świadczenia usług hurtowego (fizycznego) dostępu do infrastruktury sieciowej (w tym dostępu dzielonego lub w pełni uwolnionego) w stałej lokalizacji] , która również uwzględnia Zalecenie NGA, wydana została w dniu 30 grudnia 2010 r.

Główne akty prawne

- Zmiana Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie – zmiana warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie w sposób zmierzający do wyposażenia budynków w infrastrukturę umożliwiającą świadczenie użytkownikom w każdym lokalu mieszkalnym oraz użytkowym m.in. usług transmisji danych o wysokiej przepływności oraz rozprowadzania cyfrowych programów radiowych i telewizyjnych w wysokiej rozdzielczości;
- Ewentualna nowelizacja *Ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.*

2.5. Badania i innowacje

Definicja tematu

Badania naukowe i innowacje przyczyniają się do wzrostu zatrudnienia, podniesienia poziomu dobrobytu i poprawy jakości życia. Jednym z motorów innowacji są technologie informacyjne i komunikacyjne (TIK), toteż Polska i inne kraje europejskie muszą tworzyć i efektywnie wykorzystywać technologie informacyjne i komunikacyjne, aby osiągnąć wzrost gospodarczy niezbędny do finansowania europejskiego modelu społecznego, chronić środowisko naturalne i jakość życia obywateli.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- **Główne działanie 9: Pobudzenie inwestycji prywatnych poprzez strategiczne wykorzystanie zamówień przedkomercyjnych i partnerstw publiczno-prywatnych, za pomocą funduszy strukturalnych na badania i innowacje oraz utrzymując tempo 20 % rocznego wzrostu budżetu TIK na badania i rozwój przynajmniej na czas trwania 7PR.**
- Inne działania:
 - Wzmocnienie koordynacji i łączenia zasobów między państwami członkowskimi oraz przemysłem i położenie większego nacisku na popyt oraz użytkowników partnerstwa w unijnym finansowaniu badań naukowych i innowacji w zakresie TIK;
 - Począwszy od 2011 r. zaproponowanie sposobów łatwego i szybkiego dostępu do środków UE na badania w zakresie TIK, co uczyni je bardziej atrakcyjnymi, szczególnie dla MŚP i młodych naukowców, i co umożliwi ich szersze wdrożenie w ramach zmiany programu ramowego UE w zakresie badań naukowych i rozwoju technologicznego;
 - Zapewnienie wystarczającego wsparcia finansowego dla wspólnych infrastruktur badawczych i klastrów innowacyjnych TIK, dalszego rozwoju infrastruktur elektronicznych oraz opracowania strategii UE dotyczącej wykorzystywania chmur obliczeniowych, szczególnie do celów administracji i nauki;
 - Współpraca z zainteresowanymi stronami w celu opracowania nowej generacji aplikacji i usług w sieci, obejmujących wielojęzyczne treści i usługi poprzez wspieranie standardów i otwartych platform w ramach programów finansowanych przez UE.

Państwa członkowskie powinny:

- Do 2020 r. podwoić roczną kwotę wydatków publicznych na badania i rozwój TIK z kwoty 5,5 mld EUR do 11 mld EUR (w tym programy UE) w sposób, który pobudzi równoważny wzrost wydatków sektora prywatnego z 35 mld EUR do 70 mld EUR;

- Zaangażować się w projekty pilotażowe na dużą skalę w celu testowania i opracowywania innowacyjnych i interoperacyjnych rozwiązań w obszarach interesu publicznego, które są finansowane przez program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

W Polsce wciąż niewystarczająco inwestuje się w badania i rozwój związane z TIK. Wiedza i umiejętności zarządzania transferem technologii do gospodarki, jak również ilość transferów są ciągle niesatysfakcjonujące. Poziom tzw. patentowalności wynalazków (m.in. stosunku liczby uzyskanych patentów do liczby wynalazków oraz możliwości uzyskania patentu), jak również ich tworzenie w Polsce jest niskie. Dotychczasowe ustawodawstwo uniemożliwiało swobodę w ustanawianiu interdyscyplinarnych kierunków na uczelniach wyższych, które odpowiadałyby na zapotrzebowanie dynamicznie zmieniającego się rynku. Struktura finansowania wydatków na szkolnictwo wyższe, B+R oraz TIK sprzyjała nadmiernej dyspersji środków na małe projekty oraz na uczelnie wykazujące niski potencjał innowacyjny. Środowisko prawne i finansowe nie sprzyjało również rozwojowi kariery i promocji zdolnych, młodych naukowców. Dynamiczny rozwój i światowy poziom ogólnopolskiej sieci optycznej i e-usług nauki odbywał się w kontraście do wciąż niewystarczającego rozwoju e-usług i e-infrastruktury nakierowanych na potrzeby społeczne i gospodarcze. Odpowiedzią na wyżej wymienione problemy ma być pakiet ustaw reformujący naukę i szkolnictwo wyższe, o którym mowa w dalszych rozdziałach.

TIK stymulują tworzenie wartości i wzrost gospodarczy. Oznacza to, że przemysł w coraz większym stopniu potrzebuje otwartych i interoperacyjnych rozwiązań w celu wykorzystywania TIK we wszystkich sektorach. Inicjatywy przemysłu mające na celu tworzenie standardów i otwartych platform dla nowych produktów i usług będą wspierane w ramach programów finansowanych przez UE. Komisja będzie wzmacniać działania zbliżające zainteresowane strony w ramach wspólnych programów badawczych w dziedzinach takich jak „Internet przyszłości” obejmujący „Internet fizycznych przedmiotów”, a także w kluczowych technologiach informacyjnych. Podstawowym narzędziem wdrażania TIK w nauce i gospodarce w Polsce są fundusze strukturalne, zwłaszcza w programach POIG i POIS. W interesie Polski jest zatem doskonalenie wypracowanych procedur oraz programowanie w przyszłości wydatków pod kątem priorytetowego traktowania TIK – w większej symbiozie z przemysłem, gospodarką i innowacyjnością. Stopniowo należy również zwiększać wydatki budżetowe na rozwój TIK tak, aby fundusze europejskie nie stanowiły jedyne filaru rozwoju TIK w Polsce. Współpraca między gospodarką a sferą publiczną jest nie od dziś istotnym warunkiem kreowania efektywnej i innowacyjnej gospodarki, nastawionej na realizację potrzeb społecznych. Osiągnięcie praktycznych efektów oraz wzrost konkurencyjności Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej może być osiągnięty m.in. poprzez strategiczne wykorzystanie zamówień przedkonkurencyjnych i partnerstwa publiczno-prywatnego. Tempo wdrażania innowacji opartych na TIK, zwłaszcza w sferze publicznej, jest w Europie zbyt powolne. Dziwi, że mimo rosnącej świadomości znaczenia TIK dla realizacji potrzeb społecznych oraz powszechnego przeświadczenia, że to potrzeby społeczne powinny wyznaczać kierunek rozwoju TIK, poziom zamówień publicznych na innowacje i rozwój spełniających to kryterium jest wciąż niesatysfakcjonujący. Europejskie władze publiczne muszą połączyć siły w celu dostosowania regulacji, certyfikacji, zamówień i normalizacji na rzecz innowacji. Partnerstwa publiczno-prywatne i fora zainteresowanych stron są potrzebne, aby ułożyć wspólne plany rozwoju

technologii, od prowadzenia badań do ich wprowadzania na rynek, z myślą o wykorzystaniu innowacji w celu zaspokajania potrzeb społecznych. Działalność związana z transferem wiedzy powinna być efektywnie zarządzana i wspierana przez odpowiednie instrumenty finansowe, a wyniki badań finansowanych ze środków publicznych powinny być szeroko rozpowszechniane za pośrednictwem otwartego dostępu do danych naukowych i artykułów.

Obecna złożoność procedur i zasad przyznawania i wydatkowania środków z 7. Programu Ramowego nie w pełni odpowiada ilości środków, jakie są w jego gestii oraz ilości potencjalnych beneficjentów, co utrudnia ich sprawne wydatkowanie. W sferze barier wymienia się przede wszystkim:

- brak przejrzystości procedur administracyjnych;
- skomplikowany sposób wypełniania wniosków aplikacyjnych;
- skomplikowany sposób rozliczania środków.

Przy okazji spotkań dotyczących uproszczenia procedur na poziomie KE postuluje się realizację następujących celów:

- lepsze wykorzystanie środków publicznych;
- podejście oparte na zaufaniu;
- skrócenie czasu do rozpoczęcia projektu;
- koncentracja na ocenie *ex-post*, zamiast *ex-ante*;
- przejście od modelu finansowania zorientowanego na koszty do modelu finansowania zorientowanego na rezultaty;
- szersze wykorzystanie ryczałtów;
- uwzględnienie krajowych systemów rachunkowości;
- różne podejście w zależności od rodzaju podmiotu, np. MŚP, uniwersytet itp.;
- przeprowadzenie szerokich konsultacji w dziedzinie metodyki i finansowania projektów w trakcie prac nad kolejnym programem ramowym.

Odniesienie do dokumentów programowych

Dokumentami definiującymi rozwój TIK dla badań i innowacji są:

- *Program Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego rozwoju infrastruktury informatycznej nauki na lata 2007-2013;*
- *Krajowy Program Badań Naukowych i Prac Rozwojowych;*
- *Krajowy Program Reform na lata 2008-2011;*
- *Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do 2013 roku.*

W Polsce nie istnieją żadne akty prawa nakazujące coroczne podnoszenie nakładów na TIK. Można natomiast wskazać regulacje, które przyczyniają się do takiej dystrybucji środków, które ze względu na znormalizowanie sposobu dystrybucji – przeciwdziałają nadmiernemu ich rozproszeniu na małe projekty o znikomym znaczeniu w skali kraju oraz tak definiują zakres przedmiotowy i podmiotowy, by wspierać rozwój TIK w określonej grupie i w powiązaniu z określonymi celami (np. środki na rozwój e-usług i systemów wspierających zarządzanie w MŚP itp.).

Działania podejmowane w Polsce

Polska rozbudowuje nowoczesną e-Infrastrukturę sieciową, rozwiniętą w szczególności w ramach krajowego programu *PIONIER (Polski Internet Optyczny – Zaawansowane aplikacje, usługi i technologie dla społeczeństwa informacyjnego)*. Obecnie polskie e-Infrastruktury obejmują: ogólnopolską multigigabitową sieć szkieletową *PIONIER*, 21 regionalnych akademickich sieci MAN obsługujących główne ośrodki badawcze w kraju, 5 naukowych centrów komputerów dużej mocy, infrastruktury gridowe, które są koordynowane w ramach projektu *PL-GRID*, biblioteki cyfrowe i inne. Całkowita długość linii światłowodowych w sieci *PIONIER* przekracza 5,3 tys. kilometrów i jest stale rozbudowywana. *PIONIER* jest połączony z europejską multigigabitową siecią *GEANT* i innymi sieciami międzynarodowymi. Na bazie tej infrastruktury rozbudowuje się e-usługi nauki w ramach ogólnopolskiego projektu *PLATON* (wideokonferencje, telewizja HD, wirtualne laboratoria, usługi kampusowe, centralny system archiwizacji). Dzięki wykorzystaniu sieci *PIONIER* możliwy jest aktywny udział polskich zespołów badawczych w wielu europejskich projektach realizowanych w programach ramowych UE, które dotyczą m.in. technologii sieciowych, gridowych, udostępniania danych cyfrowych, radioastronomii czy fizyki wysokich energii.

Inne ważne projekty z zakresu e-Infrastruktur w Polsce lub z udziałem Polski dotyczą m.in.:

- rozwoju superkomputingu (aktualnie na opublikowanej w lipcu 2010 r. liście top500 światowych superkomputerów znajduje się 5 polskich instalacji superkomputerowych, w tym 2 największe: CYFRONET i TASK sklasyfikowano odpowiednio na 161 i 181 miejscu). Ponadto Polska uczestniczy w europejskim projekcie PRACE, włączonym do listy strategicznych projektów ESFRI, którego celem jest rozwój superkomputerów nowej generacji w UE;
- tworzenia i upowszechniania danych cyfrowych: projekt Wirtualna Biblioteka Nauki, który umożliwi bezpłatny dostęp dla wszystkich jednostek naukowych w Polsce do najważniejszych cyfrowych publikacji naukowych i baz danych; projekt Federacja Bibliotek Cyfrowych koordynuje projekty w zakresie digitalizacji i udostępniania danych prowadzone przez naukowe i regionalne biblioteki cyfrowe w Polsce.;
- Polska aktywnie uczestniczy w niemal wszystkich kluczowych projektach i inicjatywach europejskich w dziedzinie e-Infrastruktur (LHC, GEANT, EGI, EGEE, PRACE).

Podejmowanymi w Polsce działaniami o charakterze centralnym, pośrednio wpływającymi na rozwój i praktyczne zastosowanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych, są następujące inicjatywy instytucjonalne i finansowe:

- Utworzenie *Narodowego Centrum Badań i Rozwoju* odpowiedzialnego za prowadzenie projektów strategicznych Ministra i nastawionych na zastosowanie praktyczne;
- Utworzenie *Narodowego Centrum Nauki* zarządzającego funduszami na badania podstawowe;
- Utworzenie – od podstaw lub w drodze przekształcenia istniejących instytucji nauki instytutów badawczych prowadzących badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce;
- Program *Patent PLUS* – dofinansowanie lub refundowanie kosztów niezbędnych do przygotowania zgłoszenia patentowego oraz finansowanie zadań związanych z ułatwianiem pozyskiwania partnerów do komercjalizacji wynalazków oraz dofinansowanie szkoleń i upowszechnianie wiedzy o ochronie własności przemysłowej;
- Projekty rozwojowe – badania stosowane i prace rozwojowe;

- Program *Kreator innowacyjności* – finansowanie m.in. tworzenia i wdrażania systemów komercjalizacji nowoczesnych technologii, przygotowanie i wdrożenie procedur zarządzania własnością intelektualną, tworzenie baz danych o wynikach badań naukowych, zakup usług doradczych, udział w targach i wystawach, działalność informacyjno-promocyjna;
- Projekty celowe – finansowanie części nakładów na badania stosowane i prace rozwojowe;
- Wsparcie projektów celowych (działanie 1.4 PO IG) oraz wsparcie wdrożeń wyników B+R (działanie 4.1 PO IG) – wsparcie badań przemysłowych i prac rozwojowych oraz wdrożenie wyników badań przemysłowych i prac rozwojowych;
- Wspieranie innowacji (działanie 1.3 PO RPW);
- Wsparcie finansowe przez *PARP* poza programami operacyjnymi – wsparcie na ochronę własności przemysłowej, wsparcie dla technostarterów, pożyczka na realizację inwestycji o charakterze innowacyjnym, wsparcie w ramach bonu na innowacje;
- Program *INITECH* – finansowanie badań naukowych i prac rozwojowych (faza badawcza) oraz czynności, których celem jest przygotowanie wyników fazy badawczej do zastosowania w działalności gospodarczej (faza przygotowań do wdrożenia);
- Inicjowanie działalności innowacyjnej (działanie 3.1) – wsparcie m.in. na identyfikację rozwiązań innowacyjnych i sprawdzanie ich potencjału rynkowego, prace przygotowawcze związane z rozpoczęciem działalności gospodarczej opartej na rozwiązaniu innowacyjnym;
- Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym (działanie 4.4 PO IG) – wsparcie na inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym z przeznaczeniem na nabycie i wdrożenie rozwiązań technologicznych;
- Program *Kierunki zamawiane* – wsparcie kierunków studiów istotnych z punktu widzenia gospodarki, w tym informatyki i nauki o społeczeństwie informacyjnym.
- Coroczne wnioskowanie o zwiększenie budżetu na TIK (w tym roku o podwojenie względem 2010 r. wydatków na inwestycje w infrastrukturę TIK w 2011 r.);
- Wydanie przewodnika finansowania projektów badawczo-rozwojowych dla przedsiębiorców.;
- Promowanie inicjatyw związanych z otwartym dostępem do treści naukowych, np.: *Wirtualna Biblioteka Nauki*, prawny obowiązek rozpowszechniania rezultatów badań przez pracowników *PAN*, obowiązek publikacji prac doktoranckich na stronach WWW uczelni;
- *Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki* eliminuje nadmierną i nieefektywną dyspersję środków finansowych na małe i lokalne przedsięwzięcia infrastrukturalne (w tym TIK), koncentrując się na dużych projektach infrastrukturalnych o kluczowym znaczeniu dla rozwoju badań naukowych;
- Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyjął w 2007 r. *Program rozwoju infrastruktury informatycznej nauki na lata 2007-2013*, którego celem jest wspieranie rozwoju infrastruktury sieciowej, superkomputingu, systemów gridowych, e-Nauki oraz tworzenie warunków dla transferu osiągnięć e-Nauki do praktyki społecznej (np. e-Edukacja, e-Zdrowie, e-Administracja);
- Finansowanie TIK z funduszy strukturalnych poprzez PO IG, w szczególności w ramach następujących priorytetów:

- 1) Priorytet 2. Infrastruktura sfery B+R – Działanie 2.3 Inwestycje związane z rozwojem infrastruktury informatycznej nauki. W ramach *Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013* na rozwój e-Nauki i e-Infrastruktury przeznaczonych zostanie 263 mln EUR. Priorytetowe znaczenie mają projekty rozwoju infrastruktury informatycznej, w tym sieciowej, rozwoju cyfrowych zasobów informacyjnych oraz zaawansowanych aplikacji i usług teleinformatycznych;
- 2) Priorytet 7. Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji;
- 3) Priorytet 8. Społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Plany KE na poziomie ogólności prezentowanym w *EAC* nie budzą zastrzeżeń Polski. Normalizacja i skodyfikowanie zasad przeprowadzania zamówień na rzecz innowacji w TIK i partnerstwa publiczno-prywatnego wydają się niezbędnym warunkiem dla podwyższania wskaźnika sukcesu tego typu przedsięwzięć.

Polska uznaje za interesującą inicjatywę podejścia opartego na rezultatach do oceny i rozliczania projektów w programach ramowych, zwracając jednocześnie uwagę, że nie jest to jedynie zmiana o charakterze formalnym, czy prawnym, ale istotna zmiana fundamentalnych zasad programów ramowych. Oznacza to, że zmiany powinny być wprowadzane stopniowo, najlepiej poprzez objęcie pilotażem grupy projektów. Wdrażanie takiej koncepcji wymaga również zmian w podejściu pracowników KE do obsługi projektów. Polska ostrożnie podchodzi natomiast do koncepcji natychmiastowego przejścia z modelu finansowego opartego na kosztach na model oparty na wynikach, przede wszystkim ze względu na problem jednoznacznego zdefiniowania rezultatu badawczego.

Polska opowiada się za zwiększeniem udziału kwot ryczałtowych w obecnym systemie zorientowanym na koszty, szczególnie jeśli chodzi o koszty pośrednie i koszty personelu. Budzą one najwięcej wątpliwości u beneficjentów, a ich wyliczanie jest zbyt skomplikowane.

Co do kwestii dostępności programów ramowych dla MŚP należy zwrócić uwagę, że uproszczenia powinny być rozszerzone również na inne obszary, z zapewnieniem spójności pomiędzy programami ramowymi a funduszami strukturalnymi. Synergia pomiędzy programami ramowymi a funduszami strukturalnymi będzie jednym z polskich priorytetów w obszarze badań naukowych w czasie Prezydencji.

Redefinicja programu ramowego w sferze badań i rozwoju TIK powinna bazować na Europejskiej Strategii TIK i brać pod uwagę interdyscyplinarne rozwiązania o charakterze rozwojowo-aplikacyjnym i integrujące TIK. Horyzontalna struktura dziedzinowo-aplikacyjna stworzy szansę uczestnictwa MŚP i innych podmiotów, które na przykład w obecnym programie *Future Internet* jest utrudnione. Ważne staje się w związku z tym jednoznaczne zdefiniowanie aktów prawnych związanych z partnerstwem publiczno-prywatnym, a także udoskonalanie koncepcji partnerstwa publiczno-publicznego w Polsce, w celu wykorzystania e-infrastruktury nauki przez różnego rodzaju konsorcja wiedzy i innowacji.

Polska popiera działania proponowane przez Komisję Europejską w *EAC* w sferze rozwoju e-Infrastruktur. Mają one istotne znaczenie dla rozwoju badań naukowych, społeczeństwa wiedzy, przyczyniając się do podnoszenia poziomu innowacyjności w Europie oraz sprzyjając tworzeniu paneuropejskiej przestrzeni badawczej.

W szczególności Polska popiera rozwój i utrzymanie e-Infrastruktur takich jak sieć *GEANT* oraz systemy gridowe – zarówno na poziomie europejskim, jak i w poszczególnych państwach członkowskich. Ponadto należy podkreślić konieczność stworzenia i utrzymania trwałych e-Infrastruktur w następujących dziedzinach e-Nauki: repozytoria danych, zdalne laboratoria badawcze wyposażone w unikalny sprzęt (np. radioteleskopy) oraz media (systemy wizualizacyjne, transkodery, usługi post-processingu).

Istotne jest, aby tworzenie paneuropejskich e-Infrastruktur nie prowadziło do wykluczenia ośrodków i krajów peryferyjnych pod względem geograficznym lub uznawanych za ekonomicznie słabsze. Strategiczne działania i projekty w dziedzinie e-Nauki i e-Infrastruktur powinny uwzględniać także kluczowych partnerów m.in. z nowych państw członkowskich.

Ponadto w perspektywie dostępu do publikacji naukowych w postaci cyfrowej oraz naukowych baz danych bardzo ważne jest dążenie na szczeblu europejskim do wypracowania wspólnej polityki odnośnie do zasad otwartego dostępu (*Open Access*) do publikacji i naukowych danych cyfrowych, które powstały w wyniku prac badawczych finansowanych ze środków publicznych.

Europa – mimo pewnych dokonań – wciąż boryka się z problemami transferu innowacji e-Nauki do innych dziedzin życia społeczno-gospodarczego i poszukuje skutecznych rozwiązań. Dlatego bardzo ważne jest promowanie najlepszych praktyk oraz wymiana informacji na ten temat pomiędzy europejskimi partnerami.

W obszarze współpracy zainteresowanych stron w celu opracowania nowej generacji aplikacji i usług w sieci, obejmujących wielojęzyczne treści i usługi, działaniem warunkującym powstanie takich aplikacji oraz usług jest wspieranie i wybór uzgodnionych, otwartych standardów i platform współpracy, realizujących postulat interoperacyjności. Działania te powinny być realizowane w ramach programów finansowanych przez UE.

Propozycja podwojenia wydatków na TIK do 2020 r., jako nowa koncepcja KE, nie doczekała się jeszcze odzwierciedlenia w postaci praktycznych działań. Jest natomiast widoczne rosnące przeświadczenie o zasadności zwiększania wydatków na TIK jako na dziedzinę horyzontalną, wpływającą na wiele dziedzin i na zwielokrotnianie potencjału gospodarczego, jakości i efektywności usług – świadczonych przez sektor prywatny. Praktycznym odzwierciedleniem takiej świadomości jest sposób formułowania programów operacyjnych w ramach funduszy strukturalnych, czy programów finansowania TIK, gwarantujących wydatkowanie środków na rozwój usług elektronicznych MŚP, czy rozwój infrastruktury i usług informacyjno-komunikacyjnych o zastosowaniu horyzontalnym, np. e-gospodarka, e-administracja, e-zdrowie itd.

Ambitny cel, jaki stawia sobie KE dotyczący dwukrotnego zwiększenia nakładów na TIK, może być trudny do zrealizowania, zwłaszcza w krajach, które w fazie rozwoju koncentrują się na potrzebach bardziej podstawowych dla rozwoju gospodarki i nie są w stanie przeznaczać zbyt dużej części swojego PKB na badania i rozwój, w tym na TIK (mając jednocześnie świadomość wysokiego znaczenia TIK dla gospodarki). Mimo to dążenie do realizacji tego celu jest samo w sobie korzystne i wskazane, dlatego stopniowe zwiększanie wydatków na TIK, w tym na technologie informatyczne stymulujące sektor prywatny, powinno stać się w Polsce czymś oczywistym. Dalekowzroczna analiza wskazuje, że przy odpowiednim programowaniu i strukturze wydatków możliwy jest zwrot zainwestowanych w TIK nakładów, dzięki idącemu za zainwestowanymi środkami wzrostowi gospodarczemu i podniesieniu jakości, szybkości i upowszechnieniu usług, świadczonych przy użyciu systemów informatycznych.

Działania planowane w Polsce

Całokształt proponowanych działań, zmierzających do częściowej lub nawet całkowitej realizacji zamierzeń KE, powinien w szczególności obejmować:

- podjęcie decyzji na szczeblu Rządu i Ministerstwa Finansów dotyczącej współpracy oraz gotowości Rządu i MF do corocznego zwiększania wydatków na TIK;
- imperatywne określenie corocznego, minimalnego procentu zwiększania wydatków na TIK, w celu osiągnięcia podwojenia wydatków w 2020 r.;
- wpisanie tego imperatywu do wszystkich strategii i programów dotyczących rozwoju, innowacji, badań naukowych oraz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce;
- międzyresortowe porozumienie i współpraca ministerstw dotycząca corocznego lobbowania na rzecz wpisywania do planu budżetu zwiększonych wydatków państwa na TIK;
- odpowiednie formułowanie na poziomie wykonawczym i operacyjnym programów finansowania infrastruktury i usług elektronicznych, zarówno finansowanych ze środków krajowych, jak i europejskich;
- zorganizowanie i uruchomienie powstałego na mocy ustawy Narodowego Centrum Nauki – zarządzającego funduszami na badania podstawowe, w tym badania o wysokim poziomie ryzyka;
- wdrożenie struktury finansowania oraz działań wynikających z nowej *Ustawy o zasadach finansowania nauki*, w tym duże infrastruktury;
- dalsze uczestnictwo w spotkaniach istotnych forów europejskich analizujących oraz decydujących o wprowadzeniu zmian;
- kontynuacja wsparcia dla rozwoju i utrzymania e-Infrastruktur w nadchodzących latach. Szczególną rolę w tym kontekście mogą odegrać fundusze strukturalne zarówno w obecnej perspektywie finansowej, jak i w kolejnych.

W ramach projektów prowadzonych przez organy administracji państwowej powinno zostać przyjęte założenie, że systemy teleinformatyczne wytworzone w wyniku tych projektów będą udostępniały wielojęzyczne interfejsy, dostępne co najmniej w głównych językach państw członkowskich Unii Europejskiej. Odnosi się to również do innych treści publikowanych na takich portalach m.in. do treści przepisów polskiego prawa, czy komunikacji z użytkownikami wspomnianych platform.

Jedną z możliwości rozwoju takich systemów jest współpraca z organizacjami pozarządowymi, które są członkami ogólnoeuropejskich struktur i mogą w ten sposób zapewnić dostęp do wielojęzycznych treści lub ułatwić weryfikację poprawności tłumaczenia treści przygotowanych oryginalnie w języku polskim na języki obce. Innym mechanizmem, który może usprawnić zagwarantowanie użytkownikom dostępu do takich treści jest nawiązanie współpracy z międzynarodowymi firmami wspierającymi mechanizmy automatycznego tłumaczenia stron internetowych.

W obszarze komunikacji elektronicznej niezbędne jest uzgodnienie standardów wymiany danych pomiędzy obszarami administracji, biznesu i pozostałych instytucji a także obywateli. Wybór standardów musi się odbyć drogą uzgodnień, przy wykorzystaniu dostępnych rozwiązań np. wykorzystywanych w biznesie.

Główne akty prawne

Akty wdrażające następujące ustawy:

- o Polskiej Akademii Nauk,
- o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju,
- o instytutach badawczych,
- o zasadach finansowania nauki,
- o Narodowym Centrum Nauki,
- o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz niektórych innych ustaw.

2.6. Umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych i włączenie społeczne

2.6.1. Zwiększanie alfabetyzacji cyfrowej i umiejętności wykorzystywania technologii teleinformatycznych

Główne działanie 10: Zaproponowanie Definicja tematu

Umiejętności stosowania technologii cyfrowych obejmują zdolność poszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji. Ważne są więc umiejętności wykorzystywania w optymalny sposób narzędzi do tworzenia, prezentowania i rozumienia złożonych informacji, a także zdolność docierania do usług oferowanych w Internecie, wyszukiwania i korzystania z nich. Biorąc pod uwagę, iż elektroniczne środki społecznego przekazu odgrywają coraz większą rolę zarówno w życiu społecznym, jak i indywidualnym, uczniowie powinni korzystać z edukacji medialnej, która kształtowałaby właściwy odbiór przekazu mediów, krytycyzm wobec podawanych opinii i informacji oraz odpowiednie wykorzystanie mediów elektronicznych.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- **priorytetowego potraktowania umiejętności i kompetencji w zakresie wykorzystywania technologii cyfrowych w rozporządzeniu w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego (2014-2020);**
- **Główne działanie 11: Do 2012 r. opracowanie narzędzi do identyfikacji i uznawania kompetencji specjalistów i użytkowników TIK, powiązanych z europejskimi ramami kwalifikacji oraz EUROPASS i opracowanie europejskich ram w zakresie zawodów związanych z TIK w celu zwiększenia kompetencji i mobilności specjalistów w dziedzinie TIK w Europie.**
- Inne działania:
 - Ustanowienie umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych jako priorytetu dla „Programu na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”, który zostanie uruchomiony w 2010 r., w tym utworzenie wielostronnych rad sektorowych na rzecz umiejętności i zatrudnienia w zakresie TIK, w celu zajęcia się kwestiami zapotrzebowania i dostępności;
 - Wspieranie większego zatrudnienia w sektorze TIK młodych kobiet i kobiet powracających do pracy poprzez wspieranie internetowych zasobów szkoleniowych, e-kształcenia opartego na grach i kontaktów nawiązywanych na portalach społecznościowych;

- Opracowanie w 2011 r. narzędzia internetowego służącego do edukacji konsumentów w dziedzinie nowych technologii medialnych (obejmującej np. prawa konsumentów w Internecie, handel elektroniczny, ochronę danych, umiejętności korzystania z mediów, sieci społecznych itp.). Narzędzie to zapewni dostosowane do potrzeb użytkownika informacje i materiały edukacyjne dla konsumentów, nauczycieli i innych środowisk w 27 państwach członkowskich;
- Zaproponowanie do 2013 r. wskaźników kompetencji informatycznych i umiejętności korzystania z mediów dla całej UE.

Państwa członkowskie powinny:

- Wprowadzić do 2011 r. długoterminowe działania na rzecz e-umiejętności i umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych oraz wprowadzać odpowiednie zachęty dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz mniej uprzywilejowanych grup społecznych;
- Uwzględnić e-kształcenie w głównym nurcie polityki krajowej na rzecz modernizacji kształcenia i szkoleń, w tym w programach nauczania, w ocenach wyników nauczania i w programach rozwoju zawodowego dla nauczycieli i instruktorów.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Umiejętność posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi oraz wykorzystywania multimediiów w edukacji wpisuje się w jedną z ośmiu kompetencji kluczowych, które – zgodnie z *Zaleceniem 2006/962/WE w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie* – są potrzebne każdemu człowiekowi do samorealizacji i rozwoju osobistego, do bycia aktywnym obywatelem oraz do pełnej integracji społecznej i zatrudnienia. Wymagają one solidnego rozumienia i znajomości roli technologii informacyjnych w życiu osobistym i społecznym, a także w pracy zawodowej.

W Polsce dotychczas nie prowadzono na szerszą skalę wśród uczniów badań dotyczących wpływu technologii informacyjno-komunikacyjnych na rozwój szerokokorozumianych kompetencji kluczowych. Badania na poziomie europejskim pokazują, iż uczniowie polscy mają umiarkowane umiejętności w tej dziedzinie. Z kolei badania OECD (PISA) pośrednio wskazują na dobry i bardzo dobry poziom tych umiejętności.

Odniesienie do dokumentów programowych

Kluczowym dokumentem w zakresie umiejętności cyfrowych jest *Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013* (przyjęta do realizacji przez Radę Ministrów 23 grudnia 2008 r.), a w obszarze edukacji – *Plan działań dotyczący nauczania dzieci i młodzieży oraz funkcjonowania szkoły w społeczeństwie informacyjnym. Nowe technologie w edukacji* stanowiący załącznik do Strategii (przyjęty przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w listopadzie 2010 r.)

Działania podejmowane w Polsce

Ministerstwo Edukacji Narodowej prowadzi w obszarze kompetencji kluczowych młodego pokolenia liczne działania mające na celu upowszechnianie technologii informacyjno-

komunikacyjnych w oświacie oraz rozwój umiejętności posługiwania się nimi. Towarzyszą im odpowiednie rozwiązania legislacyjne i organizacyjne:

- W podstawie programowej od klas I-III szkoły podstawowej do szkół ponadgimnazjalnych znajdują się zapisy dotyczące zajęć z przedmiotów informatycznych, w trakcie których uczniowie nabywają umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych. Umiejętności te są wykorzystywane również w zajęciach z innych przedmiotów;
- Dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników w formie elektronicznej (zamieszczonych również w Internecie);
- Możliwość prowadzenia przez szkoły dzienników elektronicznych jako wyłącznej formy dokumentacji szkolnej.
- Możliwość prowadzenia zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (e-learning) dla dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą.

Zgodnie z nową podstawą programową w trakcie zajęć z przedmiotów informatycznych uczniowie nabywają umiejętności posługiwania się komputerem i oprogramowaniem oraz wykorzystywania sieci komputerowej do wzajemnego komunikowania się. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych zajmują się ponadto rozwiązywaniem problemów i podejmowaniem decyzji z wykorzystaniem specjalistycznego oprogramowania oraz wykorzystywaniem komputera do poszerzania wiedzy i umiejętności z różnych dziedzin. Uczniom w pracach nad projektami (indywidualnymi lub zespołowymi) zapewnia się, w miarę możliwości, korzystanie z komputerów w realizowanych zadaniach. Na zajęciach z różnych przedmiotów nauczyciele stwarzają uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, przy użyciu technologii informacyjno-komunikacyjnych (skala tych działań jest uwarunkowana możliwościami technicznymi danej szkoły).

W Ministerstwie Edukacji Narodowej oraz jednostkach podległych Ministerstwu, w ramach PO Kapitał Ludzki realizowane są projekty systemowe, które obejmują problematykę e-kształcenia oraz e-ocenia. Jednym z nich jest projekt Narodowy System Edukacji Wirtualnej Scholaris portal, który zawiera rozwijane zasoby edukacyjne i metodyczne do większości przedmiotów na wszystkich etapach nauczania oraz dostarcza różne usługi skierowane do użytkowników portalu. W chwili obecnej w ramach projektu realizowane jest unowocześnienie portalu Scholaris. Projektem dotyczącym e-ocenia jest *Wdrożenie oceniania z wykorzystaniem technologii informatycznej (e-marking) w polskim systemie egzaminów zewnętrznych*. Celem projektu jest upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy. W ramach projektu zostanie opracowane oprogramowanie do zarządzania e-oceniem i prowadzenia oceniania z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych.

Innym obszarem działań MEN są sposoby potwierdzania kompetencji oraz weryfikacji kwalifikacji specjalistów i użytkowników technologii informacyjno-komunikacyjnych. Działania te znajdują odzwierciedlenie w realizowanym przez Instytut Badań Edukacyjnych, jednostkę badawczo-rozwojową MEN, projekcie systemowym „Opracowanie założeń merytorycznych i instytucjonalnych wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Krajowego Rejestru Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie” poprzez uwzględnienie tematyki umiejętności wykorzystania technologii cyfrowych w krajowych ramach kwalifikacji.

W ramach projektów systemowych MEN, realizowany jest również projekt „Model systemu wdrażania i upowszechniania kształcenia na odległość w uczeniu się przez całe życie”, którego wykonawcą jest Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej.

Opracowany w ramach projektu model wdrażania kształcenia na odległość, wraz z propozycjami rozwiązań prawnych, umożliwi zreformowanie systemu kształcenia ustawicznego i włączenie e-learningu do głównego nurtu metod i form nauczania. Istotnym wkładem w upowszechnianie e-kształcenia będzie internetowy portal, zapewniający swobodny dostęp do zasobów kursów zawodowych przygotowanych na potrzeby odbiorców projektów.

Ministerstwo Edukacji Narodowej prowadzi ponadto działania dotyczące doskonalenia nauczycieli w posługiwaniu się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi. Szkolenia dla nauczycieli są realizowane metodą tradycyjną oraz e-learningową, co pozwala na podwyższenie umiejętności posługiwania się nowymi technologiami w edukacji przez nauczycieli.

Realizowane są również działania mające na celu upowszechnienie technologii informacyjno-komunikacyjnych w kształceniu ustawicznym.

Ze względu na rosnącą rolę elektronicznych środków społecznego przekazu w życiu społecznym i indywidualnym, każdy nauczyciel powinien poświęcić dużo uwagi edukacji medialnej, czyli wychowaniu uczniów do właściwego odbioru i wykorzystania mediów. Ma to odzwierciedlenie we wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej podstawie programowej z 2009 r. odnoszącej się do wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. W szczególności w podstawie programowej dla gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych w ramach przedmiotu „Wiedza o społeczeństwie” jest realizowany blok zagadnień związanych ze środkami masowego przekazu. W trakcie zajęć omawiane są zagadnienia związane z funkcjonowaniem mediów, w tym zasady etyki i wolności słowa w mediach, a także analizowane są przekazy medialne (również zasoby Internetu) pod względem ich wiarygodności, bezstronności i rzetelności informacyjnej.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Polska przykłada dużą wagę do nabywania przez uczniów umiejętności posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi oraz wykorzystywania technologii cyfrowych i popiera inicjowanie długoterminowych działań na rzecz e-umiejętności i umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych. Ma to odzwierciedlenie we wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej podstawie programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

Polska pozytywnie odnosi się do postulatu uwzględnienia kształcenia cyfrowego w głównym nurcie polityki na rzecz modernizacji kształcenia i szkoleń, w tym w programach nauczania, w ocenianiu wyników nauczania i w programach rozwoju zawodowego dla nauczycieli i instruktorów. Opisane wcześniej działania pokazują, iż wysiłki krajowe idą w założonym kierunku.

Polska popiera również inne działania Komisji Europejskiej w dziedzinie umiejętności cyfrowych, wskazujące na ten rodzaj kompetencji jako priorytetowy dla rozwoju gospodarczego Europy. Środowisko cyfrowe dostarcza wielu narzędzi, które wspomagają wyższą aktywność zawodową kobiet i ułatwiają kobietom powracającym na rynek pracy w znalezieniu jej. Zarówno

narzędzia pozwalające rozpoznać kompetencje cyfrowe, jak i europejskie wskaźniki w tej dziedzinie z pewnością ułatwią prowadzenie polityki również na poziomie krajowym.

Działania planowane w Polsce

Obecnie planowana jest realizacja zadań określonych w dokumencie MEN *Plan działań dotyczący nauczania dzieci i młodzieży oraz funkcjonowania szkoły w społeczeństwie informacyjnym. Nowe technologie w edukacji*. W dokumencie tym sformułowane zostały priorytetowe działania, których realizacja ma na celu podnoszenie poziomu przygotowania dzieci i młodzieży oraz szkoły (jako instytucji) do funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym:

- Personalizacja kształcenia, polegająca na dostosowaniu i zapewnieniu treści, metod i form kształcenia do indywidualnych potrzeb i możliwości uczących się;
- Uczenie się przez całe życie, obejmujące kształcenie formalne (w szkołach i uczelniach wyższych), pozaformalne (ustawiczne) i nieformalne (samokształcenie), kształtujące wiedzę i umiejętności oraz zdolności twórcze i przystosowawcze, ważne w życiu osobistym, społecznym i zawodowym;
- Kształcenie i przygotowanie nauczycieli, stanowiące niezbędny warunek powodzenia wszelkich inicjatyw adresowanych do szkół, w tym projektów skupiających się na rozwoju technologii informacyjno-komunikacyjnych w kształceniu;
- Zasoby edukacyjne, zorganizowane w postaci elektronicznych środowisk (platform) kształcenia, pod względem zawartości merytorycznej, struktury i funkcjonowania, podporządkowane realizacji powyższych trzech priorytetów.;
- Infrastruktura technologiczna, uwzględniająca najnowsze rozwiązania sprzętu i oprogramowania, umożliwiające szkołom, instytucjom edukacyjnym i indywidualnym obywatelom realizację wszystkich celów i priorytetów strategicznych, w szczególności indywidualizację kształcenia przez całe życie.

Realizacja zadań określonych w dokumencie MEN *Plan działań dotyczący nauczania dzieci i młodzieży oraz funkcjonowania szkoły w społeczeństwie informacyjnym. Nowe technologie w edukacji* częściowo odbywać się będzie w ramach następujących projektów systemowych Priorytetu III PO KL *Wysoka jakość systemu oświaty* prowadzonych przez MEN oraz jego jednostki podległe:

- Działanie 3.1.1. Tworzenie warunków i narzędzi do monitorowania, ewaluacji i badań systemu oświaty;
- Działanie 3.1.2. Modernizacja systemu nadzoru pedagogicznego;
- Działanie 3.3.3. Modernizacja treści i metod kształcenia;
- Działanie 3.4.2. Upowszechnianie uczenia się przez całe życie.

Główne akty prawne

W ramach usprawniania narzędzi służących do prowadzenia efektywnej polityki edukacyjnej Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowuje nowy system informacji oświatowej. Pełne wdrożenie systemu planowane jest w okresie od 22 do 24 miesięcy od dnia wejścia w życie *Ustawy o systemie informacji oświatowej*. System ten będzie narzędziem administracyjnym oraz służącym do zbierania danych statystycznych z zakresu edukacji. Dodatkowo stanie się źródłem

wiarygodnych informacji dotyczących szkół i placówek oświatowych dla wszystkich obywateli. Planuje się publiczne udostępnienia rejestru szkół na dedykowanej platformie internetowej. *W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* planowane jest wprowadzenie zapisów umożliwiające prowadzenie w szkołach i placówkach oświatowych zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

2.6.2. Usługi cyfrowe sprzyjające włączeniu społecznemu

Definicja tematu

Technologie teleinformatyczne mogą być dobrym narzędziem ułatwiającym integrację społeczną i poprawiającym jakość życia. Mogą jednak również pogłębiać różnice między grupami społecznymi. Dzieje się tak, gdy niektóre z tych grup z powodu braku umiejętności, środków finansowych czy braku oferty nie mogą korzystać ze wszystkich korzyści, które oferuje np. Internet. Zjawisko tego wykluczenia cyfrowego dotyczy szczególnie osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, słabo wykształconych i zamieszkujących obszary wiejskie.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- Systematyczna ocena dostępności w przeglądach aktów prawnych podejmowanych w ramach *Agendy Cyfrowej*, dotyczących np. handlu elektronicznego, e-tożsamości i podpisu elektronicznego, zgodnie z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych;
- W oparciu o przegląd możliwości, przedstawienie propozycji do 2011 r., które zagwarantują, że strony internetowe instytucji publicznych (i strony internetowe zapewniające podstawowe usługi dla obywateli) będą w pełni dostępne do 2015 r.;
- Ułatwienie podpisania do 2012 r., we współpracy z państwami członkowskimi i odpowiednimi zainteresowanymi stronami, protokołu ustaleń w sprawie dostępu elektronicznego dla osób niepełnosprawnych, zgodnie z konwencją ONZ.

Państwa członkowskie powinny:

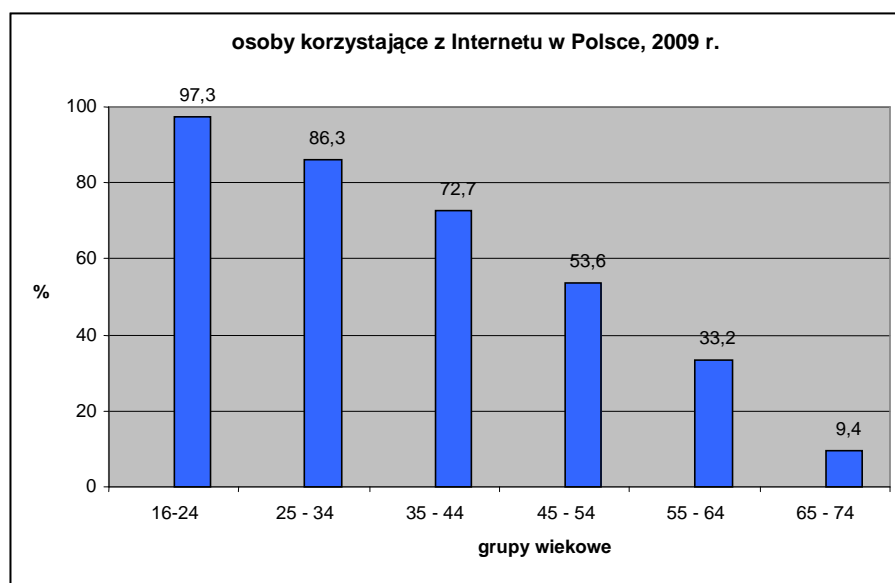
- Wdrożyć do 2011 r. przepisy dotyczące osób niepełnosprawnych w ramach prawnych dotyczących telekomunikacji i w dyrektywie o medialnych usługach audiowizualnych;

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Wykluczenie cyfrowe jest istotnym problemem utrudniającym rozwój społeczeństwa informacyjnego w Polsce. W ostatnich latach sytuacja ulega jednak znaczącej poprawie. Najbardziej ogólnym wskaźnikiem, który to pokazuje, jest odsetek osób korzystających regularnie (tzn. co najmniej raz w tygodniu) z Internetu. Według *Europejskiego Raportu Konkurencyjności Cyfrowej* wzrósł on z 34% w 2006 r. do 52% w 2009 r. (21. pozycja w rankingu). Odsetek Polaków, którzy nigdy nie korzystali z Internetu zmniejszył się natomiast z 52% w 2006 r. do 39% w 2009 r. (20. pozycja w rankingu). Jak wskazują wyniki badania *Diagnoza społeczna 2009* główną przyczyną niekorzystania z Internetu w gospodarstwach domowych jest brak potrzeby. Aż 17,3% Polaków w wieku powyżej 16 roku życia to osoby, które nie korzystają z komputera, mimo że mają komputer w gospodarstwie domowym.

W Polsce wykluczenie cyfrowe związany jest przede wszystkim z takimi czynnikami jak:

1) Wiek – podczas gdy w grupie najmłodszych badanych Polaków (16-24 lata) aż 97,3% to użytkownicy Internetu, to w grupie najstarszej (65-74) odsetek ten wynosi zaledwie 9,4%. Głównymi barierami dla starszego pokolenia są czynniki mentalne: niska motywacja do korzystania z sieci, mała wiedza na temat przydatności i zastosowań, niewystarczające umiejętności oraz obawy związane z wykorzystaniem Internetu. Pod względem korzystania z sieci przez osoby starsze Polska zajmuje jedną z ostatnich pozycji wśród krajów UE.

Źródło: GUS

2) Wykształcenie – wśród osób z wykształceniem niższym (podstawowym lub gimnazjalnym) jedynie 40% korzystało z Internetu, podczas gdy w przypadku osób z wykształceniem wyższym udział ten wynosił 92% (dane GUS za 2009 r.).

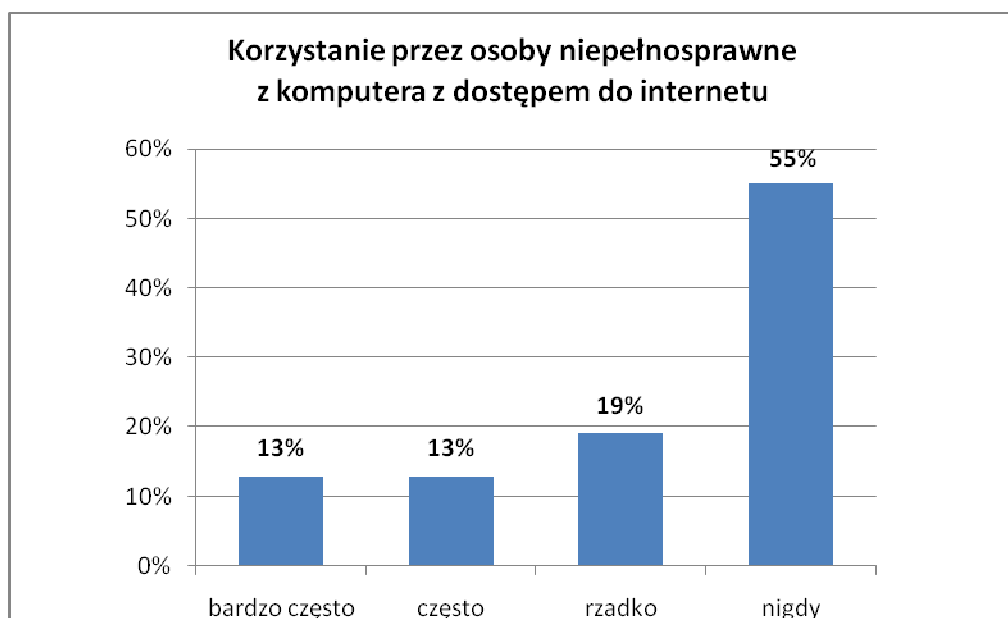
3) Miejsce zamieszkania – w 2009 r. z Internetu korzystało 67% mieszkańców miast i 51% mieszkańców wsi (dane GUS za 2009 r.).

4) Status społeczno-zawodowy – najczęściej z Internetu korzystają osoby uczące się (99%) oraz osoby pracujące na własny rachunek (86%). Najrzadziej korzystają bezrobotni (53%), rolnicy (37%) oraz emeryci i renciści (26%).

5) Niepełnosprawność – liczba osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 15 lat wynosi w Polsce 3,4 mln (między innymi niesłyszących lub poważnie niedosłyszących, niewidomych lub poważnie niedowidzących, osób z niepełnosprawnością intelektualną). Osobom z takimi dysfunkcjami należy poświęcać szczególnie wiele uwagi w kształtowaniu polityki przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu. Osoby niewidome i niedowidzące potrzebują do swobodnego korzystania z komputera i Internetu specjalnie dostosowanego oprzyrządowania i oprogramowania, a także stron i serwisów internetowych stosujących rozwiązania proponowane przez Konsorcjum W3C. Od grudnia 2008 r. rozwiązania te są opisane w uaktualnionych wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych (WCAG 2.0 - *Web Content Accessibility Guidelines* wersja 2.0).

Korzystanie z przekazu audiowizualnego przez osoby niewidome i słabowidzące, a także osoby niesłyszące, wymaga zastosowania audiodeskrypcji lub opatrzenia programów/filmów napisami dotyczącymi zarówno dialogów, jak i informującymi o dźwiękach tworzących istotne tło dla przekazu. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną potrzebują przekazu w języku łatwym do zrozumienia, a wszystkie osoby niepełnosprawne – szkoleń podnoszących ich ogólne umiejętności korzystania z technologii teleinformatycznych oraz rozszerzających wiedzę na temat możliwości, jakie stwarza korzystanie z tych technologii w ich codziennym życiu i funkcjonowaniu.

W 2010 r. SMG/KRC i SWPS przeprowadziły ogólnopolskie badanie sondażowe na grupie 100 tys. osób niepełnosprawnych, dotyczące sytuacji, potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych. Według wyników tego badania niemal 75% ankietowanych z grupy wiekowej 16-60/64 (a więc w wieku aktywności zawodowej) nie korzysta z komputera i Internetu wcale lub korzysta z nich rzadko.

Źródło: Ogólnopolskie badanie sytuacji potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych – badania sondażowe SMG KRC/SWPS, 2010

Rozkład odpowiedzi w kategoriach wiekowych wskazuje na bardzo duże wykluczenie cyfrowe najstarszej grupy niepełnosprawnych. Nigdy nie korzystało z komputera i Internetu (lub korzystało rzadko) niemal 90% osób z grupy wiekowej 50-64, podczas gdy w grupie najmłodszej (16-34) udział respondentów korzystających i niekorzystających rozłożył się niemal po połowie. Należy przy tym zauważyć, że w ogólnej zbiorowości młodych osób odsetek korzystających z komputera wynosi ponad 80%. Fakt, iż wraz z wiekiem maleje liczba osób niepełnosprawnych korzystających z komputera i z usług oferowanych w sieci wynika głównie z braku umiejętności posługiwania się komputerem, a w mniejszym stopniu – z braku samego sprzętu, albowiem badani nie korzystają z komputera także w tych gospodarstwach domowych, które są wyposażone w komputer.

Odniesienie do dokumentów programowych

Zapewnienie integracji cyfrowej zostało wskazane jako cel *Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013*, jak również w *II. Raporcie Zespołu Polska Cyfrowa*.

W poszczególnych obszarach e-Integracji istnieją rozmaite dokumenty programowe, zarówno europejskie, jak i krajowe. Prawa osób niepełnosprawnych określone są m.in. w *Konstytucji RP*, w *Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych* i w *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ONZ*.

Zapis o zwiększaniu e-dostępności zawarty jest w *Deklaracji ministerialnej z Rygi z 2006 r.*, natomiast obecnie finalizowane są prace nad *Strategią i Planem Działań w sprawie Niepełnosprawności 2011-2020*. Strategia będzie kontynuować zasadę „*disability mainstreaming*”, polegającą na uwzględnianiu perspektywy osób niepełnosprawnych we wszystkich programach europejskich. Na przykład większa dostępność do usług e-administracji będzie również przedmiotem przyjętego *Planu Działania w obszarze administracji elektronicznej na lata 2011-2015*.

Działania podejmowane w Polsce

W znowelizowanej w 2010 r. *Ustawie o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne* zawarty został obowiązek zapewnienia dostępności serwisów publicznych. Art. 18 ustawy uzupełnia definicję minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych o konieczność zapewnienia dostępu do zasobów informacji osobom niepełnosprawnym. Do pełnego wdrożenia tego zapisu konieczna jest nowelizacja Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych, przygotowywana przez MSWiA.

Zapewnienie użytkownikom, w tym użytkownikom niepełnosprawnym lub o szczególnych potrzebach społecznych, maksymalnych korzyści w sferze różnorodności, ceny i jakości usług telekomunikacyjnych gwarantuje *Prawo telekomunikacyjne*. Zobowiązano do tego organy administracji rządowej zajmujące się telekomunikacją: Ministra Właściwego ds. Łączności oraz Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Działania związane z dostępem do technologii teleinformatycznych osób niepełnosprawnych wchodzi też w zakres Działania 8.3 *Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion* Priorytetu VIII Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Grupą docelową Działania 8.3 są m.in. osoby niepełnosprawne, którym udzielana jest pomoc w postaci sfinansowania dostępu do Internetu, dostarczenie instalacji, serwisowanie sprzętu i oprogramowania oraz szkoleń z obsługi komputera i korzystania z Internetu. Wsparciem finansowym objęte jest również wyposażenie w sprzęt komputerowy oraz zapewnienie dostępu do Internetu w bibliotekach, publicznych instytucjach kultury, szkołach, publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i domach pomocy społecznej. Szczególnie ten ostatni typ instytucji, w których najczęściej przebywają osoby niepełnosprawne, pozwala na zmniejszenie wykluczenia cyfrowego wśród osób niepełnosprawnych, które nie zamieszkują w swoich gospodarstwach domowych.

W wymiarze międzynarodowym Polska bierze udział w różnych programach europejskich związanych z wykluczeniem cyfrowym, jak np. w inicjatywie badawczej na rzecz nowoczesnych

technologii w służbie osób starszych (AAL JP – *Ambient Assisted Living Joint Programme*), która wspiera projekty badawczo-innowacyjne z dziedziny wykorzystania TIK do zapewnienia godnego życia osób starszych.

Zagadnieniami wykluczenia cyfrowego zajmuje się w Polsce wiele organizacji pozarządowych, które prowadzą działania ukierunkowane na osoby niepełnosprawne i starsze. Należą do nich m.in. analizy Fundacji Instytutu Rozwoju Regionalnego czy inicjatywa „Dojrzałość w sieci”.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Polska pozytywnie odnosi się do działań Komisji zmierzających do e-integracji grup zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Działania te wpisują się w priorytety Polskiej Prezydencji. Zgodnie z zasadą „*disability mainstreaming*” perspektywa osób niepełnosprawnych uwzględniona zostanie m.in. we wszystkich inicjatywach przewodnich *Strategii Europa 2020*. Niezbędne jest także zdefiniowanie standardów dostępu do usług osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności oraz nałożenie obowiązku ich stosowania.

Polska popiera wdrażanie w życie obowiązków państw określonych w *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ONZ*. Dotyczą one podejmowania lub popierania badań i rozwoju oraz dostępności i korzystania z towarów, usług, wyposażenia i urządzeń uniwersalnie zaprojektowanych, w celu zaspokojenia szczególnych potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym technologii informacyjno-komunikacyjnych. Art. 9 *Konwencji* formułuje zasady popierania dostępu osób niepełnosprawnych do nowych technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, w tym do Internetu oraz takiego projektowania, rozwoju, produkcji i dystrybucji dostępnych technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, aby były one dostępne dla osób niepełnosprawnych po minimalnych kosztach. W art. 20 mowa jest o działaniach, które mają zachęcać firmy wytwarzające urządzenia i wspomagające technologie do uwzględniania wszystkich aspektów mobilności osób niepełnosprawnych. W *Konwencji* podkreślono też znaczenie technologii informacyjnych w realizacji wolności słowa, wyrażania opinii oraz dostępu do informacji (art. 21), a także współpracy międzynarodowej (art. 32) w ułatwianiu dostępu i dzieleniu się technologiami dotyczącymi dostępności.

Działania planowane w Polsce

W Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej trwają prace nad projektem założeń do *Ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się*. W projekcie przewidziano rozwiązania dotyczące dostosowania stron internetowych do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także umożliwienie osobom niesłyszącym i niedosłyszącym dostępu do służb ratowniczo-interwencyjnych.

Przewiduje się również zwiększenie dostępności serwisów publicznych dla osób niepełnosprawnych dzięki zmianom *Ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne*, zgodnie z którymi definicja minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych została uzupełniona koniecznością zapewnienia dostępu do zasobów informacji osobom niepełnosprawnym.

Rozwiązania dotyczące dostępu osób niewidomych i niedowidzących do treści przekazywanych przez Internet nie są objęte uregulowaniami Polskich Norm, należy więc stosować *Wytyczne Dotyczące Ułatwień Dostępu Do Zawartości Sieci 2.0* z 2006 roku, opracowane przez organizację W3C. Za minimalny poziom wymagań należy przyjąć poziom AA. Należy natomiast uwzględnić okres przejściowy, który umożliwi podmiotom publicznym dostosowanie ich serwisów WWW do tych wymagań.

Problematyka osób niepełnosprawnych potraktowana została jako jeden z tematów Polskiej Prezydencji według zasady „*disability mainstreaming*”.

2.7. Korzyści z technologii informacyjnych i komunikacyjnych dla społeczeństwa

2.7.1. Technologie informacyjne i komunikacyjne na rzecz środowiska naturalnego

Definicja tematu

Technologie informacyjne i komunikacyjne są elementem wspierającym zapobieganie zmianom klimatu oraz pobudzającym „zieloną gospodarkę”. TIK pomagają w przechodzeniu na mniej materiałochłonne i energochłonne produkty i usługi, wspierają poprawę efektywności wykorzystania energii w budynkach i sieciach elektroenergetycznych oraz w systemach transportowych. Tzw. *Green ICT* to zarówno odpowiednie metody produkcji i wykorzystania samych urządzeń teleinformatycznych (komputerów i sieci), jak i wykorzystywanie usług teleinformatycznych w sposób proekologiczny, przyjazny naturalnemu środowisku, m.in. gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie informacji w formie elektronicznej z wykorzystaniem technik cyfrowych i wszelkich narzędzi komunikacji elektronicznej.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- **Główne działanie 12: Ocena do 2011 r. czy sektor TIK wypełnił harmonogram przyjęcia wspólnych metodologii pomiaru w stosunku do swojej własnej sprawności energetycznej oraz emisji gazów cieplarnianych i w razie potrzeby zaproponowanie środków prawnych;**
- Inne działania:
 - Wspieranie partnerstw między sektorem TIK oraz głównymi sektorami emitującymi (np. budynki i budownictwo, transport i logistyka, dystrybucja energii) w celu poprawy efektywności energetycznej i ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w tych sektorach do 2013 r.;
 - Ocena do 2011 r. potencjalnego udziału inteligentnych sieci w obniżeniu emisyjności dostaw energii w Europie i określenie minimalnego zestawu funkcji służących do wspierania interoperacyjności inteligentnych sieci na poziomie europejskim do końca 2010 r.;
 - W 2011 r. opublikowanie zielonej książki na temat oświetlenia półprzewodnikowego (Solid State Lighting) w celu przeanalizowania barier i przedstawienia propozycji politycznych; równoległe będzie ona wspierać projekty demonstracyjne wykorzystujące program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji.

Państwa członkowskie powinny:

- uzgodnić do końca 2011 r. wspólne dodatkowe funkcje inteligentnych systemów pomiaru energii;
- Do 2012 r. w przypadku wszystkich zamówień publicznych na instalacje oświetleniowe określać całkowite koszty eksploatacji (raczej niż początkowe koszty zakupu).

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Sektor produkcji i wykorzystania urządzeń TIK odpowiedzialny jest za ok. 2% globalnej emisji gazów cieplarnianych. Ilość ta może być zredukowana, choć wzrost produkcji samego sektora temu nie sprzyja. Głównym jednak zadaniem TIK powinno być zapewnienie innym sektorom gospodarki oraz władzom publicznym narzędzi do modelowania, analizy i nadzoru sprawności energetycznej i emisji poszczególnych budynków czy pojazdów, ale także całych przedsiębiorstw, miast czy regionów oraz zastosowanie zaawansowanych platform komunikacyjnych i sterujących umożliwiających aktywną kontrolę przesyłania i dystrybucji energii elektrycznej w celu zmniejszenia strat przesyłu energii (tzw. inteligentne sieci). W 2006r. UE przyjęła *Dyrektywę 2006/32/WE w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych*, określając cel w postaci osiągnięcia do 2016 roku oszczędności energii o 9% w stosunku do średniego zużycia energii z lat 2001-2005. W 2007 r. wyznaczono ambitne cele określone hasłem „3x20%”: zmniejszenie do 2020 r. emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do roku 1990, zmniejszenie zużycia energii o 20% w porównaniu z prognozami dla UE na 2020 r. oraz zwiększenie do 2020 r. udziału odnawialnych źródeł energii do 20% całkowitego zużycia energii w UE, w tym zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w transporcie do 10%.

Polska ma nadal duży potencjał redukcji obciążenia środowiska wynikających z emisji gazów cieplarnianych, przede wszystkim z uwagi na strukturę energetyki, bazującej na spalaniu węgla kamiennego (energetyka zawodowa na węglu kamiennym w połowie 2010 r. miała niemal 57% udziału w produkcji energii) i węgla brunatnego (32%). Tylko niecałe 3% pochodzi ze spalania gazu, zaś poniżej 7% – z odnawialnych źródeł energii.

Mimo dużych postępów efektywność energetyczna polskiej gospodarki jest obecnie około 3 razy niższa, niż w najbardziej rozwiniętych krajach europejskich i około 2 razy niższa, niż średnia UE. Zużycie energii pierwotnej, odniesione do liczby ludności, jest niemal 40% niższe niż w krajach UE15. Dlatego rozwój innowacyjnych projektów *Green ICT* powinien być wspólnym interesem sektora prywatnego, publicznego i środowisk naukowo-badawczych – w celu oszczędzania i efektywnego wykorzystania energii we wszystkich sektorach przemysłu, w transporcie, w handlu (rozwój e-handlu i obrotu bezgotówkowego), w administracji publicznej (e-administracja). Ogromną rolę technologie informacyjne i automatyka odgrywać będą w optymalizacji zużycia energii elektrycznej i ciepłej przez odbiorców przemysłowych i komunalnych – od sterowania nowoczesnymi rozwiązaniami ogrzewania po inteligentne liczniki i sieci energii elektrycznej (umożliwiające np. zwrot nadwyżek mocy oraz ich rozliczanie).

Odniesienie do dokumentów programowych

Podstawowym dokumentem programowym jest *Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*, przyjęta przez Radę Ministrów w listopadzie 2009 r.

Z kolei jednym z postulatów *Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do 2013 roku* jest szersze wykorzystanie nowych technologii poprzez zwiększenie zaangażowania sektora publicznego i prywatnego w badania i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie teleinformatyki i ekologii.

Dla Urzędu Zamówień Publicznych dokumentem warunkującym jego działania jest *Krajowy Plan Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2010-2012*.

Działania podejmowane w Polsce

Obecnie w Polsce wdrażane są przepisy dyrektyw wspólnotowych związanych z ochroną środowiska. W szczególności jest to *Dyrektywa 2003/87/WE* ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz dyrektywy z 2004, 2008 i 2009 r. wnoszące kolejne zmiany do dyrektywy z 2003 r.

Urząd Zamówień Publicznych realizuje *Krajowy Plan Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2010-2012*, określający metody realizacji tzw. zielonych zamówień publicznych, uwzględniających w zamówieniach nie tylko koszt zakupu, ale także kosztów życia produktów – od ich eksploatacji po utylizację. Wynika to m.in. z obowiązku określania od 2012r. przez kraje członkowskie UE przy zamówieniach publicznych dotyczących instalacji oświetleniowych nie tylko początkowych kosztów zakupu, ale także kosztów eksploatacji.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Polska popiera działania przewidywane w *Europejskiej Agendzie Cyfrowej*, w szczególności związane z działalnością analityczną. Zielona Księga na temat oświetlenia półprzewodnikowego oraz ocena potencjalnego udziału inteligentnych sieci w obniżeniu emisyjności dostaw energii powinny inicjować dalsze działania zwiększające efektywność energetyczną.

Wobec obecnej struktury produkcji energii i wynikającego z niej obciążenia środowiska dla Polski zadaniem bardzo trudnym będzie osiągnięcie do 2020 r. wszystkich trzech celów określonych jako 3x20% – m.in. z uwagi na niewielkie możliwości dywersyfikacji do tego czasu źródeł zaopatrzenia w surowce energetyczne (program budowy energetyki jądrowej jest dopiero w fazie uruchamiania, technologie wychwytu CO₂ dla energetyki opartej na spalaniu węgla nadal mają charakter pilotowy, zaś udział energii odnawialnej w bilansie energii w kraju stanowi na razie niecałe 7%). Dodatkowym utrudnieniem jest opóźnienie implementacji *Dyrektywy 2006/32/WE* dotyczącej efektywności wykorzystania energii.

Analizując wpływ sektora TIK na środowisko trzeba stwierdzić, iż poziom szczegółowości inwentaryzacji prowadzonej corocznie przez KASHUE-KOBIZE¹² nie pozwala na przydzielenie konkretnych wielkości CO₂ do sektora technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Polska zwraca uwagę, iż efektywne działania na rzecz zwiększenia efektywności ekologicznej gospodarki są uwarunkowane technologiami, usługami i produktami związanymi również z *Green ICT*. Z tego powodu Polska popiera działania wspierające lokalizację przemysłu produkującego zaawansowane rozwiązania proekologiczne na terenie Unii Europejskiej.

Działania planowane w Polsce

Z uwagi na wysoki udział energetyki bazującej na spalaniu węgla oraz strukturę zasobów energetycznych kraju, strategicznym kierunkiem działania będą w Polsce tzw. czyste technologie węglowe, zaprojektowane w celu poprawy skuteczności wydobycia, przeróbki, przetwarzania węgla oraz zagospodarowania różnego rodzaju odpadów pochodzących z wydobycia i wykorzystania węgla, w tym technologia wychwytu i magazynowania CO₂ (CCS).

Wobec oczekiwanego dynamicznego rozwoju energetyki korzystającej z odnawialnych źródeł energii konieczne będzie zastosowanie rozwiązań, które zapewnią stabilność pracy systemu elektroenergetycznego. Wśród rozwiązań tych szczególną rolę pełnić będą innowacyjne rozwiązania teleinformatyczne.

Projekt opracowywanej od 2007 r. *Ustawy o efektywności energetycznej* został przyjęty przez Radę Ministrów w październiku 2010 r., zaś jej uchwalenie planowane jest w 2011 r.

Główne akty prawne

Przewiduje się zmiany ustaw *Prawo energetyczne, Prawo ochrony środowiska, Ustawy o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji*, a także przedstawienie *Ustawy o efektywności energetycznej*.

¹² Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji/Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami

2.7.2. e-Zdrowie

Definicja tematu

Stosowanie w Europie technologii umożliwiających świadczenie elektronicznych usług medycznych poprawi jakość opieki medycznej, ograniczy koszty leczenia i będzie promować satysfakcjonujące życie osób starszych i chorych. Wstępnym warunkiem udanego zastosowania TIK w obszarze Zdrowia jest gwarancja bezpiecznego przechowywania danych pacjentów, dotyczących stanu ich zdrowia w systemie opieki zdrowotnej dostępnym za pośrednictwem sieci teleinformatycznych. Aby wykorzystać potencjał nowych usług e-zdrowia, UE i państwa członkowskie muszą również zacieśnić współpracę i usunąć bariery prawne i organizacyjne, zwłaszcza w odniesieniu do interoperacyjności.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja będzie współpracować z właściwymi organami państw członkowskich i wszystkimi zainteresowanymi stronami przy realizacji następujących działań:

- **Główne działanie 13: Do 2015 r. podjęcie działań pilotażowych w celu umożliwienia Europejczykom bezpiecznego dostępu przez Internet do swoich danych medycznych oraz osiągnięcie do 2020 r. powszechnego dostępu do usług telemedycznych;**
- **Główne działanie 14: Zaproponowanie do 2012 r. zalecenia określającego minimalny wspólny zestaw danych pacjenta w celu zapewnienia interoperacyjności rejestrów danych pacjentów, dostępnych w formie elektronicznej lub wymienianych między poszczególnymi państwami członkowskimi;**
- **Inne działania:**
 - Wspieranie unijnych norm, badania interoperacyjności i certyfikacji systemów e-zdrowia do 2015 r. poprzez dialog z zainteresowanymi stronami;
 - Wzmocnienie wspólnego programu w zakresie nowoczesnych technologii w służbie osobom starszym, aby umożliwić ludziom starszym i osobom niepełnosprawnym niezależne życie i aktywność społeczną.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

System informacyjny państwa to uporządkowany układ odpowiednich elementów, charakteryzujących się pewnymi właściwościami i połączonych wzajemnie określonymi relacjami. W sektorze ochrony zdrowia, pomimo dość dobrze rozwiniętej infrastruktury informacyjnej, nie istnieje system informacyjny w rozumieniu powyższej definicji. Struktura polskiego systemu informacyjnego w ochronie zdrowia, nie stanowi bowiem uporządkowanego układu, ani w sferze funkcjonalnej i informacyjnej, ani technicznej, a relacje łączące poszczególne elementy infrastruktury są słabe i niewystarczające lub nie istnieją w ogóle.

Główne cechy istniejącej infrastruktury informacyjnej w ochronie zdrowia to w szczególności:

1. Brak strategicznego modelu infrastruktury informacyjnej

Poszczególne elementy infrastruktury informacyjnej są nadal oderwane od siebie. Dodatkowo część rejestrów prowadzonych jest nadal w „papierowej technologii informacyjnej”. Dlatego pilnym zadaniem było opracowanie całościowej koncepcji infrastruktury informacyjnej w ochronie zdrowia oraz strategii jej realizacji.

2. Autonomizacja systemów i zasobów informacyjnych sektora publicznego

Dotychczas informatyzacja sektora ochrony zdrowia polegała na tworzeniu wielu autonomicznych, nie współpracujących ze sobą systemów teleinformatycznych, których funkcje ograniczają się zazwyczaj do obsługi jednej jednostki organizacyjnej lub wybranego segmentu systemu ochrony zdrowia. W wyniku analizy systemów informacyjnych obsługujących system ochrony zdrowia zidentyfikowano 69 rejestrów i ewidencji, dla których podstawę prawną funkcjonowania stanowią przepisy w randze ustawy. Wykaz ten nie uwzględnia rejestrów, ewidencji i innych uporządkowanych zbiorów informacji w ochronie zdrowia, funkcjonujących na podstawie umów lub porozumień zawieranych przez organy publiczne w celu wykonania zadań publicznych, rejestrów i ewidencji funkcjonujących na podstawie norm zwyczajowych lub prowadzonych na podstawie nieobowiązujących już aktów prawnych na zasadach historycznych oraz rejestrów prowadzonych bez jakichkolwiek podstaw prawnych. Przeprowadzone próby zinventaryzowania tych rejestrów wskazują, że istnieje kilkadziesiąt rejestrów i ewidencji tego rodzaju, co uprawnia do stwierdzenia, iż infrastruktura informacyjna w ochronie zdrowia jest chaotyczna i nieuporządkowana.

3. Nowe technologie – stare procedury

Rozwiązania prawne i organizacyjne procedur administracyjnych kształtujących infrastrukturę informacyjną w ochronie zdrowia tworzone były nie tylko w oderwaniu od możliwości współczesnych technologii teleinformatycznych, ale często w ogóle nie brano pod uwagę ich skutków. Dlatego też prowadzona dotychczas informatyzacja sektora ochrony zdrowia kojarzyła się ze wzrostem obciążeń administracyjnych, dużymi i zbędnymi kosztami zarówno po stronie aparatu państwa, jak i po stronie obywateli i przedsiębiorców, w tym zakładów opieki zdrowotnej.

4. Dezintegracja i brak interoperacyjności systemów informacyjnych

Autonomizacja systemów informacyjnych sektora ochrony zdrowia powoduje, że rozwiązania odwzorowania informacji i zarządzania nimi oraz stosowane technologie utrudniają, a często uniemożliwiają wymianę informacji i danych. Funkcjonujące systemy informacyjne nie są w stanie wzajemnie wspierać się przy obsłudze użytkowników, aktualizacji informacji, zapewnieniu integralności, porównywalności, kompletności informacji. Wpływa to negatywnie na jakość informacji i podnosi koszty każdego z systemów.

5. Dominacja gestorów nad użytkownikami

Istotną wadą funkcjonujących systemów informacyjnych w sektorze ochrony zdrowia jest uwzględnianie przede wszystkim potrzeb gestorów tych systemów, tzn. jednostek organizacyjnych sektora publicznego i urzędów. Potrzeby i możliwości pozostałych uczestników procedur administracyjnych, w tym nie tylko obywateli i przedsiębiorstw, ale także innych urzędów i jednostek sektora publicznego, są uwzględniane szcątkowo lub pomijane. W skrajnych przypadkach dochodzi nawet do ograniczenia prawa do informacji wyrażonego w art. 51 ust. 3 *Konstytucji RP*.

Odniesienie do dokumentów programowych

Dokumentami zawierającymi programy rozwoju ochrony zdrowia z wykorzystaniem technologii informacyjnych są:

- *Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013;*
- *Plan informatyzacji e-Zdrowie Polska na lata 2010-2015.*

W Polsce realizowany jest *Program Informatyzacji Ochrony Zdrowia (PIOZ)*, którego celami szczegółowymi są między innymi:

1. Stworzenie warunków informacyjnych umożliwiających podejmowanie w dłuższej perspektywie optymalnych decyzji w zakresie polityki zdrowotnej niezależnie od przyjętego modelu organizacyjnego opieki zdrowotnej oraz zasad jej finansowania;
2. Stworzenie stabilnego systemu informacji w ochronie zdrowia, charakteryzującego się z jednej strony elastycznym podejściem do organizacji systemu zasobów ochrony zdrowia, w tym do modelu finansowania świadczeń ze środków publicznych, a z drugiej odpornością na zaburzenia w gromadzeniu i archiwizacji danych, spowodowanymi zmianami systemowymi w ochronie zdrowia;
3. Umożliwienie obywatelom i osobom przebywającym w Polsce dostępu do informacji o ich stanie zdrowia oraz dysponowania tymi informacjami niezależnie od aktualnego miejsca pobytu;
4. Uporządkowanie istniejącego systemu zbierania, przetwarzania i wykorzystywania informacji w ochronie zdrowia przy uwzględnieniu następujących zasad:
 - otwartości i interoperacyjności;
 - ograniczania redundancji gromadzonych danych;
 - wspierania wtórnego wykorzystania danych i informacji gromadzonych przez podmioty publiczne;
 - funkcjonalizacji i zmniejszenia obciążeń administracyjnych oraz kosztów gromadzenia i wymiany informacji w ochronie zdrowia;
 - zapewnienia wysokiego poziomu wiarygodności i jakości danych.
1. Zapewnienie kompleksowości, aktualności, niesprzeczności norm, procesów, systemów i zasobów informacyjnych ochrony zdrowia mających wpływ na zachowanie spójności ładu informacyjnego w ochronie zdrowia, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb informacyjnych obywateli, w tym np. umożliwienia usługobiorcom dostępu on-line do danych o zrealizowanych na ich rzecz usługach zdrowotnych oraz umożliwienie dokonywania zapisów do lekarza w trybie on-line;
2. Optymalizacja nakładów finansowych ponoszonych na informatyzację sektora ochrony zdrowia i rozwój społeczeństwa informacyjnego w obszarze zdrowia względem uzyskiwanych efektów;
3. Przywrócenie właściwych relacji pomiędzy wytwórcą danych, gestorami systemów informacyjnych zbierających dane, a podmiotami wykorzystującymi i analizującymi informacje generowane w systemach informacyjnych;
4. Określenie minimalnych warunków organizacyjno-technicznych, jakie powinny spełniać systemy informatyczne funkcjonujące w ochronie zdrowia, zwłaszcza obsługujących rejestry medyczne, w tym rejestry publiczne;
5. Stworzenie warunków umożliwiających integrację rejestrów medycznych, w tym rejestrów publicznych w ochronie zdrowia.

Działania podejmowane w Polsce

W ramach PIOZ realizowane są obecnie dwa projekty współfinansowane ze środków POIG.

Celem projektu *Elektroniczna Platforma Gromadzenia, Analizy i Udostępniania Zasobów Cyfrowych o Zdarzeniach Medycznych* jest budowa elektronicznej platformy usług publicznych w ochronie zdrowia umożliwiającej organom administracji publicznej, przedsiębiorcom (m.in. zakładom opieki zdrowotnej, aptekom, praktykom lekarskim) i obywatelom gromadzenie, analizę i udostępnianie zasobów cyfrowych o zdarzeniach medycznych. Będzie on realizowany poprzez cele szczegółowe: (i) poprawa jakości obsługi pacjenta, (ii) planowanie opieki zdrowotnej, (iii) elektroniczne rozliczenia, (iv) zarządzanie kryzysowe, (v) zapewnienie interoperacyjności z europejskimi platformami elektronicznymi obszaru ochrony zdrowia, (vi) zapewnienie wiarygodności danych o zdarzeniach medycznych.

Celem projektu *Platforma udostępniania on-line przedsiębiorcom usług i zasobów cyfrowych rejestrów medycznych* jest zbudowanie platformy informatycznej umożliwiającej i integrującej udostępnianie przedsiębiorcom usług e-administracji w obszarze sektora ochrony zdrowia. Zostanie on osiągnięty poprzez upowszechnienie elektronicznej komunikacji między przedsiębiorstwami a podmiotami publicznymi w sektorze ochrony zdrowia. Cel zostanie osiągnięty poprzez zapewnienie bezpiecznego przechowywania danych rejestrowych, umożliwienie elektronicznej rejestracji i aktualizacji danych rejestrowych, umożliwienie pobierania odpisów i zaświadczeń drogą elektroniczną, elektroniczne przechowywanie dokumentów, umożliwienie administracji publicznej pobierania danych rejestrowych oraz upowszechnienie wykorzystania podpisu cyfrowego.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Polska popiera kierunki działań wytyczane przez Komisję Europejską w dziedzinie bezpiecznego dostępu przez Internet do danych medycznych, powszechnego dostępu do usług telemedycznych, ustanawiania wspólnych zasad w celu zapewnienia interoperacyjności rejestrów danych pacjentów oraz wspierania unijnych norm, badania interoperacyjności i certyfikacji systemów e-zdrowia.

Jednakże obecny stan informacji w ochronie zdrowia uniemożliwia realizację podstawowych celów *Programu Działań Wspólnotowych w Dziedzinie Zdrowia Publicznego (Decyzja 1786/2002/WE.)*, którym jest „gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie danych na poziomie wspólnotowym w celu skutecznego monitorowania zdrowia publicznego na poziomie wspólnotowym oraz w celu uzyskania obiektywnych, rzetelnych oraz zgodnych i porównywalnych informacji, które można wymieniać, które umożliwiłyby Komisji i Państwom Członkowskim poprawienie informacji przekazywanych społeczeństwu oraz formułowanie właściwych strategii, polityk i działań mających na celu osiągnięcie wysokiego poziomu ochrony zdrowia ludzkiego”.

W dziedzinie interoperacyjności elektronicznych systemów w ochronie zdrowia należy rozważyć wdrożenie jako ogólnie obowiązującej we wszystkich 27 krajach członkowskich normy CEN/ISO EN13606 (*Informatyka w ochronie zdrowia – Przesyłanie elektronicznych dokumentów zdrowotnych*) oraz Normy Europejskiej EN ISO 27799 (*Informatyka w ochronie zdrowia – Zarządzanie bezpieczeństwem informacji w ochronie zdrowia*). Istotne jest także

podjęcie dialogu z instytucjami odpowiedzialnymi za standaryzację, certyfikację i normalizację w kierunku nieodpłatnej dostępności norm. Wysokie koszty stanowią bowiem poważną barierę we wprowadzaniu ogólnie obowiązujących, jednolitych norm na rynku europejskim.

Konieczne wydaje się także wprowadzenie wspólnej, ogólnie obowiązującej w UE międzynarodowej terminologii referencyjnej w celu zachowania jednolitej terminologii i tożsamości zakresów znaczeniowych zdarzeń medycznych, zarówno w sferze diagnostyki, jak i procedur medycznych. Należy również rozważyć opracowanie dyrektywy UE dotyczącej kontrolowania bezpieczeństwa produktów informatycznych w ochronie zdrowia w sposób analogiczny, jak dla bezpieczeństwa urządzeń medycznych.

Działania planowane w Polsce

Działania planowane są ściśle powiązane z realizowanym już *Programem Informatyzacji Ochrony Zdrowia*. Część działań będzie zatem kontynuowana w dalszych latach. Dotyczy to w realizacji wymienionych wcześniej dwóch projektów współfinansowanych w ramach POIG – *Elektroniczna Platforma Gromadzenia, Analizy i Udostępniania Zasobów Cyfrowych o Zdarzeniach Medycznych (P1)* oraz *Platforma udostępniania on-line przedsiębiorcom usług i zasobów cyfrowych rejestrów medycznych (P2)*.

Ponadto na liście rezerwowej projektów kluczowych POIG znajduje się projekt P3 *Systemy związane z przebudową, dostosowaniem, utrzymywaniem i monitorowaniem rejestrów i innych zasobów ochrony zdrowia przez organy publiczne, w tym administrację państwową i samorządową – Platforma Rejestrów Ochrony Zdrowia (PROZ)*, którego głównym celem jest stworzenie warunków do wdrożenia usług e-zdrowia oraz podniesienie jakości informacji strategicznej i operacyjnej w ochronie zdrowia. Realizacja tego projektu stanowi kluczowy element realizacji informatyzacji sektora ochrony zdrowia, a tym samym kluczowy element informatyzacji całego obszaru administracji państwowej.

W związku z podpisaniem dwuletniej Umowy o Współpracy, zawartej pomiędzy Ministrem Zdrowia a Biurem Regionalnym WHO w latach 2010-2011 (BCA 2010-2011), CSIOZ realizuje działanie w Priorytecie 1 (Punkt 5) *Wdrażanie Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia w Polsce*. Realizacja zaplanowana jest do końca 2011 r.

Zagadnienia informatyzacji ochrony zdrowia stanowią jeden z priorytetów sektorowych Ministra Zdrowia, sformułowany pod nazwą *E-Zdrowie – bezpieczeństwo i jakość informacji medycznej oraz szerokie zastosowanie technologii telemedycznych dla obywateli UE w ramach Europy Cyfrowej*.

Główne akty prawne

- *Ustawa o systemie informacji w ochronie zdrowia;*
- *Możliwa nowelizacja Ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne;*
- *Akty wykonawcze przygotowane przez CSIOZ i Ministerstwo Zdrowia.*

2.7.3. Różnorodność kulturowa i kreatywne treści

Definicja tematu

Różnorodność kulturowa to pojęcie odnoszące się do wielości form, poprzez które znajdują swój wyraz kultury grup i społeczeństw¹³. Różnorodność kulturowa przejawia się zarówno w formach wyrazu kulturowego, jak i w różnych postaciach twórczości artystycznej, wytwarzania, rozpowszechniania i dystrybucji treści kulturowych oraz korzystania z nich, niezależnie od stosowanych środków i technik. Treści kreatywne są tworzone przez tradycyjnie pojmowanych autorów, producentów, wydawców, ale także przez użytkowników Internetu, a następnie upowszechniane. Za sprawą procesów digitalizacyjnych tradycyjne teksty także otrzymują cyfrową formę zapisu, co umożliwia ich upowszechnianie w Internecie. Rosnąca rola Internetu i cyfryzacji otwiera również nowe możliwości rozpowszechniania i promowania kreatywnych treści w sieci. Głównym działaniem mającym na celu promowanie różnorodności kulturowej i udostępnianie kreatywnych treści jest więc digitalizacja zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych oraz szerokie ich upowszechnianie za pośrednictwem Internetu z poszanowaniem praw autorskich.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- **Główne działanie 15: Do 2012 r. zaproponowanie zrównoważonego modelu finansowania unijnej cyfrowej biblioteki publicznej *Europeana* oraz cyfryzacji treści;**
- **Inne działania:**
 - Do 2012 r. zaproponowanie środków w oparciu o wyniki konsultacji dotyczących zielonej księgi w sprawie uwalniania potencjału przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej;
 - Do 2011 r. wydanie zalecenia w sprawie promowania cyfryzacji kina europejskiego;
 - Zapewnienie wdrożenia przepisów dyrektywy o medialnych usługach audiowizualnych dotyczących różnorodności kulturowej, w stosownych przypadkach poprzez współregulację i samoregulację, oraz wystosowanie do państw członkowskich prośby o informacje na temat stosowania tych przepisów do końca 2011 r.

¹³ Zgodnie z zapisami konwencji UNESCO dotyczącej różnorodności kulturowej z 2005 r. (ratyfikowanej na szczelbu UE w 2006 r.)

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Digitalizacja dziedzictwa kulturowego

Celem digitalizacji jest chęć zabezpieczenia obiektów dziedzictwa kulturowego przed zniszczeniem (zwłaszcza w przypadku obiektów audiowizualnych i audialnych, jak również papierowych). Digitalizacja pozwala też na szerokie udostępnienie dziedzictwa w Internecie. Konwersja cyfrowa mająca za zadanie zabezpieczenie materiałów jest istotna zwłaszcza w przypadku materiałów filmowych i audiowizualnych. Przykładowo stare taśmy filmowe z nitrocelulozy podatne są na samozapłon, a więc trudne nawet w przechowywaniu. Zgodnie z *Zaleceniem Komisji Europejskiej z dnia 24 sierpnia 2006 r. w sprawie digitalizacji i udostępnienia w Internecie dorobku kulturowego oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych (2006/585/WE)* digitalizacja jest także ważnym sposobem zapewnienia szerszego dostępu do zasobów kulturowych. Jednym z głównych problemów dotyczących digitalizacji, również w przypadku Polski, jest rozproszenie inicjatyw oraz brak koordynacji działań, a także niewystarczający poziom finansowania prac digitalizacyjnych. Komisja zaleca skoordynowanie działania państw członkowskich na rzecz digitalizacji dziedzictwa kulturowego oraz podjęcie działań na rzecz budowy portalu *Europeana*, stanowiącego jeden wspólny punkt dostępu do zasobów europejskiego dziedzictwa kulturowego.

Europeana i różnorodność kulturowa

Europejska cyfrowa biblioteka publiczna *Europeana* daje możliwość promocji kultur regionalnych i etnicznych, co jest istotne w przypadku Polski. Promowanie działań wspierających kulturę ludową może wspierać rozwój kulturalny rejonów wiejskich, a także przyczynić się do zrównoważonego rozwoju regionów. Kulturowanie i promocja szczególnie wartościowych zjawisk kultury lokalnej (sztuki ludowej, oryginalnych zawodów nie występujących w innych miejscach, rękodzieła ludowego) może stać się atutem wzmacniającym atrakcyjność turystyczną regionu, dając impuls dla wzrostu gospodarczego, rozwoju przemysłów kreatywnych i kulturowych, a w konsekwencji – również do zwiększenia liczby miejsc pracy.

Cyfryzacja kin oraz treści filmowych i telewizyjnych

Komisja Europejska planuje opublikowanie komunikatu w sprawie szans i wyzwań dla kina europejskiego w epoce digitalizacji. Komunikat uwzględnił będzie kwestie ochrony europejskiego dziedzictwa filmowego oraz wsparcia dla procesu cyfryzacji europejskich kin. Polska popiera działania podejmowane przez Komisję uważając, iż realizacja tych celów będzie stanowiła korzyść dla sektora kinowego wszystkich państw członkowskich. Proces cyfryzacji kin jest kwestią niezwykle istotną zwłaszcza dla udostępnienia zdigitalizowanych materiałów filmowych oraz produkcji filmowych, które powstają tylko w wersji cyfrowej (bez analogowych kopii na taśmie światłoczułej). Proces ten, który intensywnie zachodzi w kinach komercyjnych, głównie sieciach multipleksów, stanowi zagrożenie dla kin tradycyjnych, studyjnych i niezależnych. Aktualnie w Polsce jest około 300 sal cyfrowych, z czego aż 90% w multipleksach. Całkowite przejście kin na wyświetlanie filmów w technologii cyfrowej powinno nastąpić w najbliższych latach. Kinom, które nie zostaną wyposażone w projektory cyfrowe, grozi

zamknięcie. Istnieje bowiem wysokie ryzyko, iż za kilka lat filmy będą dystrybuowane tylko na nośnikach cyfrowych, a te kina, które nie mają odpowiedniej aparatury, nie będą w stanie dalej prowadzić swojej działalności. Kina studyjne prezentują różnorodny repertuar, głównie krajowy, europejski i światowy, a tylko znikomy procent stanowią produkcje amerykańskie. Zamknięcie tych kin spowodowane wejściem cyfrowej techniki wyświetlania filmów może zagrozić zniknięciem z repertuaru kinowego filmów europejskich, filmów niszowych, o niższym potencjale frekwencyjnym, ale o wysokich walorach artystycznych, edukacyjnych i poznawczych. Istotne jest również zwrócenie uwagi na treści filmowe i telewizyjne niezbędne do rozwoju usług czasu rzeczywistego oraz usług na żądanie, a także promowanie w nowych, cyfrowych środowiskach różnorodności kultur i kreatywnych treści, co wiąże się z szerokim udostępnianiem dokumentów cyfrowych (*born-digital*). Z punktu widzenia zasobów audiowizualnych i filmowych ważne jest także wypracowanie innowacyjnych rozwiązań dystrybucji treści.

Korzyści gospodarcze

Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) stymuluje również tworzenie wartości i wzrost gospodarczy. W tym kontekście istotne jest podkreślenie znaczenia przemysłów kreatywnych dla rozwoju gospodarczego państw oraz podkreślenia istotnej roli mediów elektronicznych oraz tradycyjnych w budowaniu gospodarki opartej na wiedzy. Przemysły kultury wykorzystujące nowe media otwierają przed polską kulturą nowe szanse, umożliwiają też zaistnienie polskiego dziedzictwa kulturowego w obiegu międzynarodowym. Rola gospodarcza kultury i przemysłów kreatywnych bardzo szybko rośnie, ich udział w zatrudnieniu i wytwarzaniu PKB jest coraz większy (według badania *Ekonomika kultury w Europie* zleconego przez KE wyniósł on w 2003 r. 2,6% unijnego PKB). Wzrost autonomii jednostek w komunikowaniu społecznym za pośrednictwem technologii cyfrowych sprzyja aktywizacji społecznej. Postulat „otwartego Internetu” (zawarty w *Rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 5 maja 2010 r.*) przyczyni się m.in. do rozwijania potencjału kreatywnego oraz tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze kultury (rozwój przedsiębiorczości on-line) dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych. Korzystanie z TIK ma istotny wpływ na tradycyjnie rozumianą kulturę, która nie tylko zyskuje nowoczesne narzędzia techniczne do kreowania dóbr kultury, ale także narzędzia do rozpowszechniania oraz utrwalania tekstów kultury. Wprowadzenie nowych regulacji prawnych własności intelektualnej, dostrzegających rosnącą rolę mediów cyfrowych, umożliwi dynamiczną wymianę treści kultury, przyczyniając się do rozwijania potencjału kreatywnego, a zarazem będzie służyło zwiększaniu możliwości kreatywnej pracy twórczej.

Odniesienie do dokumentów programowych

W Polsce opracowano kilka dokumentów dotyczących digitalizacji oraz związanych z promowaniem treści kreatywnych. Są to przede wszystkim:

- *Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013*;
- *Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020*;
- *Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013*.

W ramach prac międzyresortowego zespołu ds. realizacji *Programu Polska Cyfrowa* opracowano również raport wskazujący jako priorytetowe działania z zakresu edukacji cyfrowej, wzmocnienia sektora mediów elektronicznych oraz digitalizacji, gromadzenia i udostępniania zasobów kultury, dziedzictwa narodowego, edukacyjnych i naukowych w postaci cyfrowej przy użyciu sieci. Dodatkowo zgodnie z *Zaleceniem Komisji Europejskiej z dnia 24 sierpnia 2006 r. w sprawie digitalizacji i udostępnienia w Internecie dorobku kulturowego oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych*, opracowano *Program digitalizacji dóbr kultury oraz gromadzenia, przechowywania i udostępniania obiektów cyfrowych w Polsce 2009-2020* jako krajowy dokument strategiczny dotyczący digitalizacji zbiorów. Program obejmuje kwestie rozbudowy, ochrony oraz dostępu do polskich zasobów cyfrowych, w tym kwestię udostępniania polskich zasobów cyfrowych w portalach *APENET* oraz *Europeana*. Dyskusja na temat zmian prawnych dotyczących dostępu do treści w Internecie toczy się m.in. w ramach prac nad *Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020*.

Działania podejmowane w Polsce

Udział Polski w budowie portalu Europeana

Pierwszym polskim partnerem projektu *Europeana* była Biblioteka Narodowa, która w 2008 roku udostępniła w *Europeanie* swoje zasoby cyfrowe. Biblioteka jest partnerem projektu *Europeana v.1.0*, którego celem było uruchomienie pełnej wersji portalu *Europeana* oraz dalsza rozbudowa funkcjonalności, trwająca do końca 2011 r. Biblioteka Narodowa bierze również udział w projekcie *EuropeanaTravel*, którego celem jest digitalizacja i udostępnienie w portalu *Europeana* ponad miliona obiektów dokumentujących europejskie podróże i turystykę. W roku 2008 rozpoczął się projekt *EuropeanaLocal*. Jego celem jest zwiększenie możliwości wykorzystania treści cyfrowych przechowywanych przez instytucje regionalne i lokalne, a następnie udostępnienie tych treści poprzez *Europeanę*. W grudniu 2009 r. polskie zasoby w *Europeanie* zostały powiększone o ponad 250 tys. obiektów cyfrowych udostępnionych w ramach projektu *EuropeanaLocal*. Zasoby kilkuset instytucji kultury i nauki z całej Polski przyłączone zostały do *Europeany* poprzez Federację Bibliotek Cyfrowych – serwis tworzony przez Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe w Poznaniu. W projektach, mających na celu rozbudowę portalu *Europeana*, biorą udział ponadto Żydowski Instytut Historyczny (*Judaica Europeana*), Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych (*Archives Portal Europe*) oraz Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk (*European Film Gateway*). Ponadto Polska uczestniczy w pracach nad projektem *EUScreen*, który ma dostarczać treści audiowizualne do *Europeany* w ramach *Platformy eContentPlus*. Dzięki współpracy licznych polskich instytucji kultury z portalem *Europeana* w lipcu 2010 roku Polska znalazła się w pierwszej dziesiątce państw dostarczających treści cyfrowe do portalu, a udział polskich zasobów w *Europeanie* szacuje się na 4% (na 4 mln udostępnionych w portalu obiektów cyfrowych). Istotne jest także wzmożenie prac nad rozwojem projektów partnerskich: m.in. projektu *EUScreen* (<http://www.euscreen.eu>), mającego na celu zbudowanie portalu, na którym zostaną udostępnione zbiory pochodzące z europejskich archiwów telewizyjnych, projektu *European Film Gateway* (<http://www.europeanfilmgateway.eu>) oraz projektu *ARROW* (ang. *Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works towards Europeana*), który zawiera dostępne rejestry informacji o prawach autorskich i dziełach osieroconych w ramach projektu *Europeana*.

Finansowanie digitalizacji

Od 2007 do 2010 roku funkcjonował w MKiDN *program Dziedzictwo Kulturowe* – priorytet Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego oraz *program Zasoby cyfrowe*. Zadaniem programu było dofinansowanie nie tylko digitalizacji zbiorów bibliotecznych, archiwalnych i muzealnych, ale również tworzenie wirtualnych bibliotek i muzeów oraz stworzenie samej infrastruktury digitalizacyjnej. Budżet Programu w roku 2009 wynosił 10 mln zł, natomiast w roku 2010 – już 20 mln zł. W roku 2011 zostanie ponadto uruchomiony program wieloletni *KULTURA+*, którego jednym z elementów jest finansowanie procesów digitalizacyjnych. Budżet części *Digitalizacja* wyniesie 120 mln zł w latach 2011-2015. Finansowanie digitalizacji dziedzictwa kulturowego możliwe jest także w ramach funduszy europejskich. W perspektywie finansowej 2007-2013 kultura stała się samodzielnym obszarem interwencji funduszy strukturalnych. Ochrona dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym, w tym digitalizacja, znalazła wsparcie w *Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko*. Dzięki temu możliwe było dofinansowanie projektów digitalizacji zbiorów Uniwersytetu Jagiellońskiego, Biblioteki Śląskiej w Katowicach oraz Filtoteki Narodowej. Możliwości digitalizacji treści kulturowych daje też 16 Regionalnych Programów Operacyjnych zarządzanych na poziomie województw. Projekty digitalizacji europejskiego dziedzictwa kulturowego były też realizowane ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2004-2009. Dofinansowanie na realizację projektów otrzymały Książnica Cieszyńska oraz Fundacja Zakład Narodowy imienia Ossolińskich we Wrocławiu.

Działalność koordynacyjna w dziedzinie digitalizacji

W 2006 r. powołano Zespół ds. digitalizacji jako organ pomocniczy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Do zadań Zespołu należy:

- wypracowanie jednolitej strategii digitalizacji dziedzictwa kulturowego i dorobku naukowego w Polsce, bez względu na status prawny bądź miejsce przechowywania obiektów;
- opracowanie jednolitych dla bibliotek, archiwów i muzeów wymagań dotyczących procesu digitalizacji, udostępniania i przechowywania materiałów cyfrowych;
- integracja działań podejmowanych przez biblioteki, muzea i archiwa w zakresie digitalizacji dziedzictwa kulturowego.

Zespół opracował dokumenty: *Opracowanie standardów technicznych dla obiektów cyfrowych tworzonych przy digitalizacji dziedzictwa kulturowego* oraz *Program digitalizacji dóbr kultury oraz gromadzenia, przechowywania i udostępniania obiektów cyfrowych w Polsce 2009-2020*.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego powierzył funkcje Centrów Kompetencji następującym instytucjom:

- Bibliotece Narodowej (digitalizacja materiałów bibliotecznych);
- Krajowemu Ośrodkowi Badań i Dokumentacji Zabytków (digitalizacja zabytków i muzealiów);
- Narodowemu Instytutowi Audiowizualnemu (digitalizacja materiałów audiowizualnych);
- Narodowemu Archiwum Cyfrowemu (digitalizacja materiałów archiwalnych).

Centra Kompetencji z założenia mają być instytucjami wiodącymi w danym obszarze, stanowiąc wzór dla innych instytucji oraz prowadząc szkolenia z dziedziny digitalizacji dziedzictwa kulturowego. Do zadań Centrów Kompetencji należy wdrażanie zmian technologicznych dotyczących digitalizacji i przechowywania danych cyfrowych, koordynacja gromadzenia i przechowywania zasobów cyfrowych, edukacja kadr instytucji kultury prowadzących digitalizację, udostępnianie materiałów zdigitalizowanych i promocja zasobów cyfrowych. MKiDN zleca również przygotowanie raportów i ekspertyz. W 2009 roku powstało kilkanaście raportów tematycznych, m.in.: *Raport o stanie i różnicowaniach kultury miejskiej*, *Raport o systemie ochrony dziedzictwa kulturowego*, *Raport o książce*, *Raport o mediach audiowizualnych*.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Długofalowe działania Komisji Europejskiej przejawiające się m.in. w opracowaniu zrównoważonego modelu finansowania Europejskiej Cyfrowej Biblioteki Publicznej *Europeany* oraz cyfryzacji treści zarówno na poziomie UE, jak i na poziomie państw członkowskich należy uznać za właściwe. Jednak taki zapis zawęża zarazem możliwe działania w sferze digitalizacji dziedzictwa. Mając na uwadze, iż *Agenda* w punkcie 2.7.3 mówi o digitalizacji dóbr kultury, działanie kluczowe 15 powinno umożliwiać także inne inicjatywy. Komisja Europejska zaproponowała, aby do 2012 roku przedstawić środki wdrożenia założeń *Zielonej Księgi w sprawie uwalniania potencjału przedsiębiorstw z sektora kultury i kreatywnego*. Mając na uwadze fakt, iż zapisy *Zielonej Księgi* będą wdrażane m.in. za pomocą inicjatyw flagowych Strategii *EUROPA 2020* (na co wskazuje *Zielona Księga*), zasadne jest podkreślenie znaczenia potencjału kultury i kreatywnego dla pozostałych (poza *Europejską Agendą Cyfrową*) inicjatyw flagowych tej strategii. Polska popiera zapis mówiący o konieczności wdrożenia przepisów *Dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych dotyczących różnorodności kulturowej*. Polska deklaruje wdrożenie odpowiednich jej przepisów. W tym kontekście ważne jest wzmocnienie struktur produkcyjnych firm sektora MŚP, a zwłaszcza stworzenie dla sektora audiowizualnego funduszu gwarancyjnego produkcji audiowizualnej w ramach programu *Media*, co umożliwi małym i średnim firmom formułowanie lepszych planów operacyjnych dla własnych produkcji i ułatwi prywatne inwestycje w sektorze audiowizualnym.

Szczególnie ważne jest uwzględnienie w *EAC* problematyki digitalizacji i udostępniania za pomocą Internetu dziedzictwa narodowego poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej, stanowiących wspólne dziedzictwa kulturowe Europy i zdefiniowanie podstawowych barier, które utrudniają działalność digitalizacyjną oraz upowszechnianie jej rezultatów. Należy zauważyć, że rozwój nowych mediów i technologii cyfrowych prowadzący do digitalizacji dóbr kultury stanowi wyzwanie dla polityki praw autorskich. Technologie cyfrowe ułatwiły zwielokrotnianie, rozpowszechnianie i przechowywanie treści na nowych platformach, jednocześnie zwiększając jednak zakres nielegalnego korzystania z chronionych dóbr. Strategia działania instytucji europejskich powinna z jednej strony zapewnić dotychczasowy zakres ochrony twórców w zmieniającym się środowisku, w tym nowe propozycje legislacyjne mające zagwarantować wynagrodzenia autorom na odpowiednim poziomie, z drugiej zaś – umożliwić ogółowi społeczeństwa jak najszerszy dostęp do dorobku kulturalnego. Polska w pełni popiera dalszą rozbudowę portalu *Europeana* oraz systematyczne zwiększanie środków finansowych na digitalizację. Działania związane z rozwojem *Europeany* powinny dążyć do wyłonienia docelowego modelu portalu – otwartej, funkcjonalnej, zdecentralizowanej biblioteki cyfrowej

o rozległych obszarach tematycznych. Systematyczna i długofalowa rozbudowa zasobów dostępnych w portalu *Europeana* będzie wymagała od instytucji kultury państw członkowskich stałych nakładów finansowych na tworzenie reprodukcji cyfrowych własnych zbiorów oraz na zakup licencji na udostępnianie w wersji cyfrowej utworów chronionych prawem autorskim. W przypadku Polski finansowanie przygotowania cyfrowej zawartości finansowane jest w ramach dotacji podmiotowej Biblioteki Narodowej. Dodatkowe środki finansowe wspierające proces digitalizacji, przechowywania zbiorów cyfrowych oraz ich udostępniania są rozdysponowane w ramach programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Po zakończeniu budowy portalu *Europeana* niezbędne będzie centralne finansowanie bieżącego utrzymania serwisu, stopniowej rozbudowy jego funkcjonalności oraz działalności promocyjnej. Prace te mogą być finansowane w pewnym stopniu przez fundusze prywatne, przy założeniu, że zainteresowanie firm komercyjnych sponsoringiem *Europeany* będzie rosło w miarę wzrostu liczby użytkowników portalu. Pozostałe koszty powinny być pokrywane z budżetu Unii Europejskiej.

Po 2013 roku niezbędne będzie stałe finansowanie utrzymania i rozbudowy funkcjonalności portalu *Europeana*. Zakłada się, że po roku 2013 będą finansowane działania związane m.in. z zarządzaniem *Europeaną*, prowadzeniem księgowości projektu, kontaktami z instytucjami dostarczającymi zawartość cyfrową, promocją i marketingiem, pozyskiwaniem sponsorów, zespołem programistycznym itp. Działania te powinny być finansowane z centralnych funduszy europejskich oraz ze sponsoringu prywatnego. Jednocześnie Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, tak jak obecnie, będzie finansowało udział polskich państwowych instytucji kultury w ramach dotacji podmiotowej (np. w przypadku Biblioteki Narodowej i muzeów państwowych) oraz programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Warte rozważenia są też propozycje dotyczące wyższego wkładu finansowego państw członkowskich w formie składek.

Działania planowane w Polsce

W zakresie promowania różnorodności kulturowej i kreatywnych treści szczególne znaczenie ma przygotowywana *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020 (SRKS)* projekt koordynowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Do głównych celów przygotowywanej *SRKS* należy m.in. rozwój i efektywne wykorzystywanie potencjału kulturowego i kreatywnego, w tym rozwój nowoczesnego sektora kreatywnego poprzez rozwój sieci współpracy między środowiskami kultury, nauki i biznesu, wspieranie wdrożeń, rozwój systemu ulg i zachęt finansowych dla przedsiębiorców sektora kreatywnego, promowanie aktywności artystów i animatorów kultury w tworzeniu obszarów działalności gospodarczej, dostosowanie programów szkół i uczelni artystycznych do potrzeb sektora kreatywnego, udostępnianie treści i ochrona własności intelektualnej, zwiększanie potencjału sektora kreatywnego, a w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw. W ramach *SRKS* Polska uwzględni również postulaty związane z promowaniem różnorodności kulturowej i kreatywnych treści zawarte w *EAC* (ze szczególnych uwzględnieniem roli nowych środowisk cyfrowych). Głównym działaniem mającym na celu promowanie różnorodności kulturowej i udostępnianie kreatywnych treści będzie rozwijanie potencjału kulturowego i kreatywnego warunkującego innowacyjność, digitalizacja zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych oraz szerokie upowszechnianie ich za pośrednictwem Internetu, przy zachowaniu praw

autorskich. Ponadto podejmowane są działania zmierzające do wdrożenia, uchwalonego w październiku 2010 roku, programu wieloletniego KULTURA+. Jednym z jego celów jest udostępnienie cyfrowych zasobów polskiego dziedzictwa kulturowego za pośrednictwem Internetu mieszkańcom całej Polski, zwłaszcza wsi i małych miast, w ramach Priorytetu *Digitalizacja*. Przewidywany budżet priorytetu oszacowano na kwotę 120 mln zł. W ramach planowanego projektu *Europeana v.2.0* w sierpniu 2011 r. zaproponowano Bibliotece Narodowej m.in. zorganizowanie prestiżowej międzynarodowej konferencji na temat digitalizacji archiwów filmowych i telewizyjnych (planowana jest w drugiej połowie 2011 roku, podczas Polskiej Prezydencji w UE). Jednocześnie podejmowane są działania mające na celu utrzymanie dotychczasowych możliwości finansowania kultury, w tym ochrony i digitalizacji dziedzictwa kulturowego, ze środków europejskich w kolejnej perspektywie finansowej UE obejmującej lata 2014-2020.

Główne akty prawne

W Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego trwają prace nad projektem *Ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji*, której celem jest implementacja *Dyrektywy 2010/13/UE o audiowizualnych usługach medialnych* do polskiego porządku prawnego. Zgodnie z projektem zakres ustawy zostanie rozszerzony na wszystkie sposoby dostarczania usług medialnych, niezależnie od wykorzystywanej technologii. Na szczególną uwagę zasługuje nowelizacja reguł dotyczących przekazów handlowych, w tym dopuszczenie lokowania produktów w niektórych audycjach. Uchwalenie ustawy będzie wymagało uchwalenia przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji rozporządzeń wykonawczych. W *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020* zostaną uwzględnione kwestie promowania różnorodności i kreatywnych treści. Narzędziami SRKS będą takie akty prawne, jak *Ustawa o prawie prasowym* i *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych*. Konieczność podejmowania działań przez Rząd RP będzie także wynikać z propozycji legislacyjnych i innych dokumentów, których publikację zapowiedziała Komisja Europejska w ramach *Europejskiej Agendy Cyfrowej*.

2.7.4. Administracja elektroniczna

Definicja tematu

Modernizacja funkcjonowania administracji publicznej zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami obywateli i przedsiębiorców jest jednym z najważniejszych wyzwań rozwojowych Polski i Europy. Technologie informacyjne i komunikacyjne stwarzają możliwość realizacji wizji taniego, ale efektywnego państwa, zorientowanego na potrzeby swoich obywateli. Dzięki platformom i usługom e-administracji wiele spraw urzędowych można załatwić bez konieczności osobistego odwiedzania urzędu. W kontekście ogólnoeuropejskim TIK umożliwiają funkcjonowanie przedsiębiorstw i obywateli w dowolnym kraju w jednolity sposób i bez konieczności fizycznego kontaktu z urzędami.

Warto wskazać, że stosowanie dokumentów elektronicznych jest często związane z realizacją zobowiązań międzynarodowych np. konwencji Międzynarodowej Organizacji Morskiej IMO (np. formularze IMO FAL);dyrektywy 2010/65/UE w sprawie formalności sprawozdawczych dla statków oraz rozwoju handlu i obrotu elektronicznego, w tym jednolitego dokumentu transportowego, wykorzystujących międzynarodowe standardy i procedury.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- **Główne działanie 16 Zaproponowanie do 2012 r. decyzji Rady i Parlamentu Europejskiego w celu zapewnienia wzajemnego uznawania elektronicznej identyfikacji i elektronicznego uwierzytelniania w całej UE na podstawie internetowych „usług uwierzytelniania” dostępnych we wszystkich państwach członkowskich (które mogą korzystać z najbardziej odpowiednich urzędowych dokumentów obywateli – wydawanych przez sektor publiczny lub prywatny);**
- **Inne działania:**
 - Wspieranie jednolitych transgranicznych usług administracji elektronicznej w ramach jednolitego rynku poprzez program na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP) oraz program dotyczący rozwiązań interoperacyjnych dla europejskich administracji publicznych (ISA);
 - Do 2011 r. przegląd *Dyrektywy w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska*;
 - Współpraca z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami w celu wdrożenia transgranicznych usług e-środowisko, a w szczególności zaawansowanych sieci czujników;
 - Do 2011 r. zdefiniowanie w białej księdze konkretnych działań dotyczących wzajemnych połączeń zdolności elektronicznych zamówień publicznych w ramach jednolitego rynku;

- Służenie jako przykład funkcjonowania otwartej i przejrzystej e-administracji poprzez stworzenie w 2010 r., a następnie realizację ambitnego planu działania e-Komisja 2011-2015 obejmującego m.in. w pełni elektroniczne zamówienia publiczne.

Państwa członkowskie powinny:

- Zapewnić pełną interoperacyjność usług e-administracji, przewyższając bariery organizacyjne, techniczne lub semantyczne i wspierając IPv6;
- Zagwarantować, aby pojedyncze punkty kontaktowe funkcjonowały jako pełnoprawne centra e-administracji, zapewniające usługi wychodzące ponad wymogi i obszary objęte *Dyrektywą o usługach*;
- Do 2011 r. uzgodnić wspólną listę kluczowych transgranicznych usług publicznych, które odpowiadają ściśle określonym potrzebom, umożliwiając przedsiębiorcom zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej w całej Europie, niezależnie od ich pierwotnej lokalizacji i umożliwiając obywatelom naukę, pracę, zamieszkanie i przechodzenie na emeryturę w dowolnym miejscu w Unii Europejskiej. Te kluczowe usługi powinny być dostępne w Internecie w 2015 r.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

W Polsce nadal niewielu obywateli korzysta z usług e-administracji i ogólnie usług świadczonych drogą elektroniczną. Główną przyczyną tego stanu jest z jednej strony brak świadomości na temat możliwości oraz korzyści z ich stosowania, a z drugiej – niekompletność oferty usług publicznych dostępnych przez Internet oraz konieczność stosowania kwalifikowanych podpisów elektronicznych. W rezultacie według danych Eurostatu w 2009 r. w Polsce w ciągu ostatnich 3 miesięcy: (25% w ciągu ostatnich 12 miesięcy) osób w wieku od 16 do 74 lat korzystało z usług e-administracji, przy wdrożonych 53% z 20 kluczowych usług publicznych.

Koszty i procedura uzyskania kwalifikowanego podpisu elektronicznego bardzo obniżają chęć korzystania przez obywateli z wdrożonych platform usługowych, wymagających zaawansowanych sposobów autoryzacji i uwierzytelnienia. Sytuację może znacząco zmienić wprowadzenie powszechnych form uwierzytelnienia obywatela w kontaktach z e-administracją np. z wykorzystaniem nowego dowodu osobistego pl.ID wyposażonego w odpowiednie rozwiązania elektroniczne czy zaufanego profilu na platformie usług publicznych.

Prowadzone w Polsce prace nad modernizacją rejestrów państwowych oraz udostępnieniem obywatelom prostych metod identyfikacji i uwierzytelnienia w systemach teleinformatycznych pozwolą na szybszy rozwój elektronicznej administracji. Rozwiązania e-administracji dadzą obywatelowi możliwość wyboru: czy chce odwiedzić urząd w celu załatwienia danej sprawy osobiście, czy woli to zrobić zdalnie z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, oszczędzając czas i pieniądze, i samemu określając, kiedy to chce zrobić. Natomiast urząd odciążony zostanie od wielu zbędnych czynności „papierowych”, mogąc się skupić na sprawnym załatwieniu sprawy. Warunkiem niezbędnym realizacji tych idei jest również nowoczesne prawo, nadążające za oczekiwaniami obywateli oraz szybkim rozwojem technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Ważnym obszarem zastosowania rozwiązań teleinformatyki przez administrację publiczną jest samo funkcjonowanie instytucji publicznych. Komputery i sieci teleinformatyczne pozwalają na sprawniejsze wykonywanie zadań publicznych i podwyższają efektywność działania urzędów również w sprawach nie związanych bezpośrednio ze świadczeniem usług dla obywateli.

Odniesienie do dokumentów programowych

Najważniejsze dokumenty programowe:

- *Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na lata 2007-2010;*
- *Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013 – obszar Państwo;*
- *Ministerial declaration on eGovernment (Malmö 2009);*
- *The European eGovernment Action Plan 2011-2015;*
- *Strategia Sprawne Państwo (w przygotowaniu).*

Działania podejmowane w Polsce

Realizując projekty *e-Podatki*, *e-Deklaracje 2*, *e-Rejestracja*, wchodzące w skład programu *e-Podatki*, Ministerstwo Finansów zamierza gruntownie przebudować administrację podatkową, co umożliwi wdrożenie mechanizmów elektronicznej administracji nie tylko w domenie poboru podatków, ale pozwoli też dostarczyć elektroniczne usługi niezbędne innym resortom.

Przykładem może być *projekt e-Rejestracja*, w ramach którego, planowana jest integracja Centralnego Rejestru Podatników (CRP) z rejestrami KRS i PESEL. Zgodnie z decyzją Kierownictwa MF oraz Rady Programu *e-Podatki* numer identyfikacji podatkowej generowane będą w momencie tworzenia numeru PESEL i KRS dla podatników rejestrowanych w ww. rejestrach. Oznacza to między innymi znaczące ograniczenie procedur biurokratycznych poprzez likwidację podatkowych zgłoszeń identyfikacyjnych dla podmiotów rejestrowanych w rejestrze PESEL i KRS.

W ramach *projektu e- Deklaracje 2* rozwijane będą usługi elektronicznej komunikacji przedsiębiorców z administracją podatkową. Wpłyne to na obniżenie kosztu poboru podatków. Planowane jest także uruchomienie usług dla innych podatników, przykładem mogą być wstępnie wypełniane zeznania roczne PIT.

W *projekcie e-Podatki* uproszczony zostanie system poboru podatków poprzez usprawnienie (zoptymalizowanie) wewnętrznych procesów biznesowych administracji podatkowej oraz zbudowanie niezbędnych rozwiązań przetwarzania danych w zakresie funkcji BackOffice. W 2011r. przygotowany zostanie model docelowy funkcjonowania administracji podatkowej. W 2013r. planowane jest wdrożenie centrum rozliczeń (np. uruchomienie usługi informowania o niezaleganiu w podatkach dla potrzeb postępowań przetargowych i inne.)

W realizowanych projektach Ministerstwo Finansów planuje wykorzystać usługi uruchomione przez inne projekty Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka w tym mechanizmy autoryzacji użytkowników elektronicznych usług udostępnionych przez platformę e-PUAP.

W Polsce podejmowane są liczne działania zmierzające do poprawy warunków przepływu usług e-administracji:

- utworzenie pojedynczego punktu kontaktowego;
- utworzenie punktu kontaktowego ds. produktów;
- utworzenie centrum koordynacyjnego SOLVIT;
- wdrożenie systemu przesyłania deklaracji podatkowych e-Deklaracje;
- wdrożenie systemu elektronicznego przekazywania deklaracji ubezpieczeniowych do ZUS;
- budowa platformy ePUAP – elektroniczna platforma usług administracji publicznej;
- wdrożenie profilu zaufanego ePUAP – alternatywny do podpisu elektronicznego sposób autentykacji w kontaktach z administracją publiczną,
- wdrożenie pl.ID – elektronicznego dowodu tożsamości z funkcją uwierzytelniania w systemach IT.
- projekt e-Cło.

Najważniejszym działaniem w ostatnich latach w zakresie administracji elektronicznej była przeprowadzona w 2010 roku **nowelizacja Ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne**. Pracom nad ustawą towarzyszyły szerokie konsultacje ze środowiskiem społecznym, informatycznym, naukowym oraz z przedstawicielami administracji publicznej – rządowej i samorządowej.

Zaproponowane zmiany ułatwiają obywatelom i przedsiębiorcom kontakt z administracją publiczną oraz z sądami i innymi podmiotami władzy publicznej. Nadają dokumentom w postaci elektronicznej taką samą moc, jaką obecnie posiada dokument papierowy. Nowe przepisy nakładają na organy administracji publicznej obowiązek wymiany między sobą danych, bez wymagania dostarczania przez obywateli zaświadczeń z innych urzędów. Jest to kolejny krok do wyeliminowania nośników papierowych z wymiany informacji pomiędzy organami administracji publicznej – w czasach, gdy niemal wszystkie informacje są lub mogą być gromadzone w postaci elektronicznej.

Rezultatem gruntowej analizy stosowania w praktyce zapisów *Ustawy o informatyzacji* w ciągu czterech lat jej obowiązywania były propozycje następujących zmian w trzech obszarach:

1. Uporządkowanie dotychczasowych rozwiązań prawnych i położenie nacisku na gwarancje neutralności technologicznej oraz jawności używanych standardów i specyfikacji. Uwzględniając opinie środowiska informatycznego i gospodarczego wszystkim oraz postęp technologiczny zmienione zostały definicje różnych pojęć (np. informatycznego nośnika danych, czy minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych);
2. Eliminacja rozwiązań, które się nie sprawdziły bądź nakładały na administrację niepotrzebne obowiązki (np. przepisy określające sposób powoływania kontrolerów systemów teleinformatycznych i projektów informatycznych);
3. Wprowadzenie nowych rozwiązań, w szczególności nowych, prostych i tanich metod uwierzytelniania klientów administracji.

Szczególny nacisk położono na stworzenie prawidłowych podstaw prawnych dla świadczenia usług publicznych z wykorzystaniem takich rozwiązań jak elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej (ePUAP), czy centralne repozytorium wzorów dokumentów elektronicznych. Udostępniany na platformie ePUAP Profil Zaufany – nowa, bezpłatna metoda uwierzytelniania klientów administracji – ma umożliwiać składanie pism do organów administracji bez konieczności stosowania kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Wszystkie zaproponowane zmiany tworzą warunki dla interoperacyjności, umożliwiające prawidłową współpracę pomiędzy systemami używanymi przez obywateli, przedsiębiorców i podmioty publiczne.

Stosowne zmiany przeprowadzono również w *Kodeksie postępowania administracyjnego*, *Ordynacji Podatkowej* i innych aktach prawnych. Podkreślić należy jednocześnie, iż rozwój technologiczny i praktyka spowodują zapewne konieczność ponownej analizy przedmiotowych przepisów w najbliższych latach.

W dziedzinie **infrastruktury informacji przestrzennej** podstawowym celem działań jest udostępnienie obywatelom, przedsiębiorcom oraz administracji publicznej informacji przestrzennej z rejestrów georeferencyjnych oraz usług bazujących na tej informacji. W tym kontekście interoperacyjność polega na możliwości łączenia zbiorów danych przestrzennych gromadzonych przez różne podmioty, interakcji usług sieciowych związanych z tymi zbiorami oraz wspólnego korzystania przez organy administracji ze zbiorów i usług danych przestrzennych. Zadania realizowane przede wszystkim przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii dotyczą koordynacji prac resortów i interesariuszy zewnętrznych zaangażowanych w budowę i rozwój krajowej infrastruktury oraz udostępnianie informacji przestrzennej poprzez jeden punkt dostępu. Składały się na to działania legislacyjne (uchwalenie w 2010 r. *ustawy o infrastrukturze informacji przestrzennej*), finansowe (realizacja projektu Geoportal2, realizacja innych projektów zapewniających aktualność i kompletność referencyjnych danych przestrzennych: GBDOT, TERYT2, ISOK) i koordynacyjne (funkcjonowanie Rady do spraw Implementacji INSPIRE, Krajowego Punktu Kontaktowego).

Dla funkcjonowania przedsiębiorstw szczególnie istotna jest implementacja *Dyrektywy 2006/123/WE* dotycząca utworzenia **punktów kontaktowych** przez państwa członkowskie Unii Europejskiej. Zasady utworzenia i funkcjonowania punktu kontaktowego zostały uregulowane przez przepisy rozdziału 2a *Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej*. Do zasadniczych funkcji punktu kontaktowego należą:

- umożliwienie dopełnienia wszystkich procedur i formalności związanych z rozpoczęciem, prowadzeniem i zakończeniem działalności gospodarczej;
- umożliwienie dostępu do katalogu wymaganych informacji;
- udzielenia wsparcia i pomocy.

Utworzono jeden punkt kontaktowy prowadzony przez Ministra Gospodarki za pośrednictwem strony internetowej. Decyzją polskiego ustawodawcy zakres kompetencji punktu kontaktowego dotyczy już teraz całej dziedziny działalności gospodarczej, a nie tylko sfery usługowej.

Istotnym obszarem rozwoju elektronicznej administracji są rozliczenia podatkowe i celne. Ministerstwo Finansów realizuje zarówno programy związane z dostarczaniem usług administracji podatkowej obywatelom i przedsiębiorstwom (e-Podatki, e-Rejestracja, e-Deklaracje 2, e-Cło), jak i kompleksowy program modernizacji kluczowych systemów, wybudowania Centrum Przetwarzania Danych, konsolidacji systemów celnych i podatkowych oraz stworzenia sprawnej infrastruktury e-USług.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Polska z zadowoleniem przyjmuje i docenia działania zmierzające do stworzenia nowej generacji bardziej otwartych i elastycznych usług e-administracji na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Współpraca w dziedzinie e-administracji na poziomie UE

z pewnością może przyczynić się do przezwyciężenia kryzysu gospodarczego i pozwoli na bardziej efektywne wykorzystanie środków publicznych. Kluczowymi kwestiami dla rozwoju transgranicznych usług elektronicznej administracji dla obywateli i przedsiębiorstw, niezależnie od ich kraju pochodzenia, jest zapewnienie interoperacyjności i elektronicznej identyfikacji.

Polska podziela pogląd Komisji Europejskiej, że usługi e-administracji muszą lepiej odpowiadać na potrzeby użytkowników i dlatego muszą być projektowane w konsultacji z użytkownikami. Usługi te powinny zapewnić obywatelom łatwy dostęp do informacji publicznej zwiększając przejrzystość administracji publicznej i zaangażowania obywateli w życie publicznym.

W opinii Polski kolejnym istotnym warunkiem rozwoju elektronicznej administracji jest stosowanie innowacyjnych technologii, w tym architektury zorientowanej na usługi (SOA), które pozwolą obniżyć koszty realizacji usługi administracji i umożliwią stworzenie środowiska otwartego i elastycznego dla wspólnych usług administracji publicznej. Jednakże działaniom zaproponowanym przez Komisję, dotyczącym przejścia z protokołu IPv4 na IPv6, powinno towarzyszyć przygotowanie odpowiednich rozwiązań oraz mechanizmów przejściowych, które umożliwią współistnienie i funkcjonowanie przez pewien czas obu protokołów równolegle. W związku z przechodzeniem na protokół IPv6 niezwykle ważna jest kwestia bezpieczeństwa, która powinna stać się jednym z głównych punktów prac Komisji Europejskiej i państw członkowskich. Równie wiele uwagi – także z punktu widzenia bezpieczeństwa – trzeba poświęcić obiecującej technologii przetwarzania w chmurze.

Działania planowane w Polsce

Planowane jest kontynuowanie podjętych działań zmierzających do zwiększenia dostępności usług publicznych on-line, m.in.:

- dalsza elektroniczacja procedur związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (wchodzących w zakres *Dyrektywy usługowej* oraz innych procedur, nie objętych zapisami dyrektywy);
- poprawa dostępu do usług świadczonych drogą elektroniczną poprzez ułatwienie uwierzytelniania w kontaktach z administracją publiczną;
- stymulacja rozwoju komercyjnych e-usług poprzez budowę dobrych praktyk e-administracji oraz partnerstwo publiczno-prywatne;
- zwiększenie dostępności usług publicznych dla obywateli innych państw członkowskich poprzez wypracowanie odpowiednich modeli współpracy międzynarodowej, również w modelu partnerstwa publiczno-prywatnego.

Dodatkowo podejmowane są działania prowadzące do zwiększenia dostępności usług publicznych świadczonych przez polskie urzędy dla obywateli z krajów członkowskich. Przykładami takich działań są: utworzenie przez Ministerstwo Gospodarki przy współpracy z Krajową Izbą Gospodarczą modelu funkcjonowania tzw. Hostów Przedsiębiorczości ułatwiających załatwianie na odległość niezbędnych formalności związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, usprawnienie legalizacji dokumentów w obrocie międzynarodowym, uczestnictwo w opracowywaniu standardów koniecznych do stworzenia harmonijnego i transparentnego rynku wewnętrznego (np. formatu XBRL).

Polska będzie rozwijała funkcjonalności, procedury i treści dostępne na stronach punktu kontaktowego. Przyczyni się do tego również aktywne uczestnictwo w pracach projektu i pilotażu SPOCS. Na stronach internetowych punktu nastąpi również integracja informacji, wychodzących poza obowiązkowy zakres art. 7 *Dyrektywy 2006/123/WE* – a więc informacji o rozmaitych inicjatywach wspierających przedsiębiorczość i obywateli, między innymi dzięki rozszerzeniu współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W dziedzinie interoperacyjności na etapie uzgodnień jest przygotowany przez MSWiA projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w formie elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych. Jest to kolejny krok w kierunku zapewnienia interoperacyjności systemów teleinformatycznych administracji publicznej, bez którego nie będzie możliwe przyspieszenie rozwoju elektronicznej administracji.

Priorytetowym działaniem w Polsce w obszarze danych przestrzennych państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego jest realizacja założeń projektu Geoportal2, którego głównym celem jest umożliwienie powszechnego dostępu i stosowania informacji przestrzennej w Polsce poprzez rozbudowę – do 31 grudnia 2012 r. – krajowej infrastruktury informacji przestrzennej w zakresie rejestrów georeferencyjnych oraz związanych z nimi usług.

W ramach projektów prowadzonych przez organy administracji państwowej należy przyjąć założenie, że systemy teleinformatyczne wytworzone w wyniku tych projektów będą udostępniały interfejsy wielojęzyczne. Odnosi się to również do innych treści publikowanych na takich portalach, m.in. do treści przepisów polskiego prawa, czy komunikacji z użytkownikami wspomnianych platform.

Główne akty prawne

- *Ustawa o świadczeniu usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,*
- *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej,*
- *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne,*
- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ewidencji zbiorów i usług danych przestrzennych objętych infrastrukturą informacji przestrzennej,*
- *Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na lata 2010-2013.*

2.7.5. Inteligentne systemy transportowe

Definicja tematu

Stosowanie w transporcie zaawansowanych rozwiązań technologiczno-organizacyjnych określanych terminem „Inteligentne Systemy Transportowe” (ITS) należy do najbardziej efektywnych sposobów podnoszenia jego sprawności. Rozwiązania ITS wpływają na poprawę efektywności różnych jego gałęzi, minimalizują szkodliwy wpływ transportu na środowisko, wspierają gospodarkę i jakość życia obywateli. ITS obejmują systemy w transporcie drogowym, kolejowym, lotniczym i morskim oraz w komunikacji miejskiej.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- Zwiększenie szybkości rozpowszechnienia inteligentnych systemów transportowych, w szczególności w odniesieniu do transportu drogowego i miejskiego, przez zastosowanie proponowanej dyrektywy dotyczącej inteligentnych systemów transportowych jako wsparcia dla interoperacyjności i szybkiej standaryzacji;
- Do 2010 r. przyjęcie strategii wprowadzenia rozwiązań w zakresie zarządzania ruchem lotniczym w jednolitej europejskiej przestrzeni powietrznej (SESAR);
- Do 2011 r. zaproponowanie dyrektywy w sprawie wprowadzenia usług „e-maritime”;
- Do 2011 r. zaproponowanie dyrektywy określającej specyfikacje techniczne dla aplikacji telematycznych dla usług pasażerskich przewozów kolejowych.

Państwa członkowskie powinny:

- Wypełnić swoje zobowiązania wynikające z wprowadzenia europejskiego systemu zarządzania ruchem kolejowym, w szczególności w odniesieniu do linii, które mają być wyposażone do 2015 r.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Przewiduje się, iż zastosowanie inteligentnych technologii w pojazdach oraz infrastrukturze drogowej i ratownictwie w UE spowoduje znaczne korzyści. Liczba wypadków śmiertelnych, a także ilości rannych ma się zmniejszyć o 5-15%. Koszty tzw. zagęszczenia ruchu można obniżyć również o 5-15%, zaś spodziewana redukcja emisji CO₂ w transporcie może wynieść 10-20%. Aby przyczynić się do osiągnięcia tych korzyści, KE opublikowała w grudniu 2008 roku komunikat *Plan działania ITS* oraz projekt *Dyrektywy w sprawie ram wdrażania inteligentnych systemów transportowych w obszarze transportu drogowego oraz interfejsów z innymi rodzajami transportu*.

Do sfery ITS należy również zarządzanie ruchem lotniczym w jednolitej europejskiej przestrzeni powietrznej nazywane inicjatywą SESAR. Jest to program badawczo-rozwojowy mający na celu opracowanie rozwiązań technicznych, które zapewnią odpowiednią przepustowość i sprawne działanie systemu zarządzania ruchem lotniczym na następne 20 lat. Wpisuje się on w cele Jednolitej Europejskiej Przestrzeni Powietrznej, którymi są:

- trzykrotne zwiększenie przepustowości przestrzeni powietrznej;
- zmniejszenie o połowę kosztów jednostkowych;
- zmniejszenie o 10% na lot negatywnego wpływu na środowisko; oraz

- zapewnienie najwyższego poziomu bezpieczeństwa.

Wdrożenie programu SESAR w ruchu lotniczym będzie miało pozytywny wpływ na europejski oraz polski sektor ATM/CNS, gdyż niezbędne są nowoczesne rozwiązania umożliwiające zapewnienie efektywnej i bezpiecznej żeglugi powietrznej na najbliższe 20 lat. Bardzo ważne jest wdrażanie rozwiązań pozwalających na zapewnienie odpowiedniej przepustowości przestrzeni powietrznej pozwalającej na zminimalizowanie opóźnień w Rejonach Informacji Powietrznej (FIR) poszczególnych państw.

Problemem w transporcie morskim są odmienne zasady stosowane przez władze poszczególnych krajów i regionów. Skomplikowane przepisy celne, imigracyjne, zdrowotne, z zakresu ochrony środowiska i bezpieczeństwa wymagają dopełnienia wielu formalności i użycia różnorodnych formularzy dokumentów, które często zawierają te same informacje. Powoduje to, iż statek podróżujący przez terytoria kilku krajów potrzebuje różnych formularzy dla złożenia tych samych informacji, co w efekcie doprowadza do opóźnień całego łańcucha dostaw oraz znacznych strat finansowych i marnotrawienia zasobów. Wymiana informacji pomiędzy europejskimi portami jest nadal bardzo ograniczona, a małe porty zwykle nie są wyposażone w potrzebny sprzęt elektroniczny oraz oprogramowanie. W efekcie w każdym kolejnym porcie istnieje potrzeba wypełniania – często ręcznie – formularzy, co powoduje liczne opóźnienia i pomyłki.

Inicjatywa e-Maritime ma na celu wykorzystanie technologii informatycznych w transporcie morskim poprzez zapewnienie połączeń on-line pomiędzy różnymi uczestnikami obrotu morskiego. Komisja Europejska planuje wydanie dyrektywy ramowej – planowana publikacja projektu dyrektywy przypada lato 2011 r. Inicjatywa e-maritime wraz z innymi e-inicjatywami Komisji Europejskiej, takimi jak e-customs, e-navigation, e-freight, ma w efekcie doprowadzić do utworzenia tzw. *Pojedyńczego Okna* w transporcie morskim UE.

W transporcie kolejowym pilnym zadaniem jest natomiast osiągnięcie interoperacyjności kolei w UE i likwidacja występujących barier technicznych, fizycznych i prawnych. System transportu kolejowego do ostatniego dziesięciolecia XX w. w poszczególnych krajach UE rozwijał się w znacznej mierze niezależnie, co prowadziło do powstania powyższych barier na granicach wewnętrznych UE. Dla osiągnięcia interoperacyjności wdrażany jest zunifikowany Europejski System Zarządzania Ruchem Kolejowym ERTMS. Na ERTMS składają się dwa systemy: ETCS – europejski zunifikowany system sterowania ruchem pociągów i GSM-R europejski zunifikowany system kolejowej radiołączności ruchomej. Oba systemy wykorzystują transmisję z urządzeń przytorowych do pojazdów trakcyjnych i w związku z tym obejmują zarówno wyposażenie infrastruktury jak i wyposażenie taboru.

Odniesienie do krajowych dokumentów programowych

Strategicznym dokumentem, który odnosi się do tematyki ITS jest *Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025* przyjęta przez Radę Ministrów w 2005 r., w tym rozdział pt. *Postęp techniczny oraz zaawansowane systemy organizacji i zarządzania w transporcie*.

Działania podejmowane w ramach programu SESAR wpisują się w kierunkowe cele określone w *Programie rozwoju sieci lotnisk i lotniczych urządzeń naziemnych*. W dziedzinie transportu morskiego opracowano *Założenia polityki morskiej do roku 2020*, natomiast plan wdrażania ERTMS w transporcie kolejowym został decyzją Rady Ministrów przyjęty w 2007 r.

Działania podejmowane w Polsce

Obecnie w Polsce w transporcie drogowym wdrażane są następujące rozwiązania ITS :

- System Ochrony Meteorologicznej Dróg (ponad 400 stacji pogodowych i stacji pomiarowych, z wykorzystaniem GPRS do przesyłania danych).

- 1000 masztów fotoradarowych oraz uruchomienie numeru alarmowego 112;
- specjalistyczne systemy oparte na pozycjonowaniu satelitarnym do zarządzania ruchem pojazdów ciężarowych;
- zintegrowane systemy zarządzania ruchem w miastach, miejskie centra zarządzania ruchem i usługami.

Obecnie rozwijane są instrumenty wsparcia finansowego wdrażania ITS w Polsce. Od 1 czerwca do 1 września 2010 r. przeprowadzony był nabór wniosków o dofinansowanie w ramach działania 8.3 „Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

W programie SESAR w ramach realizacji zadań *Programu rozwoju lotniczych urządzeń naziemnych* wdrożono na etapie testowania nowe procedury nawigacyjne (karty podejścia do lotnisk) dla 3 lotnisk o różnych charakterystykach operacyjno-nawigacyjnych oraz dokonano implementacji na etapie monitoringu sygnału satelitarnego (EGNOS) wraz z przygotowaniem do certyfikacji podsystemu SBAS-EGNOS. Dokonano też identyfikacji obszarów i wstępnych potrzeb wdrożeniowych dla pierwszego pakietu implementacyjnego programu SESAR (*SESAR Implementation Package 1*).

W odniesieniu do inicjatywy e-Maritime Ministerstwo Infrastruktury koordynuje międzyresortowe działania integracji istniejących cywilnych i wojskowych systemów nadzoru morskiego, a także uczestniczy w pracach Grupy roboczej ds. transportu morskiego Rady UE, zajmującej się m.in. kwestią systemu informacyjnego „Blue Belt”, związanego z tworzeniem europejskiej przestrzeni transportu morskiego. Podpisana przez Polskę Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowego przewozu towarów w całości lub częściowo drogą morską (tzw. Reguły Rotterdamskie) wprowadza jednolity elektroniczny dokument dla przewozu ładunków od nadawcy do odbiorcy. Reguły Rotterdamskie tworzą jednolite ramy prawno-traktatowe dla obrotu elektronicznego w transporcie multimodalnym, z udziałem transportu morskiego

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację wdrażania ERTMS na liniach kolejowych w Polsce jest spółka PKP Polskie Linie Kolejowe, natomiast wyposażanie w ERTMS pojazdów trakcyjnych pozostaje w gestii poszczególnych przewoźników: PKP Cargo, PKP Intercity, Przewozy Regionalne i innych (po polskich liniach kolejowych porusza się ponad 30 licencjonowanych przewoźników).

Zgodnie z zapisami prawa wspólnotowego (szczególnie *Decyzji Komisji Europejskiej nr 561 z 22 lipca 2009*) wdrażanie ERTMS jest obligatoryjne dla wszystkich linii kolejowych modernizowanych z wykorzystaniem funduszy UE. We wspomnianej decyzji wskazano 1280 kilometrów linii kolejowych w Polsce, które powinny być wyposażone w ERTMS do roku 2015. Zapisy prawa wspólnotowego wymagają też, aby w ERTMS były wyposażone zarówno pojazdy trakcyjne zamawiane od roku 2012, jak i pojazdy trakcyjne dostarczane od roku 2015. *Decyzja Komisji nr 2006/679/WE dotycząca technicznej specyfikacji interoperacyjności dla podsystemu sterowania ruchem kolejowym transeuropejskiego systemu kolei konwencjonalnych* nałożyła na państwa członkowskie UE obowiązek przygotowania formalnych, krajowych planów wdrażania ERTMS.

PKP Polskie Linie Kolejowe ogłosiły szereg przetargów z zakresu ERTMS, z których część została już rozstrzygnięta i prace są realizowane. Prowadzona jest też aktualizacja *Analizy wykonalności i analiz technicznych systemu GSM-R dla sieci kolejowej TEN-T na terenie Polski wraz z planowaniem radiowym dla wybranych linii*. Opracowywane są *Zasady prowadzenia ruchu w okresie migracji i po migracji do systemu ERTMS/GSM-R dla różnych wariantów eksploatacyjnych oraz Koncepcja utrzymania i eksploatacji sieci GSM-R*. PKP Intercity przygotowuje przetarg na doposażenie w urządzenia pokładowe ERTMS lokomotyw.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Dyrektywa 2010/40/UE w sprawie ram wdrażania ITS w obszarze transportu drogowego oraz interfejsów z innymi rodzajami transportu weszła w życie 26 sierpnia 2010 r. Dyrektywa ITS ustanawia obowiązujące europejskie ramy dla skoordynowanego procesu wdrażania rozwiązań ITS, reguluje też zakres wymaganego współdziałania ze strony państw członkowskich. Zgodnie z art. 15 KE jest wspierana przez Europejski Komitet ds. ITS złożony z przedstawicieli państw członkowskich. KE na mocy dyrektywy ITS ma przyjąć przepisy i specyfikacje dotyczące funkcjonowania ITS w poszczególnych zastosowaniach (funkcjonalne, techniczne, organizacyjne i dotyczące usług). Dyrektywa ITS wyróżnia 4 obszary priorytetowe:

- optymalne wykorzystanie danych o drogach, ruchu i podróży,
- ciągłość usług ITS związanych z zarządzaniem ruchem i przewozami,
- aplikacje ITS związane z bezpieczeństwem i ochroną ruchu drogowego,
- powiązanie pojazdu z infrastrukturą transportową.

Skoordynowane wdrożenie dyrektywy ITS będzie opierać się na opracowaniu i wykorzystaniu wspólnych specyfikacji oraz norm, umożliwiających interoperacyjność projektów ITS w transporcie. Polska będzie aktywnie wdrażać przepisy dyrektywy i uczestniczyć w procesie europejskim.

W dziedzinie ruchu lotniczego Polska uznaje program SESAR za istotny technologiczny komponent Jednolitej Europejskiej Przestrzeni Powietrznej (*Single European Sky*) i będzie popierać co do zasady jego wdrażanie. Podczas realizacji oraz prac w ramach Rady UE Polska zwróci uwagę na racjonalne podejście podczas wdrażania komponentów systemu, z uwagi na różne potrzeby wynikające z natężenia ruchu lotniczego oraz różne możliwości implementacyjne poszczególnych państw oraz instytucji. Ponadto Polska zwróci szczególną uwagę na kwestie finansowania fazy wdrożeniowej programu SESAR – w szczególności na rozwiązania mogące obciążać budżety państw członkowskich lub użytkowników przestrzeni powietrznej.

Polska popiera cele inicjatywy e-Maritime, podkreślając, iż należy dążyć do uproszczenia i automatyzacji wymiany informacji pomiędzy poszczególnymi administracjami UE oraz pomiędzy administracjami, a uczestnikami obrotu portowo-morskiego. Spowoduje to lepszy dostęp do informacji, zmniejszenie obciążeń zarówno administracji, jak i personelu podmiotów uczestniczących w obrocie, a w efekcie przyniesie wymierne korzyści dla gospodarki Polski i całej UE. Polska uważa za celowe uzupełnienie tematyki o informacje dotyczące systemów GALILEO i GMES, wykorzystywanych w działalności morskiej. Są to projekty związane z zapewnieniem bezpieczeństwa żeglugi skoordynowane przez Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa Morskiego (EMSA).

Na bazie kompletu planów krajowych Komisja Europejska opracowała Masterplan dla wdrażania ERTMS w UE zakładający wyposażenie w Polsce w ERTMS 1280 km linii kolejowych do 2015. Polska pozytywnie donosi się do zapisów Masterplanu dla wdrażania ERTMS w UE zawartych w decyzji KE 2009/561/WE i zamierza je wypełnić. Wdrożenie systemu ERTMS na wskazanych przez Komisję Europejską liniach jest bardzo pożądane dla uzyskania interoperacyjności w głównych korytarzach transportowych UE, przechodzących przez nasz kraj. Ponadto wdrożenie systemu ERTMS jest bardzo pożądane ze względu na zwielokrotnienie bezpieczeństwa prowadzenia ruchu kolejowego, zwiększenie przepustowości linii oraz wdrożenie nowoczesnych i zaawansowanych technologicznie rozwiązań sterowania ruchem kolejowym i łączności kolejowej. Polsce zależy zwłaszcza na wdrożeniu systemu ERTMS/GSM-R, który ma zastąpić przestarzały technologicznie i wyeksploatowany analogowy system łączności stosowany obecnie na kolei w Polsce.

Działania planowane w Polsce

W ramach obecnego przeglądu dokumentów strategicznych Rządu RP tworzone jest 9 sektorowych strategii rozwoju. Jedną z nich jest Strategia Rozwoju Transportu, która będzie zawierała elementy związane z wdrażaniem ITS. Aktualnie zakończono etap diagnozy stanu obecnego sektora transportu w Polsce, opracowano założenia strategii, a prace nad wstępnym projektem dokumentu są już na ukończeniu. Rozważane jest powstanie odrębnego dokumentu programowego dotyczącego ITS będącego oddzielnym dokumentem wykonawczym SRT o charakterze szczegółowym lub też powstanie wspólnego dla wszystkich działań SRT. Projekt SRT ma zostać przekazany pod obrady Rady Ministrów w 2011 roku.

Jednocześnie prowadzone są prace nad implementacją Dyrektywy ITS (termin implementacji upływa z dniem 27 lutego 2012 r.). Celem prac jest stworzenie warunków dla zapewnienia skoordynowanego i spójnego wdrażania interoperacyjnych inteligentnych systemów transportowych w oparciu o normy i specyfikacje opracowane przez Komisję Europejską. Podjęte działania służą wypracowaniu rozwiązań tworzących platformę współpracy pomiędzy wszystkimi interesariuszami ITS, tj. sektorem administracji rządowej i samorządowej, kołami naukowymi, przedsiębiorstwami oraz sektorem TIK.

Prace nad wdrożeniem elektronicznego systemu poboru opłat w Polsce przebiegają zgodnie z harmonogramem (wprowadzenie systemu ma nastąpić 1 lipca 2011 r.). Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad 1 października 2010 roku rozstrzygnęła przetarg na budowę i zarządzanie Krajowym Systemem Poboru Opłat, który obejmie samochody ciężarowe oraz autobusy.

W obszarze lotniczego programu SESAR prowadzone są prace nad ustaleniem możliwości wdrożeniowych, m.in. na podstawie wyników spotkań konsultacyjnych odnoszących się do *SESAR Implementation Package 1* prowadzonych w roku 2009 przez Zespół ds. SES w ULC.

Działania dotyczące inicjatywy e-Maritime podjęte zostaną po publikacji stosownej dyrektywy ramowej. Obecnie powstaje dokument *Polityka Morska RP do roku 2020*, tworzony przez Międzyresortowy Zespół ds. Polityki Morskiej.

Część wdrożeń wypełniających zapisy decyzji KE 2009/561/WE dotyczące transportu kolejowego znalazła się na liście podstawowej *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013*. Do końca 2011 r. system ERTMS poziom 1 zostanie zastosowany na Centralnej Magistrali Kolejowej, co pozwoli na prowadzenie ruchu pociągów z prędkością do 200 km/h. Natomiast wdrożenie ERTMS poziomu 2 na linii E30 pozwoli na pełne sprawdzenie funkcjonalności systemu w warunkach polskich wraz ze wszystkimi parametrami narodowymi przewidzianymi dla Polski w narodowym planie wdrażania.

Europejska Agencja Kolejowa opracowuje kolejną wersję specyfikacji, która ma rozszerzyć funkcjonalność ERTMS. Urządzenia zgodne z tymi nowymi specyfikacjami mają być dostępne po osiągnięciu w skali UE takiej skali wdrożenia ERTMS, która będzie gwarantowała biznesowe podejście do modernizacji wyposażenia przekazanego do eksploatacji. Uaktualnione specyfikacje przewidują uproszczone wdrażanie ERTMS dla linii drugorzędnych (tzw. L1LS) stanowiące rozszerzenie funkcjonalności, które będzie bardzo istotne dla Polski w kontekście finansowania modernizacji linii z EFRR w ramach RPO.

Główne akty prawne

Elektroniczny system poboru opłat na drogach (ETC) zostanie wdrożony od 1 lipca 2011 r. na podstawie ustawy z 2008 o zmianie ustawy o drogach publicznych oraz niektórych innych ustaw.

Wstępny projekt harmonogramu implementacji *dyrektywy 2010/40/UE w sprawie ram wdrażania ITS w obszarze transportu drogowego oraz interfejsów z innymi rodzajami transportu* przewiduje:

- do końca 2010 r. – uzgodnienie projektu działań i tekstu zmian prawnych w MI;
- do końca I kwartału 2011 r. - uzgodnienia międzyresortowe, w tym z RCL;
- do końca II kwartału 2011 - przedstawienie projektu Radzie Ministrów.

Dla wsparcia krajowego procesu wdrażania rozwiązań ITS mogą być w przyszłości konieczne inne odpowiednie uregulowania prawne, przy czym ich określenie będzie wynikać w skali UE z postępów prac nad implementacją dyrektywy ITS (w tym zwłaszcza z wyników prac KE), zaś w skali krajowej z przyszłego Programu. W latach 2010-2015 nie jest przewidywane przyjęcie istotnych aktów prawnych dotyczących lotniczego programu SESAR oraz kolejowego systemu ERTMS.

2.8. Międzynarodowe aspekty EAC

Definicja tematu

Aspekt międzynarodowy *Europejskiej Agendy Cyfrowej* dotyczy zarządzania Internetem oraz handlu towarami i usługami cyfrowymi z krajami trzecimi. Zarządzanie Internetem oznacza zgodnie z definicją Światowego Szczytu Społeczeństwa Informacyjnego z 2005 r. rozwój oraz implementację przez rządy, sektor prywatny oraz społeczeństwo obywatelskie (przy zachowaniu własnych określonych ról), wspólnych zasad, norm, procedur podejmowania decyzji oraz programów, które kształtują ewolucję oraz użytkowanie Internetu. Handel międzynarodowy towarami i usługami cyfrowymi jest natomiast szczególnie rozwinięty w zakresie sprzętu komputerowego czy telekomunikacyjnego, a także dotyczy wielu usług świadczonych przez Internet i inne systemy teleinformatyczne.

Plany Komisji Europejskiej

Komisja podejmie następujące kroki:

- Promowanie międzynarodowego zarządzania Internetem i współpracy globalnej w celu utrzymania stabilności Internetu w oparciu o model uwzględniający wiele zainteresowanych stron;
- Wsparcie kontynuacji prac Forum Zarządzania Internetem po 2010 r.;
- Współpraca z państwami trzecimi w celu poprawy warunków handlu międzynarodowego towarami i usługami cyfrowymi, w tym w odniesieniu do praw własności intelektualnej;
 - Uzyskanie upoważnienia do dokonania aktualizacji umów międzynarodowych zgodnie z postępem technologicznym lub w odpowiednich przypadkach, zaproponowanie nowych instrumentów.

Opis sytuacji i problemu w Polsce

Koncepcja powstania Forum Zarządzania Internetem narodziła się w 2005 r. podczas Światowego Szczytu Społeczeństwa Informacyjnego w Tunisie. Temat zarządzania krytycznymi zasobami internetowym (rozumianymi jako system domen internetowych, przestrzeń adresów internetowych oraz infrastruktura Internetu) był tam źródłem ożywionej dyskusji. Sam Szczyt nie był w stanie rozwiązać tej kwestii, w szczególności w wymiarze ideologicznym. Stąd też pojawił się pomysł utworzenia globalnego Forum, w ramach którego przedstawiciele wielu interesariuszy mogliby na równych zasadach dyskutować na temat przyszłości Internetu. Podkreślić należy, że Forum nie jest ciałem decyzyjnym, w czym tkwi jego największa wartość. Stanowi forum dialogu, miejsce wymiany często kontrowersyjnych opinii głoszonych przez rządy, sektor prywatny, instytucje międzynarodowe czy też organizacje pozarządowe, przy zachowaniu poszanowania odrębnych poglądów.

Należy zwrócić uwagę na ewolucję tematyki podejmowanej podczas spotkań Forum. Pierwsze posiedzenie, które odbyło się w Atenach (Grecja) w 2006 r. objęło kwestie podstawowe związane z wolnością słowa i otwartością Internetu, stabilnością działania zasobów internetowych, prywatnością, budowaniem zaufania do Internetu, wielojęzycznością treści, dostępem do Internetu oraz wykluczeniem cyfrowym. W trakcie drugiego spotkania w Rio de Janeiro (Brazylia) w 2007 r. rozszerzono tematykę dyskusji o zagadnienia związane z krytycznymi zasobami internetowymi tj. utrzymaniem infrastruktury, domenami internetowymi oraz z rolą rządów w kształtowaniu polityki zarządzania Internetem. Tematyka bezpieczeństwa została poszerzona o cyberprzestępczość, potrzebę ochrony użytkowników oraz bezpieczeństwo dzieci w Internecie. Natomiast, spektrum tematów trzeciego spotkania Forum,

jakie odbyło się w Hyderabadzie (Indie) w 2008 r., poszerzono o włączenie następnego miliarda osób w poczet użytkowników Internetu. Forum skupiło się również na nowych wątkach tj. rosnącej popularności serwisów społecznościowych, wpływie polityki na kreatywność i innowacyjność, wyzwaniach politycznych związanych ze zwiększeniem liczby użytkowników, zrównoważonym rozwojem i "zielonymi" rozwiązaniami technicznymi. Podczas Forum w Sharm El-Sheikh (Egipt) w 2009 roku poruszono tematy związane z zarządzaniem krytycznymi zasobami internetowymi – szczególnie wobec podpisania nowego porozumienia pomiędzy ICANN a amerykańskim Departamentem Handlu – tzw. zatwierdzenia zobowiązań (AoC) zarządzaniem Internetem w świetle postanowień Światowego Szczytu Społeczeństwa Informacyjnego (WSIS), jak również nowymi trendami związanymi z rozwojem sieci społecznościowych. Nowymi zagadnieniami, nad którymi dyskutowano podczas szóstego spotkania Forum w bieżącym roku w Wilnie były wyzwania i problemy związane z przetwarzaniem w chmurze (ang. *cloud computing*) oraz zarządzanie Internetem w procesie rozwoju.

Odniesienie do dokumentów programowych

W Polsce kwestia zarządzania Internetem nie była poruszana w rządowych dokumentach programowych.

Działania podejmowane w Polsce

W Polsce trwają prace związane ze stworzeniem narodowego Forum Zarządzania Internetem, którego celem z jednej strony będzie podniesienie świadomości interesariuszy na temat przyszłych wyzwań związanych z rozwojem Internetu oraz przekazywanie społeczności międzynarodowej polskiej perspektywy w omawianych kwestiach. Ponadto, m.in. dzięki działaniom koordynacyjnym prowadzonym przez MSWiA zwiększa się poziom uczestnictwa Polski w obradach Forum. W ostatnich dwóch spotkaniach nasz kraj był reprezentowany na poziomie podsekretarzy stanu.

Ustosunkowanie się do planów Komisji Europejskiej

Rząd Polski wspiera działania związane z promowaniem międzynarodowego zarządzania Internetem i globalnej współpracy, jak również popiera przedłużenie mandatu funkcjonowania Forum zwracając uwagę na nowe tematy związane z ewolucyjnym charakterem Internetu takie jak neutralność sieci czy też tzw. Internet rzeczy. Ponadto zwraca uwagę na wyzwania związane z telefonią komórkową. W opinii Rządu RP istotne jest zwiększenie uczestnictwa podmiotów z krajów rozwijających się, a także wzmacnianie współpracy i transferu dobrych praktyk. Z pewnością przysłuży się temu zorganizowanie siódmego spotkania Forum Zarządzania Internetem w Kenii we wrześniu 2011 r.

Polska popiera również działania w kierunku poprawy warunków handlu międzynarodowego towarami cyfrowymi. Polska zwraca uwagę, iż należy w szczególności zapewnić równe traktowanie wszystkich państw przez firmy internetowe działające w skali globalnej i dostarczające usługi do wielu krajów. W szczególności należy zapewnić równouprawnienie użytkowników – niezależnie od kraju, z którego pochodzą – zarówno w zakresie dostępu do usług internetowych, jak i wykorzystania praw własności intelektualnej, ochrony danych osobowych czy możliwości dochodzenia roszczeń.

Główne akty prawne

Brak aktów prawnych odnoszących się do tematyki.

Wykaz skrótów

B+R	Badania i Rozwój
BIP	Biuletyn Informacji Publicznej
CEIDG	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
CERT	Zespół do reagowania na zdarzenia naruszające bezpieczeństwo w sieci Internet
CSIOZ	Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia
EAC	Europejska Agenda Cyfrowa
EMSA	Europejska Agencja ds. Bezpieczeństwa Morskiego
ENISA	Agencja ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji
ePUAP	Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej
ERTMS	Europejski System Zarządzania Ruchem Kolejowym
GIODO	Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ICT	Technologie Informacyjne i Komunikacyjne
ITS	Inteligentne Systemy Transportowe
KE	Komisja Europejska
KPRM	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
MEN	Ministerstwo Edukacji Narodowej
MF	Ministerstwo Finansów
MKiDN	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MSWiA	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
MŚP	małe i średnie przedsiębiorstwa
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
OZE	Otwarte Zasoby Edukacyjne
PAN	Polska Akademia Nauk
PIOZ	Program Informatyzacji Ochrony Zdrowia
PO IG	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka
PO IŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PO RPW	Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej
PROZ	Platforma Projektów Ochrony Zdrowia
PSE	Powszechna Sieć Edukacyjna
SEPA	Jednolity Europejski Obszar Płatniczy
SESAR	Projekt Modernizacji Zarządzania Ruchem Lotniczym w Europie
SRKS	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego
TIK	Technologie Informacyjne i Komunikacyjne
TP	Telekomunikacja Polska
UE	Unia Europejska
UKE	Urząd Komunikacji Elektronicznej
UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WHO	Światowa Organizacja Zdrowia
WSIS	Światowy Szczyt Społeczeństwa Informacyjnego